

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ผู้ประเมินได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินโครงการ และนำเสนอ ผลการศึกษาตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ
  - 1.1 ความหมายของการประเมินโครงการ
  - 1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ
  - 1.3 ประโยชน์ของการประเมินโครงการ
  - 1.4 ประเภทของการประเมินโครงการ
  - 1.5 ขั้นตอนการประเมินโครงการ
  - 1.6 รูปแบบการประเมินโครงการ
2. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPPIest
  - 2.1 วิธีการประเมินโดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP
  - 2.2 วิธีการประเมินโดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIest
3. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน
  - 3.1 ความหมายของคุณภาพผู้เรียน
  - 3.2 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
  - 3.3 คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 3.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
4. แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 4.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 4.2 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 4.3 องค์ประกอบที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 4.4 การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
5. การจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
6. โครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ
7. บริบทโรงเรียนบ้านปะหละ
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 8.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ ย่อมมีกรอบการดำเนินงานที่ช่วยให้เห็นภาพความสำเร็จชัดเจน นั่นคือ โครงการ ซึ่งโครงการมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับทุกหน่วยงาน ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันและมีเป้าหมายเดียวกัน การประเมินโครงการนิยมประเมินทั้งก่อนการดำเนินโครงการ ระหว่างดำเนินโครงการ และประเมินหลังการดำเนินโครงการ เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินโครงการ ผู้ประเมินจึงจะกล่าวถึง ความหมายของการประเมินโครงการ วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ ประโยชน์ของการประเมินโครงการ ประเภทของการประเมินโครงการ ขั้นตอนการประเมินโครงการ และรูปแบบของการประเมินโครงการ มีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของการประเมินโครงการ

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการไว้อย่างหลากหลายดังนี้ พิสนุพงศ์ศรี (2553: 68) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของโครงการในระยะเวลาหนึ่งระยะใดหรือทุกระยะ โดยนำสารสนเทศจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อตัดสินใจจัดทำโครงการ ทดลองหรือนำร่องปรับเปลี่ยน ระวัง ขยายผล หรือยกเลิกโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับ สมคิด พรหมจ้อย (2563: 45 - 46) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง การตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการหรือแผนงาน ตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหรือแผนงานนั้น ๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด การประเมินผลเป็นกระบวนการบ่งชี้ถึงคุณค่าของโครงการ กล่าวคือโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วได้ผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการและแผนงานหรือไม่เพียงใด ทำได้ทั้งการประเมินก่อนเริ่มโครงการ การประเมินกำลังดำเนินการอยู่ และการประเมินผลโครงการหลังจากการดำเนินงานได้สิ้นสุดแล้ว สอดคล้องกับ เซาว์ อินโย (2555: 4) ที่กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่าโดยการค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ มาประกอบการตัดสินใจ ตีค่าผลการดำเนินการนั้นว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ และใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการ สอดคล้องกับ เยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556: 93) ที่กล่าวไว้ว่า การประเมินโครงการ หมายถึง การหาแนวทางตัดสินใจ การค้นหาสิ่งที่โครงการได้ดำเนินการไปแล้ว สิ่งใดที่ควรดำเนินการต่อไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และศึกษาว่าระหว่างดำเนินการนั้นมีปัญหาใดบ้างที่ควรปรับปรุงเพื่อบรรลุเป้าหมายของโครงการ ในขณะที่ รัตนะ บัวสนธ์ (2556ก: 74) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินโครงการ และพิจารณาบ่งชี้โครงการนั้น เพื่อดำเนินงานต่อไปหรือยุติการดำเนินงานโครงการนั้น สอดคล้องกับ พิเชิต ฤทธิ์จรูญ (2562: 26) ที่กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการเชิงระบบเพื่อการตรวจสอบหรือชี้บ่งถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ปรับปรุง และพัฒนาโครงการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับนักวิชาการต่างประเทศ ดังนี้ Fitzpatrick, Sanders, & Worthen (2004: 5) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง วิธีการสืบหาข้อมูลและพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับโครงการ 3 ประเด็น คือ 1) การกำหนดมาตรฐานเพื่อใช้ตัดสินคุณภาพโดยเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด 2) การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับ

โครงการ และ 3) การประยุกต์ใช้มาตรฐานเพื่อตัดสินคุณค่า คุณภาพ คุณประโยชน์ ประสิทธิภาพ หรือความสำคัญของโครงการ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อเสนอแนะที่จะทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องตัดสินใจได้ว่าควรปรับปรุง ดำเนินการต่อไปหรือขยายโครงการ ในขณะที่ Stufflebeam & Shinkfield (2007: 9) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการของการแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล และเป็นการเตรียมข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจและแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการและได้ให้นิยามของการประเมินเพิ่มเติมว่า เป็นการตัดสินคุณค่าอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับคุณประโยชน์หรือคุณภาพของสิ่งที่ได้รับ

จากการศึกษาความหมายของการประเมินโครงการที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ข้างต้นสรุปได้ว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการเชิงระบบเพื่อการตรวจสอบหรือบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการ พิจารณาตัดสินคุณค่าว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้หรือไม่ ซึ่งจะช่วยให้ได้สารสนเทศที่เชื่อถือได้และเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการ ปรับปรุง และพัฒนาโครงการต่อไปหรือจะยุติโครงการ

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การดำเนินการประเมินโครงการใด ๆ ก็ตามจะต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงของการดำเนินงานตามโครงการ ซึ่งจะช่วยให้สามารถตรวจสอบสำหรับนำไปใช้ในการจัดทำข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานจัดทำโครงการ หรือเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงรูปแบบการบริหารโครงการให้เกิดความถูกต้องเหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อโครงการที่จัดทำขึ้น และได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

พิชิต ฤทธิจรุญ (2562: 26 - 27) กล่าวว่า การประเมินโครงการมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อจัดหาข้อมูลสารสนเทศสำหรับช่วยในการตัดสินใจนำโครงการไปปฏิบัติ โดยการประเมินว่า โครงการที่จัดทำขึ้นนั้นมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด หรือมีความสมเหตุสมผลหรือไม่ มีความเป็นไปได้หรือคุ้มค่ากับเงินทุน ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพียงใด เป็นโครงการที่กลุ่มเป้าหมายมีความต้องการหรือจะให้การสนับสนุนหรือไม่ เพียงใด ข้อมูลจากการประเมินเหล่านี้จะนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารหรือแหล่งทุนที่จะอนุมัติให้ดำเนินโครงการดังกล่าว

2. เพื่อจัดหาข้อมูลสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินเมื่อนำโครงการไปดำเนินการระยะหนึ่งหรือเป็นการประเมินในช่วงการดำเนินโครงการ ทั้งนี้โดยทำการประเมินเพื่อที่จะปรับปรุงส่วนต่าง ๆ ของโครงการ ได้แก่

- 2.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อที่จะได้รู้ว่าวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้นั้น เมื่อมีการดำเนินโครงการไปชั่วขณะหนึ่ง ยังมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ หรือได้รับการยอมรับสนับสนุนร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์มากเพียงใด

- 2.2 เนื้อหาของโครงการ เป็นการพิจารณาว่า เนื้อหาสาระหรือกิจกรรมต่าง ๆ กำหนดไว้ในโครงการ มีความครอบคลุมเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ขั้นตอนของกิจกรรมเป็นไปตามลำดับที่จะเอื้อต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ เพียงใด นอกจากนั้น

ก็ยิ่งพิจารณาอีกว่า เนื้อหาสาระของโครงการดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับภูมิหลัง หรือพื้นเพเดิมของกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการจากโครงการมากน้อยเพียงใด

2.3 วิธีการดำเนินโครงการ โดยพิจารณาว่าโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่นั้น มีกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการจำนวนเท่าไร ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้หรือไม่ มีผู้ร่วมงานในโครงการเพียงพอหรือไม่ มีการดำเนินงานหรือดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างไร กลุ่มเป้าหมายผู้ร่วมโครงการได้รับการเสริมแรง หรือการสร้างแรงจูงใจหรือไม่ อย่างไร

2.4 สถานะแวดล้อมของโครงการ หมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับนโยบายทางการเมืองหรือทางการบริหารของผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการว่าให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการหรือไม่ อย่างไร สัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงานในโครงการมีลักษณะเช่นไร ชัดแย้งกันหรือไม่ เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานต่อไปหรือไม่ เพียงใด ทรัพยากรสนับสนุนอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการมีเพียงพอ มากน้อยเพียงใด ตลอดจนการยอมรับหรือให้การสนับสนุน และการต่อต้านของสาธารณะที่มีต่อโครงการเป็นไปในทิศทางใด เหล่านี้เป็นต้น

3. เพื่อจัดหาข้อมูลสารสนเทศสำหรับช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ต่อเนื่อง หรือการขยายโครงการและการรับรองโครงการ ซึ่งหมายถึง การประเมินผลสรุปเมื่อสิ้นสุดโครงการตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ เป็นการประเมินเพื่อจะได้รู้ว่าโครงการดังกล่าวยังมีความจำเป็นต้องดำเนินการต่อไปอีกหรือไม่ ผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการมีความคุ้มค่ากับทรัพยากรที่ลงทุนไปเพียงใด และก่อให้เกิดผลข้างเคียง (Side Effects) ทั้งทางบวกและทางลบหรือไม่ อย่างไร

4. เพื่อจัดหาข้อมูลสารสนเทศที่จะใช้ประโยชน์ในการขอรับการสนับสนุนการดำเนินโครงการจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การสนับสนุนโครงการจากสาธารณชน การเมือง แหล่งเงินทุน รวมทั้งนักวิชาชีพอื่น ๆ โดยต้องการรู้ว่าแหล่งดังกล่าวนี้มีแหล่งใดบ้างที่ให้การสนับสนุนโครงการอย่างแท้จริง เมื่อมีการดำเนินโครงการอยู่ในขณะนั้น

5. เพื่อที่จะได้รับทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการขัดขวางหรือต่อต้านโครงการจากแหล่งต่าง ๆ ในทางตรงกันข้ามกับวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการในข้อที่ 4 บางครั้งโครงการที่ดำเนินการอยู่นั้นก็อาจจะถูกขัดขวางหรือต่อต้าน ทำให้การดำเนินโครงการไม่อาจเป็นไปได้โดยสะดวก และอาจจะไม่ได้รับการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ ดังนั้นการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อพิจารณาว่า แหล่งใดบ้างที่ขัดขวางโครงการจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อจะได้หาทางแก้ไขป้องกันหรือปรับปรุงให้สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกต่อไป

6. เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการพื้นฐานต่าง ๆ ซึ่งหมายถึง การได้รับความรู้ ความเข้าใจในพื้นฐานอื่นที่นอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการที่ทำการประเมิน แต่ทว่ามีผลต่อโครงการ เช่น พื้นฐานด้านการศึกษา ด้านจิตวิทยา ด้านสังคมวิทยา และด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น

ซึ่งสอดคล้องกับ Anderson & Ball (1978: 14 - 35 อ้างถึงใน เซาว์ อินโย, 2555: 9) ที่ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ ดังนี้

1. เพื่อช่วยในการตัดสินใจนำโครงการไปใช้ ได้แก่ การประเมินว่าโครงการที่จัดทำขึ้นมีความจำเป็นมากน้อยหรือมีความสมเหตุสมผลหรือไม่ มีความเป็นไปได้หรือคุ้มค่ากับเงินทุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพียงไร โครงการเป็นสิ่งที่ต้องการของกลุ่มเป้าหมายหรือจะได้รับการสนับสนุนแค่ไหน

รวมทั้งขอบเขตของการนำโครงการไปใช้กว้างหรือแคบ เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมินเหล่านี้จะช่วยในการนำมาประมวลสรุปตัดสินใจสำหรับผู้บริหารหรือแหล่งทุนที่จะตัดสินใจอนุมัติการนำโครงการดังกล่าวไปดำเนินการใช้ต่อไป

2. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ โดยต่อเนื่องต่อไปหรือการขยายโครงการและการรับรองโครงการ ได้แก่ การประเมินภายหลังจากโครงการได้ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว เป็นการประเมินเพื่อจะรู้ว่าโครงการดังกล่าว ยังมีความจำเป็นต้องดำเนินการต่อไปอีกหรือไม่ ผลที่ได้จากการดำเนินการไปนั้นก่อให้เกิดผลข้างเคียง (Side Effects) ทั้งทางบวกและทางลบหรือไม่

3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินเมื่อโครงการดำเนินการในระยะหนึ่ง หรือเป็นการประเมินเพื่อจะปรับปรุงส่วนต่าง ๆ ได้แก่

3.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อที่จะรู้ว่าวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ นั้นเมื่อดำเนินการไประยะหนึ่ง มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ หรือได้รับการยอมรับสนับสนุนร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

3.2 เนื้อหาของโครงการเป็นการพิจารณาว่าเนื้อหาหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในโครงการมีความครอบคลุมเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมเป็นไปตามลำดับที่จะเอื้อต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเพียงไร นอกจากนี้ก็พิจารณาอีกว่าเนื้อหาสาระของโครงการดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับภูมิหลังหรือพื้นเพเดิมของกลุ่มเป้าหมาย ผู้รับบริการจากโครงการมากน้อยเพียงใด

3.3 วิธีการดำเนินโครงการ โดยพิจารณาว่าโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่นั้น มีกลุ่มเป้าหมายร่วมโครงการเป็นจำนวนเท่าใด ครบหรือไม่ครบตามที่กำหนดไว้ โครงการมีผู้ร่วมงานเพียงพอหรือไม่ เท่าใด โครงการมีการดำเนินงานหรือดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างไร กลุ่มเป้าหมาย ผู้ร่วมโครงการได้รับการเสริมแรงหรือการสร้างแรงจูงใจอย่างไร เป็นต้น

3.4 สภาวะแวดล้อมของโครงการ หมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับนโยบายทางการเมืองหรือการบริหารของผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ ว่าให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการหรือไม่ เพียงไร สัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงานในโครงการมีลักษณะเช่นไร ขัดแย้งกันหรือไม่ เป็นอุปสรรคต่อการที่จะดำเนินการต่อไปเพียงใด ตลอดจนกระทั่งการยอมรับหรือให้การสนับสนุนและการต่อต้านของสาธารณะที่มีต่อโครงการเป็นไปในทางทิศทางใด เป็นต้น

4. เพื่อที่จะได้รับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการให้ความสนับสนุนโครงการจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ การพิจารณาสนับสนุนโครงการสาธารณชน การเมือง แหล่งเงินทุน รวมทั้งนักวิชาชีพอื่น ๆ โดยต้องการรู้ว่าแหล่งดังกล่าวนี้มีแหล่งใดบ้างให้การสนับสนุนโครงการอย่างแท้จริง เมื่อมีการดำเนินโครงการอยู่ในขณะนั้น ๆ

5. เพื่อที่จะได้รับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการขัดขวาง ต่อต้านโครงการจากแหล่งต่าง ๆ ในทางตรงกันข้ามกับวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการในข้อที่ 4 นอกจากเราต้องการรู้ถึงแหล่งที่ให้การสนับสนุนโครงการแล้ว ในการดำเนินโครงการใดก็ตามบางครั้งโครงการดังกล่าวนั้นก็จะได้รับการขัดขวางต่อต้าน ทำให้การดำเนินโครงการไม่อาจเป็นไปได้โดยสะดวก และวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ว่าจะไม่ได้รับการตอบสนอง ดังนั้น การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อพิจารณาว่า

แหล่งใดบ้างที่ขัดขวางโครงการจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อจะได้หาทางแก้ไขปรับปรุงให้ดำเนินโครงการเป็นไปโดยสะดวกต่อไป

6. เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการพื้นฐานการดำเนินการด้านต่าง ๆ ซึ่งหมายถึง การได้รับความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานอื่นที่นอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการที่ทำการประเมิน ได้แก่ พื้นฐานด้านการศึกษา ด้านจิตวิทยา ด้านสังคมวิทยา และด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น

และสอดคล้องกับ Rossi & Freeman (2004: 15) ที่กล่าวว่า การประเมินโครงการมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพิจารณาถึงคุณค่าและการคาดคะเนคุณประโยชน์ของโครงการ
2. เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการ
3. เพื่อเป็นการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินโครงการ
4. เพื่อเป็นการวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียหรือข้อจำกัดของโครงการ เพื่อการตัดสินใจ

ในการสนับสนุนโครงการ

5. เพื่อการตรวจสอบว่าการดำเนินโครงการบรรลุถึงเป้าหมายอย่างน้อยเพียงใด

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ข้างต้นสรุปได้ว่า การประเมินโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดหาข้อมูลสารสนเทศเพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารที่จะนำโครงการไปปฏิบัติ ปรับปรุง และพัฒนาโครงการ และเพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด และผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการมีความคุ้มค่ากับทรัพยากรที่ลงทุนไปเพียงใด

3. ประโยชน์ของการประเมินโครงการ

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้ดังนี้

รัตนะ บัวสนธ์ (2556ก: 26 - 27) กล่าวว่า การประเมินโครงการมีประโยชน์ดังนี้

1. การประเมินโครงการ ช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์และมาตรการของโครงการดำเนินงานมีความชัดเจนขึ้น เพราะการนำโครงการไปใช้ควรจะมีการตรวจสอบอย่างละเอียดจากผู้บริหารและผู้ประเมินเสียก่อน หากพบว่าวัตถุประสงค์หรือมาตรการในการดำเนินงานส่วนใดไม่ชัดเจนจะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้องเสียก่อน

2. การประเมินโครงการ ช่วยในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าหรือเกิดประโยชน์สูงสุด เพราะการประเมินโครงการจะต้องวิเคราะห์ทุกส่วนของโครงการ หากพบว่ามีข้อมูลหรือปัจจัยที่เป็นปัญหาจะได้รับการแก้ไขเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานหรือใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมคุ้มค่า ทรัพยากรทุกชนิดจะได้รับการจัดสรรให้อยู่ในจำนวนที่เหมาะสมเพียงพอแก่การดำเนินงาน ทรัพยากรที่ไม่จำเป็นหรือมีมากเกินไปจะได้รับการตัดทอน และทรัพยากรใดที่ขาดจะได้รับการหาเพิ่มเติม

3. การประเมินโครงการช่วยให้แผนงานบรรลุวัตถุประสงค์ เพราะโครงการเป็นส่วนหนึ่งของแผน ดังนั้น เมื่อโครงการได้รับการตรวจสอบวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ดำเนินการไปด้วยดี แผนงานก็จะบรรลุวัตถุประสงค์ไปด้วย

4. การประเมินโครงการช่วยในการแก้ปัญหาอันเกิดจากผลกระทบ (Impact) ของโครงการและทำให้โครงการเสียหายน้อยลง

5. การประเมินโครงการช่วยในการควบคุมคุณภาพของงาน เพราะการประเมินโครงการเป็นการตรวจสอบและควบคุมชนิดหนึ่ง

6. การประเมินโครงการช่วยในการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงานตามโครงการ เพราะการประเมินโครงการมิใช่เป็นการควบคุมบังคับบัญชาหรือสั่งการแต่เป็นการศึกษาวิเคราะห์ เพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข และเสนอแนะวิธีการใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติโครงการ อันย่อมจะนำมาซึ่งผลงานที่ดีเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องทั้งปวง

7. ผลของการประเมินโครงการอาจเป็นข้อมูลอย่างสำคัญในการวางแผน หรือการกำหนดนโยบายของผู้บริหารและฝ่ายการเมือง

8. การประเมินโครงการ ช่วยในการตัดสินใจในการบริหารโครงการ กล่าวคือ การประเมินโครงการจะทำให้ผู้บริหารได้ทราบถึงอุปสรรคปัญหา ข้อดี ข้อเสีย ความเป็นไปได้ และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการโครงการ โดยข้อมูลดังกล่าวจะช่วยทำให้ผู้บริหารตัดสินใจว่าจะดำเนินการนั้นต่อไป หรือยุติโครงการ

ในขณะที่ พิชิต ฤทธิจรูญ (2562: 29) กล่าวว่า การประเมินโครงการเป็นกิจกรรมสำคัญที่ขาดไม่ได้ในวงจรของโครงการ (Project Cycle) เพราะการประเมินโครงการมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการโครงการ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่นำไปใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดโครงการ การตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินโครงการ ตลอดจนความเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการ

2. ช่วยให้เห็นอุปสรรคปัญหาเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรคของโครงการที่นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขการดำเนินโครงการให้เป็นไปตามทิศทางที่ต้องการ

3. ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการที่นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจและวินิจฉัยว่าจะดำเนินการในช่วงต่อไป ยกเลิกหรือปรับขยายการดำเนินโครงการต่อไปอีก

4. ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของโครงการว่าเป็นอย่างไร คุ่มค่ากับการลงทุนหรือไม่

5. ช่วยให้เกิดการเสริมแรง สร้างพลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงานในโครงการเมื่อทราบผลสำเร็จ จุดเด่น หรือจุดด้อยของโครงการ โดยจะมุ่งมั่นปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินโครงการให้มีคุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้น ซึ่งจะเกิดคุณค่าและประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการหรือองค์การ

สอดคล้องกับ สมคิด พรหมจ้อย (2563: 46 - 47) ที่ได้สรุปประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ตลอดจนตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

2. ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน

3. ช่วยในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ

4. ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ และวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการในช่วงต่อไปหรือไม่ จะยกเลิกหรือขยายการดำเนินงานโครงการต่อไป

5. ช่วยให้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการว่าเป็นอย่างไร คำนวณค่ากับการลงทุนหรือไม่

6. เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติโครงการ เพราะการประเมินโครงการด้วยตนเองจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากการศึกษาประโยชน์ของการประเมินโครงการที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ข้างต้นสรุปได้ว่า การประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการโครงการ ดังนี้ 1) การประเมินโครงการจะช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงานของโครงการมีความชัดเจนมากขึ้น 2) การประเมินโครงการช่วยให้แผนงานบรรลุวัตถุประสงค์ เมื่อโครงการได้รับการตรวจสอบ วิเคราะห์ ปรับปรุงแก้ไข ให้ดำเนินการด้วยความเรียบร้อย ย่อมจะทำให้แผนการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 3) การประเมินโครงการช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดโครงการ 4) การประเมินโครงการช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความก้าวหน้า อุปสรรค และปัญหาของการดำเนินโครงการ เพื่อนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหา แนวทางการปรับปรุงแก้ไขโครงการ 5) การประเมินโครงการช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการ เพื่อนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจและวินิจฉัยว่าจะดำเนินการโครงการต่อไป ปรับปรุงหรือยกเลิกโครงการ และ 6) การประเมินโครงการมีส่วนในการสร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติตามโครงการ

4. ประเภทของการประเมินโครงการ

มีนักวิชาการได้แบ่งประเภทของการประเมินโครงการไว้อย่างหลากหลายดังนี้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2559: 93 - 94) กล่าวว่า การประเมินแบ่งออกได้หลายประเภทแล้วแต่เกณฑ์ที่ใช้แบ่ง ซึ่งที่สำคัญมีดังนี้

1. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน แบ่งการประเมินออกเป็น 2 ประเภท คือ การประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนา เรียกว่า การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินขณะโครงการหรือกิจการนั้นกำลังดำเนินการอยู่ ซึ่งสามารถนำผลประเมินไปปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้นอย่างทันท่วงที และ 2) การประเมินเพื่อตัดสินผล (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อบ่งชี้ระดับสัมฤทธิ์ผลของงานหรือโครงการ เป็นการประเมินหลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว

2. แบ่งตามหลักยึดในการประเมิน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การประเมินที่ยึดเป้าหมายของโครงการหรืองานเป็นเกณฑ์ ซึ่งเรียกว่า Goal-based Evaluation การประเมินตามแนวนี้นี้ก็นำผลการวัดมาเปรียบเทียบกับเป้าหมายเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของโครงการ ส่วนอีก

ประเภทหนึ่งเป็นการประเมินที่เป็นอิสระจากเป้าหมายของโครงการ (Goal-free Evaluation) การประเมินตามแนวทางนี้ผู้ประเมินไม่จำเป็นต้องทราบเป้าหมายของโครงการ เป็นการประเมินผลทั้งหมดที่เกิดขึ้นทั้งผลโดยตรงและผลโดยอ้อมของโครงการ ตลอดจนการประเมินผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบของโครงการ

3. แบ่งตามลำดับเวลาที่ประเมิน โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การประเมินก่อนนำโครงการไปปฏิบัติ (Intrinsic Evaluation) โดยเฉพาะการวิเคราะห์ความเหมาะสมของแผนงานโครงการก่อนเสนอเพื่ออนุมัติให้ดำเนินการ กระบวนการดังกล่าว เรียกว่า การวิเคราะห์โครงการ (Project Appraisal or Analysis) ระยะที่ 2 การประเมินขณะดำเนินงานหรือโครงการ (On going Evaluation) เพื่อพิจารณาความก้าวหน้าของโครงการ ผลประเมินในระยะนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการดำเนินงาน และระยะสุดท้าย คือ การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ (Pay-off Evaluation) เป็นการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดเมื่อสิ้นสุดโครงการ และหลังจากสิ้นสุดโครงการไประยะหนึ่ง กระบวนการประเมินหลังจากโครงการสิ้นสุดไประยะหนึ่ง เรียกว่า กระบวนการติดตามผล (Follow-up Study หรือ Tracer Study)

สอดคล้องกับ สมคิด พรหมจ้อย (2563: 47 - 51) กล่าวว่า การประเมินแบ่งได้หลายประเภทตามแต่จะใช้เกณฑ์ใดเป็นหลัก ในการแบ่งในครั้งนี้จะนำเสนอประเภทการประเมินใน 3 ลักษณะ คือ แบ่งโดยยึดจุดมุ่งหมายของการประเมิน ยึดหลักในการประเมิน และลำดับเวลาในการประเมิน ซึ่งมีดังนี้

1. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการประเมินแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

- 1.1 การประเมินเพื่อปรับปรุงหรือการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation)
- 1.2 การประเมินเพื่อสรุปผลเรียกว่าการประเมินรวมสรุป (Summative Evaluation)

2. แบ่งตามหลักยึดในการประเมินแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 การประเมินโดยยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก (Goal - Based Evaluation) เป็นการประเมินที่ว่าทำได้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่โดยทราบก่อนประเมินว่าโครงการนี้มีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง

2.2 การประเมินที่อิสระไม่ยึดวัตถุประสงค์ของโครงการ (Goal - Free Evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นทั้งหมดโดยไม่ทราบว่าวัตถุประสงค์ของโครงการนี้มีอะไรบ้าง

3. แบ่งตามลำดับเวลาที่ประเมิน

3.1 ประเมินก่อนเริ่มโครงการ (Pre - Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินใจเลือกโครงการ ตรวจสอบความเหมาะสม ความสมเหตุสมผลของการวางแผนดำเนินโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการในการนำโครงการไปปฏิบัติ คุณภาพของโครงการ รวมทั้งตรวจสอบโอกาสที่โครงการนั้นจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย การประเมินเพื่อการตัดสินใจหรือข้อสรุปสำหรับการตัดสินใจเลือกโครงการ ส่วนใหญ่เรียกว่า “การวิเคราะห์โครงการ” ในวงการธุรกิจอุตสาหกรรม เรียกว่า การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ

3.2 การประเมินระหว่างการทำงาน (Implementation Evaluation or Process Evaluation) เป็นการประเมินการทำงานเมื่อนำโครงการที่วางแผนไว้ไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อศึกษาถึงการปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ กิจกรรมใดทำได้หรือกิจกรรมใดทำไม่ได้ จุดเด่น จุดด้อย มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง การประเมินกระบวนการดำเนินโครงการนั้นพยายามตอบ

คำถามว่าทำไมจึงเกิดปัญหาและอุปสรรค หรือไม่เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ ถ้าเกิดปัญหาจะได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขได้ทันเวลาที่ การประเมินในขณะดำเนินโครงการจึงมีบทบาทในการปรับปรุงการดำเนินโครงการโดยตรง

3.3 การประเมินหลังการดำเนินงาน เป็นการประเมินเพื่อตอบคำถามว่าโครงการ ประสบผลสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ การประเมินในลักษณะนี้จะเป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้น โดยเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ประเมินทันทีที่สิ้นสุดโครงการ 2) การติดตามผลต่อมา โดยเฉพาะการประเมินผลกระทบของโครงการที่ต้องอาศัยการทิ้งช่วงระยะเวลาหนึ่ง เช่น 1 – 2 ปี เป็นต้นไป ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ประเมินไว้ตั้งแต่เริ่มการดำเนินงานโครงการจนถึงสิ้นสุดโครงการ บางท่านเรียกการประเมินลักษณะนี้ว่า การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation)

ในขณะที่ พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2562: 29 - 32) ได้จำแนกประเภทของการประเมินโครงการ 5 ประเภทดังนี้

1. การจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน ได้แบ่งการประเมินเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินขณะที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ โดยมุ่งตรวจสอบ ควบคุม กำกับดูแลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของแผนการดำเนินงาน ตลอดจนการศึกษาความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่องต่าง ๆ ในระหว่างดำเนินโครงการ เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน ให้เป็นไปด้วยความราบรื่น สอดคล้องกับแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้โดยมุ่งหวังให้สามารถบรรลุตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ

1.2 การประเมินผลสรุปรวม (Summative Evaluation) หรือประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ เป็นการประเมินหลังจากเสร็จสิ้นโครงการแล้ว เพื่อมุ่งตรวจสอบว่าโครงการ ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายตามที่กำหนดไว้หรือไม่ เกิดความคุ้มค่าเพียงใด ผลการประเมินจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจว่า ควรยุติโครงการหรือดำเนินโครงการต่อไป โดยอาจปรับขยายโครงการในช่วงต่อไป

2. การจำแนกตามหลักที่ยึดในการประเมิน ได้แบ่งการประเมินเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 การประเมินแบบอิงวัตถุประสงค์/เป้าหมายของโครงการ (Goal Based Evaluation) เป็นการประเมินที่ตัดสินคุณค่าของโครงการโดยการเปรียบเทียบผลของโครงการกับผลที่คาดหวังตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโครงการ

2.2 การประเมินแบบไม่อิงวัตถุประสงค์/เป้าหมายของโครงการ (Goal-free Evaluation) เป็นการประเมินที่ไม่จำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการประเมินให้สอดคล้องกับเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของโครงการ กล่าวคือ การตัดสินคุณค่าของโครงการ ควรเน้นที่การตีค่าของผลที่เกิดขึ้นทั้งหมดจากโครงการ (Actual Outcomes) ซึ่งประกอบด้วย ประเมินผลที่คาดหวังตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของโครงการ และผลที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยมีได้คาดหวังไว้

3. การจำแนกตามลำดับเวลาของการดำเนินโครงการ ได้แบ่งการประเมินออกเป็น 3 ประเภท คือ

3.1 การประเมินก่อนการดำเนินโครงการ (Intrinsic Evaluation) หรือการ ประเมิน ก่อนนำโครงการไปปฏิบัติ เป็นการประเมินที่อยู่ในขั้นตอนของการวางแผนโครงการ โดยมี จุดมุ่งหมาย เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ก่อนลงมือดำเนินการจัดทำโครงการ ซึ่งอาจแบ่งได้ใน 2 ลักษณะ คือ 1) การศึกษาความเหมาะสมของโครงการ โดยการพิจารณาปัญหาและความจำเป็นในการจัดทำ โครงการ อาจใช้เทคนิคของการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) หรืออาจจะใช้ เทคนิคของการศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ซึ่งเป็นการพิจารณาสภาพความพร้อม ของการจัดทำโครงการในด้านต่าง ๆ ที่จะทำให้มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง และ 2) การวิเคราะห์ โครงการหรือการประเมินร่างโครงการ (Project Appraisal) เป็นการพิจารณาเอกสารโครงการเพื่อ ตรวจสอบความเหมาะสมของสิ่งที่กำหนด ความสอดคล้องระหว่างหัวข้อต่าง ๆ ตั้งแต่หลักการและ เหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ ฯลฯ เพื่อให้โครงการที่เสนอมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3.2 การประเมินระหว่างการดำเนินโครงการ (On Going Evaluation) เป็นการประเมิน ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาความก้าวหน้าของโครงการเป็นช่วง ๆ (Formative Evaluation) และ เพื่อดูว่าการดำเนินโครงการได้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาหรือ อุปสรรคอย่างไร ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จะนำมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินโครงการเพื่อให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ในช่วงการดำเนินงานต่อไป การประเมินระหว่างการดำเนินโครงการนี้ต้องอาศัย กลไกของระบบ การนิเทศ กำกับติดตามงานมาช่วย จึงจะทำให้การดำเนินโครงการและการประเมิน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 การประเมินหลังการดำเนินโครงการ (Pay-off Evaluation) เป็นการประเมิน เมื่อการดำเนินโครงการเสร็จสิ้นแล้ว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบว่า ผลการดำเนินโครงการได้รับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ตลอดจนการติดตาม ตรวจสอบผลกระทบหรือผลข้างเคียงว่า มีอะไรเกิดขึ้นตามมาอีกบ้าง ถ้ากล่าวโดยสรุป การประเมิน หลังการดำเนินโครงการมีจุดเน้น คือ 1) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้น (Outcome) และผลกระทบ (Impact) ของโครงการ และ 2) เป็นการประเมินผลสรุปรวมของโครงการทั้งหมด (Summative Evaluation) คือ การประเมินตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงาน ค่าใช้จ่าย และผลผลิตของโครงการ

4. การจำแนกตามสิ่งที่ถูกประเมิน ได้แบ่งการประเมินเป็น 4 ประเภท คือ

4.1 การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการ ประเมินเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมาย สภาพเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาและความต้องการของบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการว่า มีความสอดคล้องเอื้อต่อการจัดทำโครงการหรือไม่ ตลอดจน ความเป็นไปได้และข้อจำกัดต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการ สารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจ เกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการให้มีความสอดคล้องกับนโยบายหน่วยเหนือ และบริบทหรือสภาพขององค์การที่จะจัดทำโครงการ

4.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินความพร้อม ทั้งในเชิงคุณภาพและความพอเพียงของทรัพยากรต่าง ๆ ก่อนเริ่มโครงการว่า มีทรัพยากรพร้อม ที่จะดำเนินโครงการได้หรือไม่ สารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีดำเนินการและ วิธีการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้เหมาะสมเพื่อให้การดำเนินโครงการสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้

4.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินขณะดำเนินงานเพื่อประเมินความก้าวหน้าของโครงการ และศึกษาปัญหา อุปสรรคในการดำเนินสารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพ

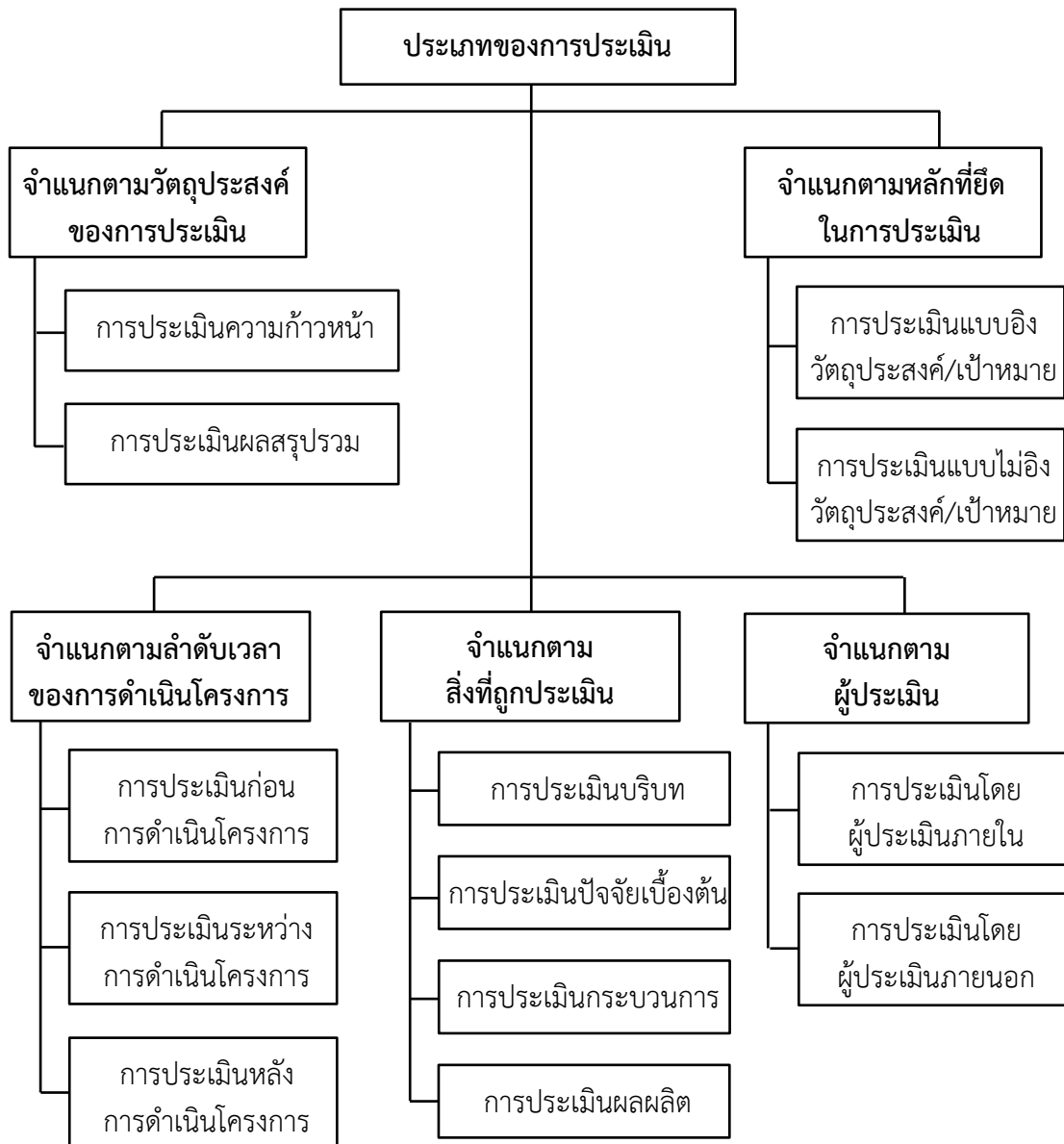
4.4 การประเมินผลผลิตหรือผลงาน (Product Evaluation) เป็นการประเมินหลังจากการดำเนินโครงการสิ้นสุดแล้ว ประกอบด้วย การประเมินผลลัพธ์ (Output Evaluation) โดยพิจารณาจากปริมาณและคุณภาพของผลผลิตเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการ และการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) โดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของแผนงานหรือองค์การสารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจคุณค่าของผลผลิตของโครงการทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อการตัดสินใจว่า ควรจะคงไว้ ปรับขยายหรือล้มเลิกโครงการ

5. การจำแนกตามผู้ประเมิน ได้แบ่งการประเมินเป็น 2 ประเภท คือ

5.1 การประเมินโดยผู้ประเมินภายใน (Internal Evaluator) เป็นการประเมินโดย บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์การหรือผู้ที่รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมุ่งประเมิน เช่น การประเมินโครงการโดยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบในโครงการเป็นผู้ประเมิน เป็นต้น ข้อดีของการประเมินวิธีนี้ ก็คือ ผู้ประเมินจะทราบรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการที่มุ่งประเมิน สะดวกต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล แต่มีข้อเสียในเรื่องความลำเอียงของผู้ประเมิน อาจทำให้ผลการประเมินขาดความตรงและความน่าเชื่อถือ

5.2 การประเมินโดยผู้ประเมินภายนอก (External Evaluator) เป็นการประเมินโดยให้บุคคลภายนอกองค์การที่ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่มุ่งประเมินเป็นผู้ประเมิน ซึ่งอาจเป็นนักประเมินมืออาชีพ หรือบุคคลที่อยู่หน่วยงานอื่น ข้อดีของการประเมินวิธีนี้ คือ ผู้ประเมินมีความเป็นกลางลดความลำเอียงไปได้ ทำให้ผลการประเมินมีความน่าเชื่อถือ แต่มีข้อเสียคือ ผู้ประเมินภายนอกไม่เข้าใจในรายละเอียดของโครงการที่มุ่งประเมินดีพอ และอาจไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินการประเมินจากผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจมีทัศนคติเชิงลบต่อการประเมินว่า การประเมินเป็นการมาจับผิด จึงไม่ให้ข้อมูลตามความเป็นจริง ทำให้ผลการประเมินมีความคลาดเคลื่อนไปจากสิ่งที่เป็นจริง

การจำแนกประเภทของการประเมินโครงการดังกล่าว สรุปได้ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 ประเภทของการประเมินโครงการตามเกณฑ์ที่ใช้จำแนก
ที่มา: พิชิต ฤทธิจรูญ (2562: 33)

จากการศึกษาประเภทของการประเมินโครงการที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ข้างต้น สรุปได้ว่าประเภทของการประเมินโครงการแบ่งได้หลายรูปแบบ โดยการแบ่งประเภทตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การประเมินความก้าวหน้า เป็นการประเมินโครงการกำลังดำเนินการอยู่ ซึ่งจะนำผลการประเมินไปปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้น และการประเมินผลสรุปรวมหรือประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ เป็นการประเมินหลังจากเสร็จสิ้นโครงการแล้ว การแบ่งประเภทตามลำดับเวลา แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ การประเมินก่อนการดำเนินโครงการ การประเมินระหว่างดำเนินโครงการ และการประเมินหลังการดำเนินโครงการ การแบ่งตามสิ่งที่ถูกประเมิน

แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ การประเมินบริบท การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต การแบ่งตามผู้ประเมิน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การประเมินโดยผู้ประเมิน ภายใน และการประเมินโดยผู้ประเมินภายนอก สำหรับการประเมินโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 2 ผู้ประเมินได้แบ่งการประเมินตามสิ่งที่ถูกประเมิน ประกอบด้วย การประเมินบริบท การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต

5. ขั้นตอนการประเมินโครงการ

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงขั้นตอนการประเมินโครงการไว้ดังนี้

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556: 279 - 288) และเชาว์ อินใย (2555: 16 - 19)

มีความเห็นสอดคล้องกันว่าขั้นตอนการประเมิน สามารถแบ่งออกได้เป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ก่อนทำการประเมินโครงการผู้ประเมิน จะต้องศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เช่น โครงการที่เสนอขออนุมัติ ถ้าเป็นโครงการนำร่อง ก็ควรศึกษาเอกสารรายงานความก้าวหน้าของโครงการ หรือถ้ามีรายงานผลการประเมินโครงการฉบับสมบูรณ์ก็ควรนำมาศึกษา จะทำให้ผู้ประเมินได้เข้าใจความเป็นมาของโครงการ สภาพแวดล้อม วัตถุประสงค์ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้ประเมินสามารถกำหนดประเด็นการประเมินและตัวชี้วัดต่อไปได้

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน ในขั้นตอนนี้ผู้ประเมินจะต้องตอบคำถามให้ได้ว่าจะประเมินโครงการอะไร ประเมินทำไม เพื่อใคร หรือใครเป็นผู้ใช้ผลการประเมิน ข้อมูลที่จะตอบคำถามเหล่านี้ได้มาจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ สัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบ ผู้สนับสนุนโครงการ

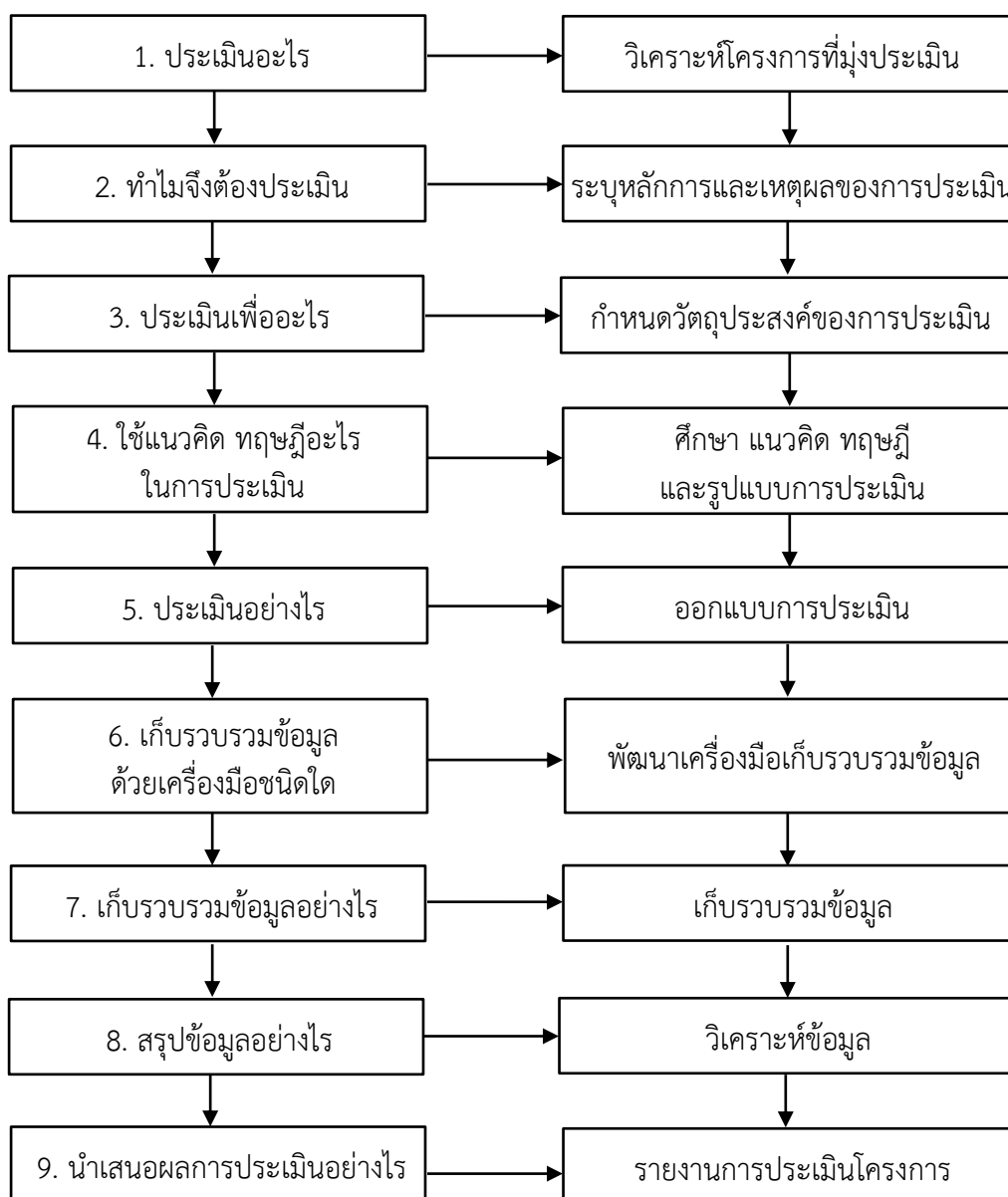
3. การกำหนดขอบเขตของการประเมิน เป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งที่จะทำให้การประเมินโครงการสามารถดำเนินการได้ และบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ โดยพิจารณาจากพื้นที่ที่จะทำการประเมิน หน่วยงานที่ต้องการติดตาม บุคคลที่ผู้ประเมินต้องสัมภาษณ์ เป็นต้น

4. การพิจารณากำหนดตัวบ่งชี้และแหล่งข้อมูล การกำหนดตัวบ่งชี้ในการประเมินสามารถกำหนดได้จากวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือจากตัวแบบการประเมินเชิงทฤษฎี เช่น การกำหนดตัวบ่งชี้จากรูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model หรืออาจจะพิจารณาจากความคาดหวังของผู้ใช้ผลการประเมินก็ได้ ตัวบ่งชี้มีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลทำได้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ผู้ประเมินเก็บรวบรวมมา เช่น ข้อมูลจำนวนผู้เข้าร่วมอบรม ใช้ค่าร้อยละ ความคิดเห็นต่อโครงการที่อยู่ในรูปมาตราส่วนประมาณค่า ใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม ฯลฯ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

6. การสรุปผลการประเมิน การสรุปผลการประเมินโครงการผู้ประเมินควรเน้นประเด็นที่สำคัญดังนี้ คือ ผลผลิตจากโครงการ ปัญหา และข้อจำกัดของการดำเนินโครงการ ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงโครงการ นอกจากนั้นควรสรุปผลโครงการไปในด้านอื่น ๆ ด้วย

ในขณะที่ พิชิต ฤทธิจรูญ (2562: 34 - 44) กล่าวว่า การประเมินโครงการนักประเมิน จะต้องกำหนดขั้นตอนของการประเมินให้ครอบคลุม ชัดเจน ซึ่งเป็นภาระงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของการประเมินโครงการที่นักประเมินต้องคิด เตรียม หรือวางแผนกำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การดำเนินการประเมินโครงการบรรลุตามเป้าหมายของโครงการ ขั้นตอนของการประเมินโครงการทำได้โดยการประยุกต์ใช้คำถามเพื่อหาคำตอบในกิจกรรม 9 ขั้นตอน สรุปได้ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 ขั้นตอนการประเมินโครงการ
ที่มา: พิชิต ฤทธิจรูญ (2562: 34)

รายละเอียดของแต่ละขั้นตอนการประเมินโครงการ มีดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์โครงการที่มุ่งประเมิน การดำเนินการในขั้นนี้เพื่อให้ นักประเมินมีความเข้าใจในสาระสำคัญของโครงการที่จะทำการประเมิน ซึ่งช่วยให้นักประเมินกำหนดขอบข่ายหรือระบุรายละเอียดของสิ่งที่มุ่งประเมินได้อย่างชัดเจน เป็นขั้นตอนที่มุ่งพิจารณาหรือตอบคำถามว่า จะประเมินอะไร ดังนั้น การที่จะทำให้นักประเมินตัดสินใจได้ว่า จะประเมินอะไร จึงจำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์โครงการนั้นก่อนที่จะวางแผนหรือออกแบบการประเมินต่อไป

ขั้นที่ 2 ระบุหลักการและเหตุผลของการประเมิน ในขั้นนี้ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดที่จะให้มีการประเมินโครงการ โดยมุ่งตอบคำถามว่า ทำไมจึงต้องประเมินโครงการนี้ ซึ่งจะได้กล่าวถึงหลักการและเหตุผลของการประเมินโครงการ ตลอดจนความจำเป็นหรือความสำคัญของการประเมินโครงการนี้ รวมทั้งระบุถึงจุดมุ่งหมายที่จะเกิดขึ้นหลังจากการประเมิน อาจรวมไปถึงประโยชน์และข้อดีที่จะเกิดขึ้น และผลเสียที่จะตามมาหากไม่ได้มีการประเมิน

ขั้นที่ 3 กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ เป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางในการประเมิน ทำให้นักประเมินรู้ว่า จะทำการประเมินโครงการนั้นเพื่ออะไร หรือประเมินเพื่อมุ่งตอบคำถามเรื่องอะไร โดยทั่วไปแล้วการประเมินโครงการจะมุ่งให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อถือได้ที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ดังนั้น ในขั้นตอนนี้จะต้องวิเคราะห์ความต้องการใช้ผลการประเมินเพื่อการตัดสินใจของผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการเพื่อนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการที่เหมาะสม

ขั้นที่ 4 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบการประเมิน จะทำให้นักประเมินมองเห็นแนวทางในการกำหนดกรอบของการประเมิน และทิศทางของการประเมินว่า จะใช้แนวคิดหรือทฤษฎีอะไรในการประเมิน การประเมินโดยอาศัยหลักแนวคิดและทฤษฎีจะทำให้การประเมินมีคุณภาพ และมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือมากขึ้น สิ่งที่สำคัญนั่นคือ จะต้องเลือกทฤษฎีหรือรูปแบบของการประเมินให้เหมาะสมกับลักษณะของโครงการ

ขั้นที่ 5 การออกแบบการประเมิน เป็นขั้นตอนที่เชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ จะประเมิน ไปสู่วิธีการประเมิน ผู้ประเมินจะต้องตัดสินใจล่วงหน้าว่า จะประเมินอย่างไร เพื่อให้ได้สารสนเทศที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ สิ่งที่ต้องคำนึงในการออกแบบการประเมิน ได้แก่ การออกแบบการวัดตัวแปร การออกแบบการสุ่มตัวอย่าง และการออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 6 พัฒนาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นตอนในการกำหนดว่า เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือชนิดใด ซึ่งเครื่องมือที่จะใช้นั้นต้องมีการตรวจสอบความพร้อมและคุณภาพของเครื่องมือ เช่น ความเที่ยง (Reliability) และความตรง (Validity) เป็นต้น เพื่อที่จะทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ตรงกับประเด็นการประเมิน และตัวบ่งชี้หรือตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้

ขั้นที่ 7 เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงหลังจากที่ได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ออกแบบการประเมิน และสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว เป็นการระบุว่า เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างไร มีรายละเอียดเกี่ยวกับการวางแผนเก็บข้อมูล การประสานผู้เกี่ยวข้องหรือผู้ให้ข้อมูล ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้ประเมินจะต้องมีเทคนิคและวิธีการที่ดีเพื่อให้ได้ข้อมูลในช่วงเวลาที่กำหนด มีความถูกต้องและสมบูรณ์ครบถ้วน

ขั้นที่ 8 วิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของข้อมูล ที่เก็บรวบรวมเพื่อให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน หรือเป็นการตอบคำถามที่ว่า สรุปข้อมูล อย่างไร ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทตามลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สิ่งสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูล นั่นคือ ต้องเลือกประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน และต้องวิเคราะห์ผล ด้วยความเป็นกลาง ไม่มีอคติ จึงจะทำให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ต่อไป

ขั้นที่ 9 รายงานผลการประเมิน เป็นขั้นตอนการรายงานผลที่ได้จากการประเมิน สิ่งสำคัญคือต้องคำนึงถึงว่า จะนำเสนอผลอย่างไร เพื่อให้การนำเสนอรายงานเป็นไปด้วยความ ครบถ้วน เป้าหมายสำคัญของการประเมินโครงการก็เพื่อนำผลไปใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย สิ่งนี้นักประเมินต้องพิจารณา ในการนำเสนอผลการประเมินโครงการ คือ 1) ผู้ใช้ผลการประเมินเป็นใครและต้องการสารสนเทศ จากการประเมินไปใช้ทำอะไร เมื่อไร 2) รูปแบบการนำเสนอผลการประเมินในลักษณะใดจึงจะ เหมาะสมมากที่สุด เช่น จัดทำเป็นรายงานเชิงการบริหาร หรือบทสรุปสำหรับผู้บริหาร ใช้วิธีการ บรรยายสรุปเสนอต่อที่ประชุมกรรมการหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

จากการศึกษาขั้นตอนการประเมินโครงการที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า ขั้นตอนของการประเมินโครงการเป็นส่วนสำคัญที่ผู้ประเมินต้องศึกษาทำความเข้าใจ และปฏิบัติ ด้วยความรอบคอบอย่างเป็นระบบ และในการประเมินโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 มีขั้นตอนการประเมินโครงการ จำนวน 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ โครงการ 2) กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน 3) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบการประเมิน 4) ออกแบบการประเมิน 5) พัฒนาและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน 6) เก็บรวบรวม ข้อมูล 7) วิเคราะห์ข้อมูล และ 8) สรุปและรายงานผลการประเมิน

6. รูปแบบการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมินโครงการนั้น มีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ การประเมินไว้หลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบจะมีแนวคิด ทฤษฎี และวิธีการประเมินที่แตกต่างกัน สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งนักประเมินจะเป็นผู้เลือกและพิจารณารูปแบบ ตามความต้องการ เพื่อให้ได้ผลการประเมินตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ได้มีผู้สร้างทฤษฎีการประเมิน โครงการในแต่ละทฤษฎีเป็นแนวคิดการประเมิน ซึ่งเรียกว่า รูปแบบการประเมิน (Model of Evaluation) รูปแบบการประเมินโครงการที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน มีดังนี้

6.1 รูปแบบการประเมินของ Tyler

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556: 30 - 32) ได้กล่าวถึงแนวคิดและรูปแบบ การประเมินของ Tyler ว่า จัดเป็นแนวคิดของการประเมินในระดับชั้นเรียน โดย Tyler มีความเห็นว่าการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจะมีส่วนช่วยอย่างมากในการพัฒนากระบวนการ เรียน ทั้งนี้ Tyler ได้เริ่มต้นการนำเสนอแนวความคิดทางการประเมินโดยยึดกระบวนการของการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก กล่าวคือ Tyler ได้นิยามว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็น

กระบวนการที่มุ่งจัดขึ้นเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาในตัวของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้จุดเน้นของการเรียนการสอนจึงขึ้นอยู่กับการณ์ที่ผู้เรียนจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังการสอน แนวคิดดังกล่าวนี้เป็นแนวคิดในช่วงต้นของ Tyler ต่อมาได้สร้างวงจรของวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลขึ้น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์ 2) การจัดการเรียนการสอน และ 3) การประเมินผลผู้เรียน ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบจะต้องดำเนินการให้ประสานสัมพันธ์กันไปเสมอ กล่าวโดยสรุปก็คือ การประเมินในความเห็นของ Tyler จึงหมายถึงการเปรียบเทียบสิ่งที่คุณเรียนสามารถกระทำได้จริงหลังจากที่ได้จัดการเรียนการสอนแล้วกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งได้กำหนดขึ้นไว้ก่อนที่จะจัดการเรียนการสอนนั้น ๆ ในขณะที่ สมคิด พรหมจรรย์ (2563: 63 - 65) กล่าวว่า Tyler เป็นผู้นำที่สำคัญในการประเมินโครงการ โดยเน้นการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วประเมินความสำเร็จของวัตถุประสงค์เหล่านั้น โดยมีแนวความคิดว่า โครงการประสบความสำเร็จหรือไม่ดูได้จากผลผลิตของโครงการว่าตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้แต่แรกหรือไม่ และในปี ค.ศ. 1986 Tyler ได้นำเสนอกรอบความคิดของการประเมินโครงการใหม่ โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 6 ส่วน ได้แก่ 1) การประเมินวัตถุประสงค์ (Appraising Objectives) 2) การประเมินแผนการเรียนรู้ (Evaluating the Learning Plan) 3) การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนาโครงการ (Evaluation to Guide Program Development) 4) การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Evaluating Program Implement) 5) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา (Evaluating the Outcome of an Education Program) 6) การติดตาม (Follow Up) และการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) นอกจากนี้ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2559: 110 - 111) กล่าวว่า Tyler ได้เสนอกระบวนการประเมิน 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดจุดหมายหรือวัตถุประสงค์ทั่วไป 2) จัดจำแนกจุดหมายหรือวัตถุประสงค์ทั่วไป 3) เขียนวัตถุประสงค์โดยใช้คำกริยาแสดงพฤติกรรมอย่างชัดเจน 4) ระบุสถานการณ์ที่แสดงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนหรือวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม 5) พัฒนาหรือคัดเลือกเทคนิคการวัดผล 6) รวบรวมข้อมูลที่เป็นผลประกอบการ (Performance) ที่เกิดขึ้น และ 7) เปรียบเทียบข้อมูลผลประกอบการกับวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนหรือวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

จากแนวคิดและขั้นตอนของรูปแบบการประเมินของ Tyler จะเน้นความชัดเจนของวัตถุประสงค์ ซึ่งมีจุดเด่น คือ มีความสะดวกและชัดเจนในการประเมิน ใช้รูปแบบการประเมินที่เน้นวัตถุประสงค์เป็นแนวทางในการประเมิน จึงต้องมีการประเมินโครงการเพื่อจะให้ทราบว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ แนวคิดนี้ยังมีอิทธิพลมาจนถึงปัจจุบัน เพราะประเมินเปรียบเทียบกันได้ และง่ายต่อการนำไปใช้ ถ้าได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ชัดเจน อย่างไรก็ตามถ้าวัตถุประสงค์ไม่ชัดเจนก็จะมีปัญหาในการประเมิน หรือถ้าวัตถุประสงค์ชัดเจนแล้วก็ยังประสบปัญหาเรื่องการกำหนดเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบว่าเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่ได้รับการยอมรับหรือไม่ เนื่องจากยังมีความเป็นอัตนัย (Subjective) สูง รวมทั้งการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เป็นหลักจะทำให้ละเลยสิ่งอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ทำให้สารสนเทศที่ได้จากการประเมิน จะแสดงว่าการดำเนินโครงการสามารถบังเกิดผลตามที่คาดหวังไว้มากน้อยเพียงใด ตลอดจนการบ่งบอกถึงข้อบกพร่องและข้อดีของโครงการว่ามีอะไรบ้าง เหมาะสำหรับการประเมินผลสรุปรวมหลังการดำเนินโครงการสิ้นสุดลงแล้ว (พิชิต ฤทธิจรูญ, 2557: 82)

6.2 รูปแบบการประเมินของ Cronbach

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556: 32 - 34) ได้กล่าวถึงแนวคิดและรูปแบบการประเมินของ Cronbach โดยได้ให้นิยามการประเมินตามทัศนะของตนไว้ว่า “การประเมิน” เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้สารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมทางการศึกษา คำว่า “โปรแกรม” ในความหมายของ Cronbach ใช้ได้ทั้งในความหมายที่กว้าง เช่น การจัดทำแผนแจกจ่ายสื่อการศึกษาระดับประเทศ การวางแผนการสอนของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ๆ หรือการวางแผนการเรียนให้กับนักเรียนคนหนึ่ง ๆ ซึ่ง Cronbach ได้เสนอแนวทางการประเมินเพิ่มเติมไว้ 4 แนวทาง คือ 1) การศึกษากระบวนการ (Process Studies) ได้แก่ การศึกษาภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน เช่น การที่นักเรียนทำแบบฝึกหัดไม่ถูกต้อง การสังเกตผลการใช้สื่อ การซักถามนักเรียนขณะดำเนินการสอน หรือขณะให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านี้สามารถจะนำมาเป็นข้อมูลที่ใช้เพื่อการพัฒนาหรือปรับปรุงรายวิชาได้เป็นอย่างดี 2) การวัดศักยภาพของผู้เรียน (Proficiency Measurement) การให้ความสำคัญต่อคะแนนรายข้อมากกว่าคะแนนจากแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยให้ทัศนะว่าคะแนนจากแต่ละข้อสามารถชี้ให้เห็นถึงสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้แล้ว และสิ่งที่ควรจะพัฒนาต่อไป ด้วยเหตุนี้ Cronbach จึงให้ความสำคัญต่อการสอบเพื่อวัดสมรรถภาพของผู้เรียนระหว่างการเรียนการสอน ว่ามีความสำคัญมากกว่าการสอบประจำปลายภาคเรียนหรือการสอบปลายปี 3) การวัดทัศนคติ (Attitude Measurement) การวัดทัศนคติเป็นผลที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนส่วนหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญเช่นกัน การวัดทัศนคติอาจทำได้หลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถาม และอื่น ๆ และ 4) การติดตามผล (Follow - up Studies) เป็นการติดตามผลการทำงานหรือภาวะการณ์เลือกศึกษาต่อในสาขาต่าง ๆ รวมทั้งการให้บุคคลที่เรียนในระดับชั้นพื้นฐานที่ผ่านมาแล้วได้ประเมินถึงข้อดีและข้อจำกัดของวิชาต่าง ๆ ว่าควรมีการปรับปรุงเพิ่มเติมอย่างไร เพื่อช่วยในการพัฒนาหรือปรับปรุงรายวิชาเหล่านั้นต่อไป เมื่อสรุปแนวคิดของ Cronbach ข้างต้นแล้ว จะเห็นว่า Cronbach มีความเชื่อว่าการประเมินที่เหมาะสมนั้นต้องพิจารณาหลาย ๆ ด้าน ดังที่กล่าวมาแล้ว 4 ประการ Cronbach จึงได้เสนอรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า “Cronbach’s Goal & Side Effect Attainment Model” เพื่อนำมาใช้สำหรับการประเมินโครงการด้านการเรียนการสอน โดยเน้นว่าการประเมินโครงการด้านการเรียนการสอนนั้นไม่ควรประเมินเฉพาะแต่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เท่านั้น แต่ควรประเมินหรือตรวจสอบผลข้างเคียงของโครงการด้วย Cronbach ยังมีความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของการประเมินโครงการด้านการเรียนการสอนก็คือ การค้นหาข้อบกพร่องของโครงการ เพื่อจะได้หาทางปรับปรุงแก้ไขกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป นอกจากนี้ พิซิต ฤทธิ์จรูญ (2562: 54 - 55) ได้กล่าวว่า การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของ Cronbach จะช่วยให้ได้สารสนเทศเพื่อใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมการดำเนินโครงการ สารสนเทศที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ รวมทั้งได้สารสนเทศเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการโครงการและองค์กรด้วย ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้ 1) การประเมินจะช่วยให้ได้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษาที่มีขอบเขตได้หลายเรื่อง จึงสามารถประยุกต์ใช้ในการประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาทั้งหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน โครงการฝึกอบรม และโครงการทางการศึกษาต่าง ๆ 2) จุดมุ่งหมายของการประเมินอาจเลือกกำหนดได้ว่า เพื่อมุ่งปรับปรุงรายวิชา โครงการฝึกอบรม

การวางแผนส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน หรือผู้เข้ารับการฝึกอบรม รวมทั้งการปรับระบบการบริหารจัดการโครงการและองค์การ 3) ดำเนินการประเมินโครงการในขณะที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ โดยศึกษา ความก้าวหน้าของโครงการและศึกษาปัญหาอุปสรรคของการดำเนินโครงการ แล้วใช้สารสนเทศจากผลการประเมินเพื่อการตัดสินใจปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการดำเนินโครงการ 4) ให้ความสำคัญต่อเจตคติของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ จึงควรประเมินเจตคติของผู้ที่รับผลโดยตรงจากโครงการและผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ เพราะเจตคติที่ดีจะส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล ทั้งในเรื่องความสนใจ ความตั้งใจ ความเต็มใจที่จะปฏิบัติหรือให้ความร่วมมือต่อการดำเนินงานต่าง ๆ และ 5) ควรดำเนินการประเมินทั้งตามวัตถุประสงค์ของโครงการและผลกระทบอื่นที่เกิดขึ้น นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของโครงการ

6.3 รูปแบบการประเมินของ Kirkpatrick

พิสนุ พงศ์ศรี (2553: 87 - 88) ได้กล่าวถึงแนวคิดและรูปแบบการประเมินของ Kirkpatrick ว่าเป็นรูปแบบการประเมินประสิทธิผลโครงการอบรมที่เน้นการประเมินหลังโครงการฝึกอบรม และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2559: 128) กล่าวว่า Kirkpatrick ได้เสนอรูปแบบการประเมินประสิทธิผลโครงการฝึกอบรมไว้ โดยแบ่งเป็น 4 ระดับด้วยกัน ได้แก่ ระดับที่ 1 การประเมินปฏิกิริยา (Reaction) หมายถึง การพิจารณาว่าผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจในโครงการฝึกอบรมเพียงใด การประเมินตามแนวนี้ต้องการที่จะรู้ว่า ผู้เข้าอบรมมีความรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับโครงการฝึกอบรม เช่น ผู้เข้าอบรมเห็นว่าหลักสูตรหรือเนื้อหาสาระวิชาถูกต้องตรงกับที่ต้องการและเป็นที่น่าสนใจหรือไม่ ชอบวิธีการสอน/อบรมแบบไหน สัดส่วนของการบรรยาย และอภิปรายเป็นอย่างไร ฉะนั้น ผู้ประเมินจะต้องกำหนดว่าต้องการถามอะไร แล้วจัดคำถามเพื่อวัดในสิ่งนั้น และในตอนท้ายควรมีคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended) เพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นให้ตรงกับที่ต้องการระดับที่ 2 การประเมินการเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การวัดปริมาณความรู้ที่ผู้เข้าอบรมได้รับ เช่น หลักเกณฑ์ความจริง หรือเทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถจะนำไปประยุกต์ใช้ได้ การประเมินการเรียนรู้จึงทำการประเมินว่า ก่อน-หลังที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้แตกต่างกันมากน้อยเพียงใด หรือเมื่อพนักงานเข้ารับการฝึกอบรมแล้วมีความรู้ตามที่ได้รับมาหรือไม่ ระดับที่ 3 การประเมินพฤติกรรม (Behavior) หมายถึง การพิจารณาว่าผู้เข้าอบรมนำความรู้ไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด เขาอาจจะเรียนรู้ในหลักเกณฑ์เทคนิคต่าง ๆ แต่เมื่อกลับไปปฏิบัติงานเขาไม่สามารถนำหลักเกณฑ์และเทคนิคที่ได้เรียนรู้มาไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ และระดับที่ 4 การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์การ (Results) หมายถึง การประเมินผลที่ต้องการจะเกิดขึ้น เช่น การลดค่าใช้จ่าย การปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน การลดข้อเรียกร้อง การเพิ่มปริมาณการขายและการผลิต อัตราการลาออกลดลง เป็นต้น ในขณะที่ มาร์ต พัฒผล (2561: 254) กล่าวว่า การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของ Kirkpatrick ในการประเมินโครงการหรือหลักสูตรฝึกอบรม มีลักษณะเป็นการประเมินที่ดำเนินการควบคู่กับการฝึกอบรม โดยการประเมินระดับปฏิกิริยาจะประเมินในช่วงเริ่มต้นการฝึกอบรมและระหว่าง การฝึกอบรม การประเมินระดับการเรียนรู้จะประเมินในระหว่างและหลังการฝึกอบรม การประเมินระดับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจะประเมินติดตามผลในสถานที่ทำงานจริง และการประเมินระดับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อองค์กรจะประเมินภายหลังการประเมินระดับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม นอกจากนี้ พิเชิต ฤทธิจรรณู (2562: 59 - 60) กล่าวว่า การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของ Kirkpatrick มีแนวทาง

ดังนี้ 1) ศึกษาวิเคราะห์เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินให้ครอบคลุมชัดเจน ผู้ประเมินอาจประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของ Kirkpatrick เป็น 2 ระดับ คือ เพื่อประเมินปฏิกิริยาต่อโครงการและเพื่อประเมินการเรียนรู้ หรืออาจกำหนดเป็น 3 ระดับเพิ่มขึ้นอีก คือ การประเมินพฤติกรรมการทำงานหลังจากผู้เข้าอบรมกลับไปทำงานแล้ว และหากสามารถทำได้อาจกำหนดการประเมินในระดับ 4 คือ การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อองค์กร 2) กำหนดประเด็นการประเมินในแต่ละระดับให้ชัดเจน กรณีการประเมินปฏิกิริยาประเด็นการประเมินอาจประกอบด้วย เนื้อหา วิธีการ หรือกิจกรรมการฝึกอบรม ความสามารถของวิทยากร การประเมินการเรียนรู้ควรประเมินความรู้ ทักษะ และเจตคติ การประเมินพฤติกรรมการทำงานควรประเมินการนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติงาน หรือพฤติกรรมการทำงานที่คาดหวัง การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อองค์กรควรประเมินผลผลิตที่ได้ คุณภาพการให้บริการ ผลกำไร หรือความก้าวหน้าขององค์กร 3) วางแผนการประเมินให้ครอบคลุมทุกระดับ ซึ่งตามรูปแบบการประเมินของ Kirkpatrick จะมีการประเมิน 2 ช่วงระยะเวลา คือ การประเมินระหว่างการฝึกอบรม และการประเมินหลังสิ้นสุดโครงการฝึกอบรม การประเมินระหว่างการฝึกอบรมจะประเมินเมื่อการฝึกอบรมสิ้นสุดลง โดยให้ประเมินปฏิกิริยาและประเมินการเรียนรู้ สำหรับการประเมินหลังเสร็จสิ้นโครงการฝึกอบรม เป็นลักษณะของการติดตามประเมินผล เมื่อผู้เข้าอบรมกลับไปปฏิบัติงานแล้วต้องใช้เวลาแก่ผู้เข้ารับการอบรมได้ปฏิบัติงาน 4) ออกแบบการประเมินให้มีความเหมาะสม โดยเฉพาะการออกแบบการวัดตัวแปรที่มุ่งประเมินอาจวัดด้านความรู้ ทักษะ หรือเจตคติ ควรเลือกเครื่องมือวัดให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เข้าอบรม อาจใช้แบบทดสอบ หรือแบบประเมินตนเอง และ 5) การประเมินโครงการสาธารณะโดยทั่วไปสามารถประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของ Kirkpatrick ได้ การประเมินปฏิกิริยาโดยประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับกระบวนการดำเนินโครงการ สำหรับการประเมินการเรียนรู้ควรมุ่งประเมินว่า ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของโครงการดังกล่าวหรือไม่ เพียงใด ส่วนการประเมินพฤติกรรมนั้นเป็นการประเมินการปฏิบัติตามโครงการของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กรณีการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นขององค์กร เป็นการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อประชาชนหรือองค์กรหลังจากดำเนินโครงการไประยะหนึ่งแล้ว

6.4 รูปแบบการประเมินของ Scriven

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2553: 199 - 205) ได้กล่าวว่า (Scriven ได้ให้ความหมายของการประเมิน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติการตามระดับของเป้าหมายที่กำหนดจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการประเมินของ Scriven มี 2 ประการ ได้แก่ 1) การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินระหว่างที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้น เพราะการประเมินจะช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนา และ 2) การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินคุณค่าของโครงการ ตลอดจนค้นหาสิ่งที่ดีของโครงการเพื่อนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นที่คล้ายคลึงกันต่อไป ซึ่ง Scriven ได้เสนอแนะว่าการประเมินเพื่อการปรับปรุงหรือดูความก้าวหน้าของโครงการ โดยทำการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) ควรที่จะใช้นักวิจัยมืออาชีพ ในการดำเนินการประเมินนั้นควรแบ่งหน้าที่

และความรับผิดชอบของบุคคลต่าง ๆ ให้ชัดเจน รวมทั้งควรจะได้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างนักประเมินกับผู้ดำเนินโครงการด้วย ในขณะที่ พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2562: 59 - 60 และสมคิด พรหมจรรย์, 2563: 70) ได้สรุปวิธีการประเมินของ Scriven สามารถนำไปใช้ได้ 2 วิธี ดังนี้ 1) การประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ภายในตัวโครงการ ยกเว้นผลผลิตหรือผลกระทบของโครงการ เช่น การประเมินจุดมุ่งหมาย เป้าหมาย เนื้อหา กระบวนการ และกิจกรรมของโครงการ คุณภาพของเครื่องมือ การให้คะแนน และเจตคติของบุคคลเกี่ยวข้อง รวมทั้งการประเมินเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เป็นต้น และ 2) การประเมินคุณค่าการปฏิบัติงาน (Pay-off Evaluation) เป็นการประเมินผลที่ขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย หรือผู้รับผลจากโครงการหลังจากการดำเนินโครงการเสร็จแล้ว เป็นการตัดสินคุณค่าของโครงการโดยอิงเกณฑ์ภายนอก เช่น การประเมินผลที่เกิดจากการสอนของครูที่มีต่อนักเรียน ผลที่ได้จากคะแนนสอบ ผลที่เกิดขึ้นกับครู ผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา ผลที่เกิดขึ้นกับผู้ปกครอง เป็นต้น นอกจากนี้ พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2562: 59 - 60) ได้กล่าวว่า รูปแบบการประเมินของ Scriven เป็นการประเมินเพื่อตัดสินคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมิน มีจุดเด่นที่แตกต่างจากรูปแบบการประเมินอื่น คือ เน้นการประเมินความก้าวหน้าและการประเมินผลสรุปรวม นอกจากนี้ยังเสนอให้พิจารณาว่า ประสิทธิภาพของโครงการไม่ควรพิจารณาเฉพาะผลที่เกิดตามวัตถุประสงค์ของโครงการเท่านั้น แต่ควรพิจารณาผลที่เกิดขึ้นจริงทั้งหมด ประกอบด้วยผลตามที่คาดหวัง และผลข้างเคียงทั้งผลทางบวกและผลทางลบ ดังนั้น การประเมินโครงการตามรูปแบบของ Scriven จึงเป็นการประเมินเพื่อตัดสินคุณค่าของโครงการ จึงควรมีการหาความต้องการจำเป็นของผู้ที่ได้รับผลของโครงการ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่าของโครงการ ควรมีการประเมินความก้าวหน้าในระหว่างดำเนิน โครงการเพื่อปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดและการประเมินผลสรุปรวมโดยพิจารณาประสิทธิภาพทั้งหมดของโครงการ ทั้งประสิทธิภาพตามที่คาดหวังและผลข้างเคียง

6.5 รูปแบบการประเมินของ Stake

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2553: 191 - 198) ได้กล่าวว่า Stake ได้พัฒนารูปแบบการประเมินผลโดยเน้นเรื่องการตัดสินใจเป็นสำคัญ (Judgement Model) โดยได้นำแนวความคิดของ Scriven และ Cronbach มาประยุกต์ให้อยู่ในรูปนามธรรม เพื่อให้มองเป็นภาพชัดเจนและสะดวกในการวัดและการประเมินมากขึ้น และสมคิด พรหมจรรย์ (2563: 73 - 75) กล่าวว่า รูปแบบการประเมินของ Stake ถือเป็นรูปแบบหนึ่งที่นักประเมินนำมาประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในการประเมินโครงการเพื่อนำไปสู่การตัดสินคุณค่าของโครงการ จุดมุ่งหมายของการประเมินมีอยู่ 2 ประการ คือ เพื่อต้องการได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาบรรยายเกี่ยวกับโครงการนั้นและเพื่อต้องการได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการตัดสินคุณค่าของโครงการ ซึ่ง Stake ได้เสนอโครงสร้างของรูปแบบการประเมิน ใช้ชื่อว่ารูปแบบการประเมินเคาน์เทนเนสซ์ (Countenance Model) ซึ่งตามโครงสร้างของรูปแบบนี้ได้จำแนกข้อมูลการประเมินออกเป็น 2 ส่วน คือ เมตริกซ์บรรยาย (Description Matrix) และเมตริกซ์ตัดสินคุณค่า (Judgement Matrix) และได้เสนอว่า ก่อนบรรยายหรือตัดสินคุณค่าของโครงการใด ๆ นักประเมินควรทำการวิเคราะห์หลักการและเหตุผลของโครงการนั้น ๆ ด้วยการประเมินโครงการตามแนวคิดของ Stake ผู้ประเมินจะต้องรวบรวมข้อมูลแท้จริงให้ได้ เนื่องจากแหล่งข้อมูลมีมากมายและวิธีการเก็บข้อมูลมีหลายวิธี ข้อมูลที่ต้องการ คือ ข้อมูลที่นำมาใช้เพื่อ

การอธิบายและการตัดสินใจ ในขณะที่ มาร์ต พัฒผล (2561: 232) กล่าวว่า Stake ได้เสนอบทความ การประเมินทางการศึกษา เรื่อง “The Countenance of Educational Evaluation” ตีพิมพ์ในวารสาร Teachers Collage Record โดยระบุว่า การประเมินต้องให้ความสนใจกับปัจจัยและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยงกัน 3 ประการ ได้แก่ 1) สิ่งที่มีอยู่ก่อน (Antecedent) หมายถึง เงื่อนไขที่มีอยู่ ก่อนที่จะมีการเรียนการสอนเกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อผลผลิตตามมา เช่น สถานภาพหรือคุณลักษณะ ของผู้เรียนก่อนเรียน ความถนัด คະแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านมา เกรดเฉลี่ย ความสนใจ และ ความตั้งใจ นอกจากนี้ยังรวมถึงคุณลักษณะของผู้สอน เช่น ประสบการณ์การสอน ระดับการศึกษา เป็นต้น 2) กระบวนการ (Transaction) หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียน กับผู้เรียน สิ่งแวดล้อมในห้องเรียน ผู้ปกครองกับผู้สอน ผู้บริหารกับผู้สอน เป็นต้น และ 3) ผลผลิต (Outcomes) หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นหลังจากที่มีการเรียนการสอนหรือโครงการไปแล้ว เช่น ความรู้ ความสามารถของผู้เรียน และทักษะการปฏิบัติ เป็นต้น นอกจากนี้ พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2562: 64) ได้กล่าวว่า การประเมินตามรูปแบบของ Stake ประกอบด้วย การบรรยายและการตัดสินใจคุณค่าของ โครงการ โดยพิจารณาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ความสัมพันธ์เชิงประจักษ์และความสอดคล้อง ขององค์ประกอบใหญ่ 3 ส่วน คือ สิ่งที่มีมาก่อน การปฏิบัติและผลลัพธ์ระหว่างสภาพที่คาดหวังกับ สภาพที่เป็นจริงเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานแล้วจึงตัดสินใจคุณค่าของโครงการ Stake เน้นการเก็บรวบรวม ข้อมูลตามสภาพธรรมชาติ โดยใช้การสังเกต การทดสอบ การสัมภาษณ์ โดยใช้ข้อมูลจากหลายฝ่าย เพื่อให้การตัดสินใจคุณค่าโครงการมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ ซึ่งการประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของ Stake เพื่อประเมินโครงการมีข้อควรพิจารณา ได้แก่ 1) การประเมินมุ่งที่จะศึกษาในเรื่องการบรรยาย และการตัดสินใจคุณค่าของโครงการ 2) การประเมินให้ความสำคัญกับสิ่งที่มีมาก่อน การปฏิบัติ และผลลัพธ์ จึงเป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการประเมินก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินโครงการ โดยพิจารณาความเป็นเหตุเป็นผลของสิ่งที่มีมาก่อนต่อผลของการปฏิบัติระหว่างการดำเนินโครงการ และผลของสิ่งที่มีมาก่อนและการปฏิบัติต่อผลลัพธ์ของโครงการ พร้อมทั้งพิจารณาความสอดคล้อง ของสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่คาดหวัง ทำให้สามารถระบุสาเหตุของความสำเร็จและความไม่สำเร็จ ของโครงการได้ และ 3) การประเมินมีการตัดสินใจคุณค่าเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งเป็นได้ทั้งเกณฑ์ สัมบูรณ์และเกณฑ์สัมพัทธ์ ทำให้ได้สารสนเทศเพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกโครงการที่มีอยู่

6.6 รูปแบบการประเมินของ Alkin

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2553: 206 - 208) ได้กล่าวว่า Alkin ได้เสนอรูปแบบ การประเมินที่เรียกว่า CSE (Center for the Study of Evaluation Approach) จุดเน้นของการประเมิน ตามแนวคิดของ Alkin คือ การประเมินเพื่อการตัดสินใจ ซึ่ง Alkin ได้ให้ความหมายของการประเมิน ว่าเป็นกระบวนการกำหนดขอบเขตของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การเลือกข้อมูลข่าวสาร ที่เหมาะสม การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานสรุปให้กับ ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในการเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับการดำเนินงานของโครงการ จาก ความหมายของการประเมินตามแนวคิดของ Alkin นั้น การประเมินจะประกอบด้วย การจัดหา และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจ ดังนั้น ในการประเมินจำเป็นจะต้องประเมิน ในเรื่องต่าง ๆ 5 ด้าน คือ 1) การประเมินระบบ (System Assessment) เป็นการอธิบายหรือ พรรณนาสภาพของระบบเพื่อเปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นจริงกับความคาดหวังที่จะเกิดขึ้น การประเมิน

ระบบจะช่วยให้เราสามารถกำหนดขอบเขต และวัตถุประสงค์ที่เหมาะสม สิ่งที่จะต้องศึกษา ได้แก่ ความต้องการของประชาชน ชุมชนและสังคมที่มีต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน สำหรับการประเมินระบบ แต่ละส่วนจำเป็นต้องใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ กัน 2) การประเมินการวางแผนโครงการ (Program Planning) เป็นการประเมินก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการ เพื่อหาข้อมูลข่าวสารมาใช้ในการตัดสินใจ พิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมของโครงการ นักประเมินต้องหาข้อมูลที่แสดงความคาดหวังที่จะบรรลุ เป้าหมาย พร้อมกับประเมินผลที่จะได้รับจากการใช้วิธีการดำเนินงานต่าง ๆ ด้วย เพื่อให้สามารถเห็น ข้อเปรียบเทียบในการหาทางเลือกที่เหมาะสม โดยใช้วิธีการที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะ ของปัญหา โดยทั่วไปจะใช้การประเมินจากเกณฑ์ภายนอกและจากเกณฑ์ภายใน 3) การประเมิน การนำไปใช้เพื่อการดำเนินโครงการ (Program Implementation) เป็นการประเมินขณะที่โครงการ กำลังดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบดูว่าการดำเนินโครงการนั้นเป็นไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้วางแผน ไว้หรือไม่ ผลที่เกิดขึ้นมีความสอดคล้องกับสิ่งที่วางแผนไว้หรือคาดหวังไว้เพียงใด 4) การประเมินเพื่อ ปรับปรุงโครงการ (Program Improvement) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อมูลที่น่ามาใช้ในการดำเนิน โครงการให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และมีผลที่ไม่คาดคิดมาก่อนเกิดขึ้นบ้างหรือไม่ ดังนั้นนักประเมิน จึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะหาข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวในทุก ๆ ด้านของ โครงการ ตลอดจนผลกระทบของโครงการที่มีต่อโครงการอื่น เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงโครงการ ต่อไป และ 5) การประเมินเพื่อการรับรองโครงการ (Program Certification) ขั้นตอนนี้ นักประเมิน ต้องหาข้อมูลข่าวสารรายงานต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจ เพื่อใช้ข้อมูลในการพิจารณาตัดสินคุณค่า ของโครงการ และศักยภาพในการสรุปอ้างอิงไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ หรือนำไปใช้กับโครงการใน สถานการณ์อื่น ๆ ได้กว้างขวางเพียงใด ในขั้นนี้ข้อมูลที่ได้จากนักประเมินจะทำให้ผู้บริหารได้ตัดสินใจ ว่า ควรจะดำเนินกับโครงการในลักษณะใด อาจจะยกเลิก ปรับปรุงใหม่ หรืออาจขยายโครงการต่อไป เป็นต้น (Fitzpatrick, Sanders, & Worthen, 2004: 92) จากแนวคิดหลักตามรูปแบบการประเมิน ของ Alkin นั้น จะเห็นว่าเป็นการประเมินเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ โดยมีนักประเมินทำหน้าที่เป็น ผู้เชี่ยวชาญในการหาและการเตรียมข้อมูล รวมทั้งสรุปและรายงานให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ได้ทราบเพื่อหาทางเลือกที่เหมาะสม นับว่าเป็นการประเมินที่มีระบบ คือ มีการประเมินการวางแผน โครงการเพื่อช่วยให้ได้วิธีการที่บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ มีการประเมินการดำเนินโครงการเพื่อ หาทางปรับปรุงจากการตรวจสอบ และสุดท้าย คือ การประเมินเพื่อรับรองโครงการ

6.7 รูปแบบการประเมินของ Stufflebeam

Stufflebeam & Shinkfield (2007: 326) ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นวิธีการศึกษาหรือสืบค้น หาคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมินอย่างเป็นระบบ การประเมินจึงเป็น กระบวนการจัดหา นำเสนอสารสนเทศ และนำไปประยุกต์ใช้ในการอธิบายและการตัดสินคุณค่า และคุณประโยชน์ในการตัดสินใจ หาทางเลือกที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการ นอกจากนี้ Stufflebeam ได้พัฒนารูปแบบการประเมินโดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์สิ่งที่จะประเมินอย่าง ครอบคลุม เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกต่าง ๆ ของผู้บริหาร ที่เรียกว่า รูปแบบการประเมิน CIPP (CIPP Model) โดยใช้วิธีการเชิงระบบ

คำย่อ CIPP ย่อมาจากคำว่า Context (บริบทหรือสภาวะแวดล้อม) Input (ปัจจัยนำเข้า) Process (กระบวนการ) และ Product (ผลผลิต) ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่าแนวคิดการประเมินของ Stufflebeam นี้ ได้ยึดหลักของการวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) หรือวิธีการเชิงระบบ (Systems Approach) และเป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ มีลักษณะเด่น คือ เป็นการประเมินทีละด้านตามลำดับ เริ่มจากการประเมินบริบท การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต ซึ่งผลการประเมินแต่ละด้านจะนำไปสู่การตัดสินใจดำเนินการในขั้นต่อไป (มารุต พัฒนาผล, 2561: 239)

นอกจากนี้ Stufflebeam & Shinkfield (2007: 334 - 346) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความสัมพันธ์หลักของรูปแบบการประเมิน CIPP คือ คุณค่า (Values) ซึ่งกำหนดจากกลุ่มคนหรือสังคมนั้น ๆ ทำให้ผู้ประเมินและผู้รับบริการสามารถที่จะบ่งชี้และเข้าใจถึงคุณค่าที่ใช้เป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับการประเมินในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง รูปแบบการประเมิน CIPP มีคุณค่าเป็นแกนกลางหลักของการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินโครงการ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การประเมินบริบท (Context Evaluation : C) ผู้ประเมินต้องมีการตั้งเป้าหมาย วัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดทิศทางในการประเมิน เมื่อมีการกำหนดเป้าหมายแล้วก็ต้องมีการวางแผน 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) เพื่อวิเคราะห์ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดกับทรัพยากรที่มีอยู่และเป็นทางเลือกที่มีโอกาสที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการมากที่สุด ว่ามีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้ตรงกับเป้าหมายของโครงการนำมาประกอบการตัดสินใจที่มีคุณภาพ 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นขั้นที่ทำการตรวจสอบโครงการที่ดำเนินการ ว่ามีการดำเนินการตามกระบวนการที่ได้มีการวางแผนไว้หรือไม่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงแก้ไขโครงการ และ 4) การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation : P) ที่เกิดขึ้นว่ามีคุณภาพและสามารถพัฒนาสู่ความก้าวหน้าต่อไปได้หรือไม่ การใช้รูปแบบการประเมิน CIPP อย่างถูกต้องและก่อประโยชน์สูงสุด ต้องลงมือประเมินตั้งแต่ก่อนดำเนินงาน ระหว่างดำเนินงาน และการประเมินหลังการสิ้นสุดการดำเนินงานแล้ว

ในขณะที่ พิษิต ฤทธิ์จรูญ (2562: 67 - 68) ได้กล่าวถึงลักษณะของการประเมินตามรูปแบบการประเมินของ Stufflebeam ที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้ 1) จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการประเมิน คือ การจัดหาข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจ คุณค่าของการประเมินจะมากน้อยเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับข้อมูลสารสนเทศที่ได้มานั้นสามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจมากน้อยเพียงใด 2) การประเมินเป็นกระบวนการที่เป็นวัฏจักร กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องที่ครบวงจรของการดำเนินโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ 3) กระบวนการประเมิน ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน คือ 1) การระบุหรือบรรยายข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล 2) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 3) การจัดเตรียมข้อมูล สารสนเทศให้กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจนำไปใช้

รูปแบบการประเมิน CIPP แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ส่วน ตามลำดับพัฒนาการของการดำเนินงาน 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

1. การประเมินก่อนเริ่มดำเนินงาน การประเมินในช่วงนี้จะเป็นการประเมินเพื่อวางแผน อันเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงาน จัดทำสิ่งต่าง ๆ อาจเป็นโครงการ กิจกรรม หรือหลักสูตร ซึ่งจะทำการประเมินใน 2 ส่วน คือ

1.1 การประเมินบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินความต้องการจำเป็น เพื่อกำหนดการดำเนินงาน โดยประเมินสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น วิธีการประเมินจะใช้การบรรยายและเปรียบเทียบ ปัจจัยนำเข้าที่ได้รับจริงกับสิ่งที่คาดหวัง บริบทของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่คาดหวัง รวมทั้ง วิเคราะห์สาเหตุของความไม่สอดคล้องระหว่างความเป็นจริงและสิ่งที่คาดหวังดังกล่าว

1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการตรวจสอบความพร้อมด้านทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินงานทั้งปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนระบบบริหารจัดการที่วางแผนไว้ เพื่อวิเคราะห์และกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดที่จะทำให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่ วิธีการประเมินใช้การบรรยายและวิเคราะห์ทรัพยากรที่มีอยู่ รวมถึงกลยุทธ์และกระบวนการดำเนินงานที่เป็นไปได้โดยมีประสิทธิภาพสูงสุด

การประเมินในข้อ 1.1 และ 1.2 นำไปสู่การวางแผน ซึ่งควรจะต้องมีการวิเคราะห์ ความเหมาะสมของสิ่งที่จะดำเนินการ โดยพิจารณาความสอดคล้อง ความสมบูรณ์ ประสิทธิภาพ ความเหมาะสมของการบริหาร ผลกระทบ และความเป็นธรรม ความเป็นไปได้ทั้งด้านแผนงาน แผนเงิน และแผนกำลังคน เป็นต้น พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2557: 119) ให้แนวคิดว่าการประเมินในช่วงระยะเวลานี้บางครั้ง เรียกว่า “การวิเคราะห์โครงการ” ในขั้นนี้เน้นการพิจารณาใน 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ความเหมาะสมของโครงการที่จะดำเนินการ โดยวิเคราะห์ปัญหาและความจำเป็นของโครงการ ศึกษาความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการ ความพร้อมในการบริหารจัดการ โครงการ ความพร้อมในการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร โดยเฉพาะความเป็นไปได้ทางการเงิน กำลังคน วัสดุ และการจัดการ 2) การวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการดำเนินโครงการ และ 3) การศึกษาและคาดหวังถึงผลประโยชน์หรือสิ่งที่จะตามมาจากการดำเนินโครงการนั้นทั้งในระยะเริ่มโครงการและในขณะดำเนินโครงการ

2. การประเมินขณะดำเนินงาน เป็นการประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เพื่อศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็ง ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน สาเหตุที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานตามแผนได้ เป็นการจัดหาสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างทันท่วงที การประเมินขั้นตอนนี้จึงมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของสิ่งที่จะดำเนินการ

3. การประเมินหลังสิ้นสุดการดำเนินงาน เป็นการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ของสิ่งที่ประเมินเพื่อจะตอบคำถามให้ได้ว่าการดำเนินงานประสบความสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ผลผลิตเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ คุ่มค่าหรือไม่เพียงใด การดำเนินงาน การประเมินหลังสิ้นสุดการดำเนินงานจะพิจารณาผลลัพธ์และประเมินผลกระทบของการดำเนินงานทุก ๆ ด้าน ซึ่งมักใช้เทคนิคการติดตามผลหรือศึกษาย้อนรอย (Follow up Study หรือ Tracer Study) ผลการประเมินจะให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของการดำเนินงานว่าควรคงไว้ ปรับปรุง ขยายการดำเนินการ หรือควรสิ้นสุดการดำเนินงานไปตามเวลาที่กำหนดไว้ หรือควรยกฐานะเป็นการดำเนินงานประจำ เป็นต้น

การประเมินโดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP เป็นที่นิยมใช้อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะการประเมินโครงการต่าง ๆ ทั้งโครงการทั่วไปและโครงการทางการศึกษา รวมทั้งหลักสูตรในระดับต่าง ๆ เพราะว่าให้สารสนเทศที่ครอบคลุม มีการพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ อย่างไรก็ดีตามบางครั้งมีการนำรูปแบบการประเมินแบบนี้ไปใช้โดยไม่ครบตามขั้นตอนด้วยการตัดการประเมินบริบทออก ทำให้สารสนเทศที่ได้ลดคุณค่าลงและมีผลต่อการตัดสินใจได้

ต่อมาในปี ค.ศ. 2007 Stufflebeam & Shinkfield (2007: 327) ได้มีการปรับขยายรูปแบบการประเมิน CIPP โดยปรับขยายการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) แบ่งออกเป็น 1) การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) 2) การประเมินประสิทธิผล (Effective Evaluation) 3) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และ 4) การประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transport Evaluation) ของสิ่งที่ได้รับการประเมิน ได้แก่ โครงการ แผนงาน หรือสิ่งแทรกแซงต่าง ๆ เรียกว่า รูปแบบการประเมิน CIPPIest จะเห็นว่ามีมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้น ทั้ง 4 ด้าน จากการขยายการประเมินผลผลิตตามรูปแบบการประเมิน CIPP เดิม นั่น แท้ที่จริงก็คือ การประเมินในส่วนที่ Stufflebeam เรียกว่า “ผลลัพธ์” (Outcomes) ของโครงการ เพียงแต่เป็นการจำแนกและตั้งคำถามการประเมินให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้น วิธีการนำรูปแบบการประเมิน CIPPIest ไปใช้จึงยังคงมีลักษณะเช่นเดียวกับการใช้รูปแบบการประเมิน CIPP ที่กล่าวผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าของรูปแบบการประเมินทั้งที่เป็นการประเมินเป็นระยะ ๆ และการประเมินสรุปรวม (รัตนะ บัวสนธ์, 2556: 23 - 24; ทีปทัศน์ ชินตาปัญญากุล และคณะ, 2560: 208 - 209) รูปแบบการประเมิน CIPPIest ได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์อย่างกลุ่มลูกค้าผู้บริหารสำหรับใช้ในการตัดสินใจอย่างรอบด้าน รูปแบบการประเมิน CIPPIest มีทั้งความกว้าง ความลึก และความละเอียดอ่อน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประสิทธิผลของระบบปฏิบัติการที่มีผลกระทบต่อสาธารณสุขได้เป็นอย่างดี (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2558: 18)

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินโครงการดังกล่าวข้างต้นพบว่า รูปแบบการประเมินโครงการแต่ละรูปแบบมีแนวคิด ทฤษฎี และวิธีการนำไปใช้ที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมกับโครงการที่จะประเมิน ดังนั้น ในการประเมินโครงการต้องพิจารณาถึงบริบทหรือสภาวะแวดล้อมและวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ ตลอดจนองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการใช้รูปแบบการประเมินนั้น ๆ เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่มีคุณค่าและเชื่อถือได้รวมทั้งเพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของโครงการ และได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการต่อไป สำหรับการประเมินโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ครั้งนี้ ผู้ประเมินได้ประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP และภาคขยายผลผลิต “CIPPIest” ของ Stufflebeam (Stufflebeam & Shinkfield, 2007: 327) ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการและมีการประเมินโครงการอย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วน และเห็นผลการประเมินได้ทุกด้าน ซึ่งผลการประเมินโครงการจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPPIest

Stufflebeam ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า รูปแบบการประเมิน CIPP (CIPP Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย เป็นรูปแบบการประเมินที่มีระบบแบบแผนอย่างชัดเจน และสามารถนำไปใช้ในการประเมินโครงการต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง Stufflebeam ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นวิธีการศึกษาหรือสืบค้นหาคุณค่าของสิ่งที่มีประเมินอย่างเป็นระบบ การประเมินจึงเป็นกระบวนการที่จัดหา นำเสนอ สารสนเทศและนำไปประยุกต์ใช้ในการอธิบาย การตัดสินใจคุณค่า คุณประโยชน์ในการตัดสินใจ และหาทางเลือกที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการ (Stufflebeam & Shinkfield, 2007: 326)

1. วิธีการประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP

วิธีการประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP เกี่ยวข้องกับลักษณะของการตัดสินใจซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาช่วยในการตัดสินใจ 4 ลักษณะ คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน (Planning Decisions) การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง (Structuring Decisions) การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน (Implementing Decisions) และการตัดสินใจเกี่ยวกับการทบทวนการดำเนินโครงการเมื่อสิ้นสุดโครงการ (Recycling Decisions) มโนทัศน์เบื้องต้นของรูปแบบการประเมิน CIPP ก็คือ ประเภทของการตัดสินใจที่แตกต่างกันจำเป็นต้องใช้สารสนเทศในการตัดสินใจที่แตกต่างกันด้วย ซึ่ง Stufflebeam ได้จำแนกการตัดสินใจและการประเมินเพื่อการบริหารและการวางแผนไว้ 4 ประเภท ดังนี้ (Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2004: 89; พิชิต ฤทธิจรูญ, 2562: 68)

1.1 การประเมินบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจในการวางแผนกำหนดเป็นผลลัพธ์ที่คาดหวังของโครงการ หรือวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการ การประเมินบริบทเป็นการประเมินเกี่ยวกับนโยบาย ปรัชญา เป้าหมาย แรงกดดันทางเศรษฐกิจและสังคม ความต้องการของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในทัศนะของเยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556: 59) กล่าวว่า การประเมินบริบท เป็นการประเมินก่อนที่จะลงมือดำเนินโครงการใด ๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อกำหนดหลักการและเหตุผล รวมทั้งเพื่อพิจารณาความจำเป็นที่จะต้องจัดทำโครงการดังกล่าว การชี้ประเด็นปัญหา ตลอดจนการพิจารณาความเหมาะสมของเป้าหมายของโครงการ วิธีการประเมินทำได้โดยการบรรยายบริบทเปรียบเทียบกับตัวป้อนและผลที่ได้รับจริง ๆ กับสิ่งที่คาดหวังไว้ สารสนเทศที่ได้ใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ในขณะที่ รัตนะ บัวสนธ์ (2556: 10 - 11) กล่าวว่า การประเมินบริบท เป็นการประเมินเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น (Need) ปัญหา (Problem) คุณสมบัติที่มีค่า (Assets) และโอกาส (Opportunities) ที่จะเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขแวดล้อมหนึ่งที่กำหนด การประเมินบริบท 4 ส่วนนี้มีความสำคัญที่จะนำไปสู่การออกแบบโครงการ เทคนิควิธีการที่ใช้ในการประเมินบริบทควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมสารสนเทศอย่างหลากหลายครอบคลุมสมาชิกที่เป็นประชากรเป้าหมาย รวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของโครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้น นอกจากนี้ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2559: 169) กล่าวว่า การประเมินบริบทของโครงการเป็นการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อกำหนด

โครงการ เป็นการประเมินสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ อันนำไปสู่ทิศทางและวัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการและกลวิธีดำเนินโครงการ เป็นการตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยนำเข้า เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ เป็นต้น เป็นการประเมินเพื่อมุ่งเน้นว่ามีปัจจัยพร้อมมูลที่จะดำเนินการหรือไม่ แผนหรือโครงการที่เสนอเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงส่วนใด สารสนเทศที่ได้ใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อเลือกแผนการจัดโครงการ หรือแผนการดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งในทัศนะของเยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556: 59) กล่าวว่า การประเมินปัจจัยนำเข้าเป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสม ความเพียงพอของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ ตลอดจนเทคโนโลยีและแผนของการทำงาน ในขณะที่ รัตนะ บัวสนธ์ (2556ข: 12) กล่าวว่า จุดมุ่งเน้นหลักของการประเมินปัจจัยนำเข้าก็เพื่อช่วยจัดลำดับโครงการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความต้องการจำเป็นโดยการศึกษาและตรวจสอบอย่างถี่ถ้วนเกี่ยวกับแนวทางต่าง ๆ ที่มีศักยภาพหรือมีความเป็นไปได้มากที่สุด จุดมุ่งเน้นประการที่สองของการประเมินปัจจัยนำเข้าก็เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางที่เป็นทางเลือกต่าง ๆ และเพราะเหตุใดจึงเลือกแนวทางนั้น ทั้งนี้การประเมินปัจจัยนำเข้าก็เพื่อช่วยผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายตอบสนองความต้องการจำเป็นให้แก่ผู้รับประโยชน์ ก่อให้เกิดแผนงานที่ปฏิบัติได้จริงและใช้งบประมาณได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งการบันทึกและสร้างสำเนาเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับการได้มาซึ่งทรัพยากรและวิธีการดำเนินงานในแผนงานนั้น ๆ นอกจากนี้ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2559: 169) กล่าวว่า การประเมินปัจจัยนำเข้าเป็นการตรวจสอบความพร้อมด้านทรัพยากรทั้งปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนระบบการบริหารจัดการเพื่อวิเคราะห์และกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

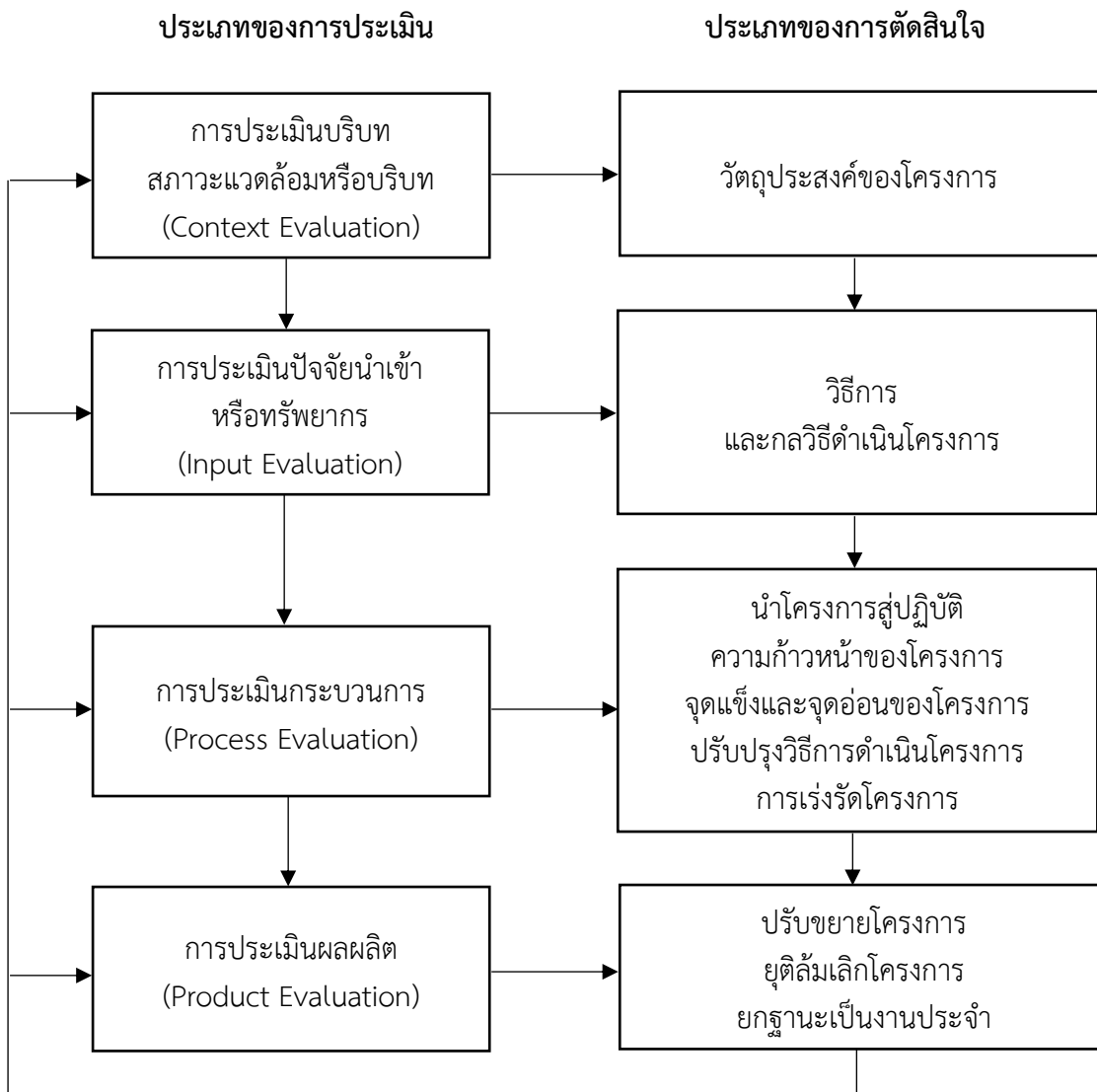
1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำโครงการไปปฏิบัติเพื่อให้บังเกิดผลสำเร็จ ซึ่งเป็นการประเมินขณะดำเนินงาน หรือประเมินในเชิงความก้าวหน้าเพื่อปรับปรุงกระบวนการบริหารหรือการดำเนินโครงการ รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรค จุดเด่น จุดด้อย ซึ่งในทัศนะของเยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556: 59) กล่าวว่า การประเมินกระบวนการเป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ เพื่อทำการแก้ไขให้สอดคล้องกับข้อบกพร่องนั้น ๆ หาข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่สั่งการเพื่อการพัฒนางานต่าง ๆ โดยบันทึกภาวะของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นหลักฐาน ในขณะที่ รัตนะ บัวสนธ์ (2556ข: 13) กล่าวว่า การประเมินกระบวนการเป็นการตรวจสอบการนำแผนงานหรือโครงการไปใช้หรือตรวจสอบการดำเนินงานการใช้แผนงานหรือโครงการที่ได้รับสารสนเทศจากการประเมินกระบวนการ ก็สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ในโครงการให้สามารถดำเนินการต่อไปและมีความเป็นไปได้ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ นอกจากนี้ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2559: 169 - 170) กล่าวว่า การประเมินกระบวนการเป็นการประเมินการดำเนินงานเมื่อนำโครงการที่วางแผนไว้ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อศึกษาจุดแข็งและจุดอ่อน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ จึงเป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงการดำเนินโครงการได้อย่างทันทั่วทั้ง การประเมินกระบวนการจึงมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินโครงการ ทั้งนี้ผู้บริหารจะเสริมระบบการประเมินเพื่อการปรับปรุงโครงการ (Formative

Evaluation) ด้วยการจัดระบบการกำกับงาน (Monitoring System) เพื่อติดตามความก้าวหน้า และเร่งรัดการดำเนินโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ภายในทรัพยากรและเวลาที่กำหนด

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินผลหลังจากการดำเนินโครงการสิ้นสุดลง เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการ ซึ่งในทัศนะของ เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556: 59) กล่าวว่า การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ ตั้งแต่ต้น รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ ในขณะที่ รัตนะ บัวสนธ์ (2556ข: 15) กล่าวว่า วัตถุประสงค์หลักของการประเมินผลผลิตก็เพื่อสอบวัด ความสำเร็จและตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ แผนงาน หรือสิ่งแทรกแซง ว่าตอบสนองบรรลุความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับประโยชน์หรือไม่ การประเมินผลผลิตควรดำเนินการโดยอาศัยการรวบรวมและวิเคราะห์การตัดสินใจของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อโครงการหรือสิ่งที่ได้รับการประเมินนั้น เทคนิควิธีการที่ใช้ประเมินผลผลิตต้องใช้วิธีการอย่างหลากหลายร่วมกันเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในการศึกษาผลลัพธ์ทั้งหมดของสิ่งที่ได้รับการประเมิน รวมทั้งยังช่วยในการตรวจสอบข้ามกันไปมาระหว่างข้อค้นพบที่หลากหลายอีกด้วย นอกจากนี้ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2559: 170) กล่าวว่า การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินที่มุ่งตอบคำถามว่า โครงการประสบความสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ผลผลิตของโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ผลการดำเนินงานคุ้มค่าเพียงใด สารสนเทศที่ได้จะนำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการว่าควรจะดำเนินการต่อไปอย่างไร ควรจะมีการปรับขยายแล้วดำเนินการต่อไปอีกระยะหนึ่ง หรือควรสิ้นสุดโครงการไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ หรือควรที่จะได้รับการเลื่อนฐานะให้เป็นงานประจำ

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2562: 69 - 70) กล่าวว่า มโนทัศน์สำคัญของรูปแบบการประเมิน CIPP ก็คือ จะต้องเป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจตามช่วงระยะเวลาของการบริหารจัดการโครงการ กล่าวคือ การประเมินบริบทเพื่อการตัดสินใจก่อนจัดทำโครงการ การประเมินปัจจัยนำเข้าเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนดำเนินโครงการ การประเมินกระบวนการเพื่อตัดสินใจปรับปรุงกิจกรรมและวิธีดำเนินโครงการ และเมื่อโครงการสิ้นสุดลงจึงประเมินผลผลิตของโครงการ เพื่อตัดสินคุณค่าและอนาคตของโครงการว่าจะดำเนินงานต่อไปหรือยุติโครงการ ดังนั้น การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ผู้ประเมินจึงควรทำการประเมินและใช้สารสนเทศประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรือสิ่งที่มุ่งประเมินเป็นระยะ ๆ ตามช่วงระยะเวลาของการบริหารจัดการโครงการ มิใช่ไปประเมินรวบยอดเมื่อโครงการสิ้นสุดลงแล้ว สอดคล้องกับ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2559: 166 - 167) กล่าวว่า การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจเพื่อกำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวังของโครงการนั้น หรือวัตถุประสงค์ระยะสั้นของโครงการ (Purpose) และวัตถุประสงค์ระยะยาวของโครงการ (Goal) นั้นเอง (Expected Ends) 2) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้าง (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางโครงการ เป็นวิธีการและกลวิธีดำเนินโครงการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ (Expected Means) 3) การตัดสินใจเพื่อนำไปปฏิบัติ (Implementation Decisions) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำโครงการไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้

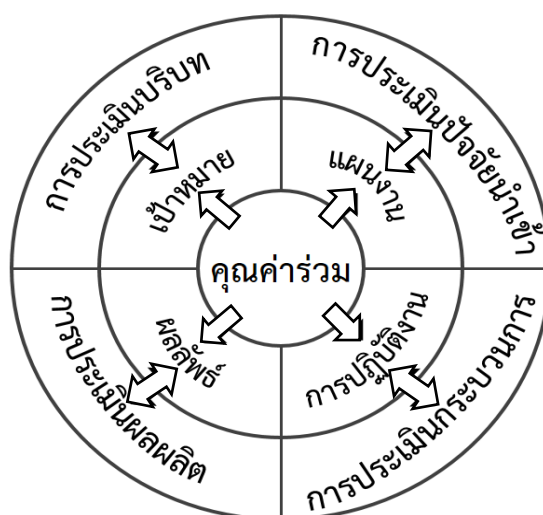
บังเกิดผล ทำอย่างไรการดำเนินโครงการนี้จึงจะราบรื่นและประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (Actual Means) และ 4) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการว่าจะทำต่อไปหรือควรจะยุติเล็กน้อย หรือยกฐานะเป็นงานประจำหรือเป็นหน่วยงานใหม่ เป็นต้น โดยพิจารณาจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง (Actual Ends) ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทการประเมินกับประเภทของการตัดสินใจของรูปแบบการประเมิน CIPP ดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทการประเมินกับประเภทของการตัดสินใจของรูปแบบการประเมิน CIPP
ที่มา: สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2559: 168)

จากภาพที่ 2.3 แสดงให้เห็นว่าการประเมินโดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP ของ Stufflebeam เป็นการประเมินที่ครอบคลุมตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงสิ้นสุดโครงการ จึงเป็นการช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายของสิ่งที่จะประเมิน วิธีการและกลวิธีดำเนินงาน การปรับเปลี่ยนยุทธวิธี และแผนการดำเนินงานให้มีความเหมาะสม รวมทั้งการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับขยาย ยุติล้มเลิกโครงการ หรือยกฐานะเป็นงานประจำ ดังนั้น การประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP อย่างถูกต้องย่อมได้รับสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ อันจะส่งผลให้การดำเนินงานของโครงการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

รัตนะ บัวสนธ์ (2556ช: 17) ได้สรุปองค์ประกอบหลักของรูปแบบการประเมิน CIPP และความสัมพันธ์กับโครงการ แสดงดังภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 องค์ประกอบหลักของรูปแบบการประเมิน CIPP และความสัมพันธ์กับโครงการ
ที่มา: รัตนะ บัวสนธ์ (2556ช: 17)

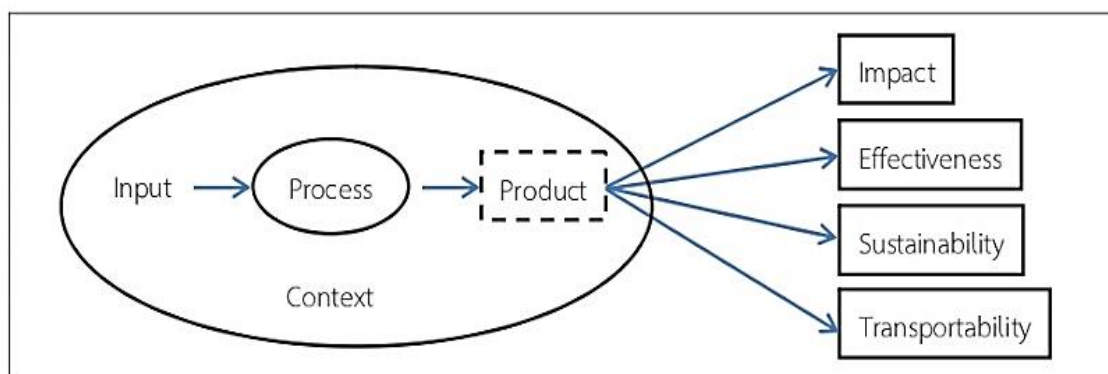
จากภาพที่ 2.4 แสดงให้เห็นวงกลมสำคัญ 3 วง วงในสุดเป็นส่วนที่แสดงถึงคุณค่าร่วมกันของการประเมินในการนำไปใช้กำหนดส่วนต่าง ๆ ในวงกลมที่สองซึ่งเป็นส่วนประกอบของโครงการ ได้แก่ เป้าหมาย แผนงานหรือแผนการปฏิบัติงาน การปฏิบัติหรือการกระทำตามแผนงาน และผลลัพธ์ ที่ได้ใน 4 ส่วนประกอบของโครงการก็จะสัมพันธ์กับมิติการประเมินทั้ง 4 ด้านของรูปแบบการประเมิน CIPP ซึ่งเป็นวงกลมนอกสุด นั่นคือ การประเมินเพื่อนำมาใช้กำหนดเป้าหมายของโครงการ ก็คือ การประเมินบริบท การประเมินปัจจัยนำเข้า ก็ใช้สำหรับจัดทำแผนปฏิบัติงาน แต่การปฏิบัติงานหรือการกระทำตามแผนก็ต้องอาศัยการประเมินกระบวนการ และท้ายที่สุดหากจะประเมินผลลัพธ์ ทั้งหมดของโครงการก็ต้องทำการประเมินผลผลิต

2. วิธีการประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIest

ในปี ค.ศ. 2007 Stufflebeam & Shinkfield (2007: 327) ได้ปรับขยายรูปแบบการประเมิน CIPP โดยปรับขยายการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ออกเป็นการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และการประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability Evaluation) ของสิ่งที่ได้รับการประเมิน ได้แก่ โครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซงต่าง ๆ โดยที่ส่วนขยายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นนี้ มีความหมายครอบคลุมรวมถึงการประเมินผลผลิตเดิมและการประเมินผลลัพธ์ (รัตนะ บัวสนธ์, 2556: 23) นอกจากนี้ ศิริชัย กาญจนวาสี (2558: 20) กล่าวว่ารูปแบบการประเมิน CIPP ที่รู้จักและใช้กันอย่างแพร่หลายได้มีการปรับปรุงมิติของการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ให้มีความชัดเจน ทันสมัย และสนองต่อความต้องการของสังคมมากขึ้น โดยเสนอให้มีการประเมินผลที่ครอบคลุมถึงผลกระทบ (Impact) ประสิทธิผล (Effectiveness) ความยั่งยืน (Sustainability) และการถ่ายทอดความสำเร็จ (Transportability) ของการดำเนินงาน ซึ่งจัดเป็นกระบวนการประเมินเชิงระบบที่เน้นการเสนอสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ให้ผู้บริหารใช้ตัดสินใจ (Systematic Decision - Oriented Approach) เพื่อพัฒนาโครงการ การนำรูปแบบการประเมิน CIPPIest ไปประยุกต์ใช้ในการประเมินให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้ประเมินควรพิจารณาถึงความเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยคำนึงถึงบริบท/สภาพแวดล้อม ความต้องการของผู้ใช้ ผลการประเมิน และช่วงเวลาที่จะเข้าไปทำการประเมิน

ศิริชัย กาญจนวาสี (2558: 15) กล่าวว่า โมเดล CIPP มีการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ที่หมายถึงผลลัพธ์ (Outcomes) ของโครงการนั้น ซึ่งค่อนข้างมีความคลุมเครือและมีความเฉพาะในวงแคบ จึงได้ปรับปรุงการพิจารณาผลของโครงการให้มีความชัดเจน กว้างขวาง และครอบคลุมความต้องการทางสังคมมากขึ้น แสดงดังภาพที่ 2.5

ภาพที่ 2.5 การปรับปรุงโมเดล CIPP และพัฒนาโมเดลใหม่ (CIPPIest)

ที่มา: ศิริชัย กาญจนวาสี (2558: 15)

เมื่อพิจารณาแนวคิดและหลักการของรูปแบบการประเมิน CIPPIest ที่ปรับปรุงใหม่แล้ว ส่วนขยายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นนี้มีความหมายครอบคลุมรวมถึงการประเมินผลผลิตเดิมและการประเมินผลลัพธ์นั่นเอง ทั้งนี้ความหมายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้น พิจารณาได้จากการตั้งคำถามการประเมิน (Evaluation Questions) แต่ละมิติ ดังนี้ (Stufflebeam & Shinkfield, 2007: 327; Stufflebeam, 2015: 27 - 35; รัตนะ บัวสนธ์, 2556ข: 23 - 24; ศิริชัย กาญจนวาสี, 2558: 15 - 16; ทีปทัศน์ ชินตาปัญญากุล และคณะ, 2560: 208 - 209)

1. การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) เป็นการประเมินผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินโครงการที่กลุ่มเป้าหมายได้รับทั้งด้านบวกและด้านลบ เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า สิ่งที่ได้รับผลประโยชน์จากโครงการได้รับเกินไปกว่าเป้าหมายความต้องการที่จะได้รับตอบสนองตามความต้องการจำเป็นนั้นคืออะไรบ้าง คำถามนี้ชี้ให้เห็นว่า ไม่ว่าสิ่งที่ได้รับเกินไปกว่าที่กำหนดไว้นั้นจะเป็นไปในทางบวกหรือทางลบก็ล้วนแต่เป็นผลกระทบทั้งสิ้น

2. การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) เป็นการประเมินคุณภาพ ความคุ้มค่า และความสำคัญของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายหลังเสร็จสิ้นโครงการแล้ว ทั้งผลที่คาดหวังและไม่ได้คาดหวัง โดยให้พิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นทั้งผลทางบวกและทางลบของโครงการ โดยตั้งคำถามว่า โครงการบรรลุตอบสนองความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างครอบคลุมหรือไม่

3. การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) เป็นการประเมินความคงอยู่ของความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง และความคงอยู่ของแผนงาน/ปัจจัยนำเข้า การดำเนินงาน และความสำเร็จ เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า แนวทางการปฏิบัติอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการนำโครงการไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนคืออะไร คำถามดังกล่าวมุ่งพิจารณาความคงอยู่หรือความต่อเนื่องในการทำโครงการที่ประสบผลสำเร็จไปใช้ รวมถึงวิธีการในการรักษาไว้ซึ่งความสำเร็จของโครงการดังกล่าว

4. การประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability Evaluation) เป็นการประเมินถึงความเหมาะสมในการนำวิธีดำเนินงานของโครงการไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์หรือบริบทอื่น ๆ รวมถึงกลุ่มเป้าหมายสามารถนำสิ่งที่ได้รับจากโครงการไปขยายผลหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า มีการนำโครงการหรือสิ่งแทรกแซงที่ประสบผลสำเร็จไปประยุกต์หรือปรับปรุงใช้ในที่อื่น ๆ หรือไม่

จะเห็นว่ามิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นทั้ง 4 ด้าน จากการขยายการประเมินผลผลิตตามรูปแบบการประเมิน CIPP เดิม นั้น แท้ที่จริงก็คือ การประเมินในส่วนที่ Stufflebeam เรียกว่า “ผลลัพธ์” (Outcomes) ของโครงการนั่นเอง เพียงแต่เป็นการจำแนกและตั้งคำถามการประเมินให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้น วิธีการนำรูปแบบการประเมิน CIPPIest ไปใช้จึงยังคงมีลักษณะเช่นเดียวกับการใช้รูปแบบการประเมิน CIPP ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าของรูปแบบการประเมิน ทั้งที่เป็นการประเมินเป็นระยะ ๆ และการประเมินสรุปรวม (รัตนะ บัวสนธ์, 2556ข: 23 - 24)

จากการศึกษาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมิน ผู้ประเมินได้ดำเนินการประเมินโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIest ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจด้วยวิธีการเชิงระบบ เพื่อกำหนดแนวทางในการเลือกทางเลือกที่เหมาะสมกับโครงการอย่างครอบคลุม โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างหลากหลาย สอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการประเมิน และใช้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่สมบูรณ์และนำไปใช้ในการตัดสินใจคุณภาพและประสิทธิภาพของโครงการ และเพื่อให้มีการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สำหรับการประเมินโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ประกอบด้วยการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การประเมินบริบท (Context Evaluation) 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) 4.1) การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) 4.2) การประเมินประสิทธิผล (Effective Evaluation) 4.3) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และ 4.4) การประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability Evaluation)

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน

เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพเพื่อให้บรรลุตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สะท้อนสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ทั้งนี้ เพื่อให้เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน ผู้ประเมินจึงจะกล่าวถึง ความหมายของคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของคุณภาพผู้เรียน

คุณภาพผู้เรียนเป็นผลมาจากการจัดการศึกษาที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม และเจตคติให้บรรลุตามที่กำหนดไว้ ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของคุณภาพผู้เรียนไว้ดังนี้ พร้อมพิไล บัวสุวรรณ (2554: 10) กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึงผู้เรียนมีความสามารถตามเป้าหมายของหลักสูตร คือ เป็นคนเก่ง และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตด้วยความพอเพียง และเป็นคนดี ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสุขในการทำงานและอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับ ภัคพร บุญเคล้า (2555: 87) กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วน ตามความคาดหวังของหลักสูตรและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโรงเรียนที่กำหนด ทั้งด้านผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcomes) สอดคล้องกับ ฌณิณรัตน์ ทัพขวา (2557: 30) กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง

คุณลักษณะของผู้เรียนที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีสมรรถนะที่สำคัญตามหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามมาตรฐาน การศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ สุรพล พิมพ์สอน (2557: 27) กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของของผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) คุณลักษณะด้านความดี คือ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ 2) คุณลักษณะด้านความเก่ง คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ผู้เรียนมีทักษะแสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง และผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต 3) คุณลักษณะด้านการมีความสุข คือ ผู้เรียน มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี และผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา สอดคล้องกับ รณชิต ฤทธิ์สำเร็จ (2558: 68) กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม คุณธรรม และเจตคติที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถตามศักยภาพของตนเอง และมีความสุขในชีวิต สอดคล้องกับ วิสิทธิ์ศักดิ์ ชัยเกิด (2559: 16) กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และยังสอดคล้องกับ ภูสุดา ภูเงิน (2560: 84) กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ และมีสมรรถนะที่สำคัญตามหลักสูตรการศึกษาซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาความหมายของคุณภาพผู้เรียนที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า คุณภาพของผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการศึกษา ที่มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนที่กำหนดไว้

2. การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 5) กล่าวว่า จุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ โดยกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1) มีคุณธรรม มีจริยธรรม และมีค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง 2) มีความรู้อันเป็นสากล และมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย รักการออกกำลังกาย 4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครอง ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้าง สิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับ สำนักวิชาการและมาตรฐาน

การศึกษา (2553: 8 - 12) กล่าวว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน และนำพาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาการทางสมอง และเน้นคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ใช้สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศ เครือข่ายการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ สถานศึกษาต้องมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และนำผลที่ได้ใช้เป็นข้อมูลเพื่อการพัฒนา ปรับปรุง การจัดการเรียนรู้ให้เกิดคุณภาพสูงสุดต่อผู้เรียน ซึ่งการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำหลักสูตรสู่การพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนด ครูผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญและสรรหากระบวนการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ นำพาให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ดี ผู้เรียนควรได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน พัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง และมุ่งเน้นความรู้ คุณธรรม จิตกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความหลากหลาย ทันสมัย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ธรรมชาติของวิชา ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหรือเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ตามความสนใจ ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ทั้งนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ให้หลักการที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้โดยการจัดวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ให้สามารถพัฒนาตนเองได้ได้ลงมือศึกษาค้นคว้า คิดแก้ปัญหา และปฏิบัติงานเพื่อสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนจัดสถานการณ์ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อวางรากฐานชีวิตให้เจริญงอกงามอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัย อย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบและแสดงออกถึงศักยภาพของตนเอง ครูผู้สอนจึงควรมีข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล สำหรับใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล 3) การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมกับการทำงานของสมอง การเชื่อมโยงวงจรสมอง การจัดการเรียนรู้ที่ขัดต่อการทำงานของสมองจะทำให้เกิดการเรียนรู้ไม่ได้เต็มตามศักยภาพ อีกทั้งต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางอารมณ์ของผู้เรียน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นกัลยาณมิตรให้เรียนอย่างมีความสุข โดยใช้ประสบการณ์ตรงด้านร่างกายที่เป็นรูปธรรม ข้อเท็จจริง และทักษะด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏในชีวิตจริงตามธรรมชาติ ตลอดจนสื่อการเรียนรู้ที่ดึงดูดความสนใจ เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองในแต่ละช่วงวัย จะส่งผลให้ผู้เรียนมีความสนใจความตั้งใจ มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และ 4) การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมด้วยการจัดการเรียนรู้ที่บูรณา

การคุณธรรมจริยธรรม ได้รับรู้ เกิดการยอมรับ เห็นคุณค่า และพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นลักษณะนิสัยที่ดี สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554: 6) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนโดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในขณะที่ กัญนิภา พรหมณพิทักษ์ (2554: 6 - 8) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มี 2 แนวทาง ดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1.1) โรงเรียนต้องจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่เป็นจุดเน้น พร้อมทั้งผลักดัน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนออกแบบและจัดการเรียนรู้ตามความถนัด ความสนใจ เต็มศักยภาพของผู้เรียน 1.2) การจัดการเรียนรู้พึงจัดให้เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต เน้นการปฏิบัติจริงทั้งในและนอกห้องเรียน 1.3) ใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียนและเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ 1.4) แสวงหาความร่วมมือจากชุมชน จัดแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมในการจัดการเรียนรู้ 1.5) ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ ตลอดจนกำกับดูแล นิเทศการจัดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ และนำผลการนิเทศมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนของครู และ 2) การวัดและประเมินผล ครูผู้สอนต้องวัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง และนำผลการประเมินมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนบรรลุตามจุดเน้นที่กำหนด นอกจากนี้ สุรพล พิมพ์สอน (2557: 59) ได้กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน หมายถึง กระบวนการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง คนมีความสุข ประกอบด้วย 1.1) ผู้เรียนเป็นคนดี หมายถึง นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ 1.2) ผู้เรียนเป็นคนเก่ง หมายถึง นักเรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง มีวิสัยทัศน์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตร มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 1.3) ผู้เรียนเป็นคนมีความสุข หมายถึง นักเรียนมีความสุขกาย สุขใจ มีความสุขในการเรียน มีสุนทรียภาพ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมีทักษะในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย ทักษะเพื่อการดำรงชีวิต ในศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ข้างต้นสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน เป็นกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

3. คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คุณภาพผู้เรียนที่สังคมต้องการ ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 6 ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ (หมายถึง สุขกาย สุขใจ) สติปัญญา ความรู้ (หมายถึง เป็นคนเก่ง) และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (หมายถึง เป็นคนดีของคนรอบข้าง และสังคม)” และในมาตรา 7 ที่ว่า “ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริม สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนร่วมและของประเทศชาติ รวมทั้ง ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 5 - 6; สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2561: 5) นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560-2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการคือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 78 - 79) ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ดังนั้น การกำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2561 ด้านคุณภาพของผู้เรียน จึงมุ่งเน้นที่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ โดยได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาย่อย จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 2) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มุ่งเน้นคุณภาพมาตรฐานขั้นต้นในระดับ “ปานกลาง” ที่การมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ รวมทั้งการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนคุณภาพมาตรฐานขั้นสูง ได้แก่ ระดับ “ดี” “ดีเลิศ” และ “ยอดเยี่ยม” จะมุ่งเน้นไปที่คุณภาพมาตรฐานในระดับที่แตกต่างกันในเรื่อง การมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดและการแก้ปัญหา การมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม การมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ การมีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ สำหรับด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มุ่งเน้นคุณภาพมาตรฐานขั้นพื้นฐานในระดับ “ปานกลาง” ที่การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตาม

ที่สถานศึกษากำหนด และการมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคม ส่วนคุณภาพมาตรฐานขั้นสูง ได้แก่ ระดับ “ดี” “ดีเลิศ” และ “ยอดเยี่ยม” จะมุ่งเน้นไปที่คุณภาพมาตรฐานในระดับที่แตกต่างกันในเรื่องความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย รวมทั้งการยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2561: 6)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2561 มีจำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2561: 25 - 39)

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน

ผลการเรียนรู้ที่เป็นคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ประกอบด้วย ความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดประเภทต่าง ๆ การสร้างนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตร การมีความรู้ ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เป็นค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย รวมทั้งสุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคม

1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

- 1) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ
- 2) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย

แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา

- 3) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม
- 4) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- 5) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา
- 6) มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ

1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

- 1) การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด
- 2) ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย
- 3) การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย
- 4) สุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคม

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

เป็นการจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างชัดเจน สามารถดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาในทุกกลุ่มเป้าหมาย จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ดำเนินการพัฒนาคู่มือและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการเรียนรู้รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

2.1 มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน

2.2 มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา

2.3 ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา

และทุกกลุ่มเป้าหมาย

- 2.4 พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ
- 2.5 จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ
- 2.6 จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการ

เรียนรู้

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี ครูรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ดำเนินการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำผลที่ได้มาให้อ้อมลป้อนกลับ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

3.1 จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตได้

3.2 ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3.3 มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก

3.4 ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน

3.5 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษามาตรฐานการศึกษาาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่า มาตรฐาน การศึกษาาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2561 มีจำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งโรงเรียนบ้านปะหละได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาให้มีคุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาทั้ง 3 มาตรฐาน และได้จัดทำรายงาน ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี เพื่อใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษา สำหรับการประเมินโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ได้มุ่งประเมินผู้เรียน ตามมาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นกระบวนการเก็บรวบรวม ตรวจสอบ ตีความผลการเรียนรู้ และพัฒนาการด้าน ต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดของหลักสูตร นำผลไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการ เรียนรู้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจผลการเรียน สถานศึกษาต้องมีกระบวนการจัดการที่เป็น ระบบ เพื่อให้การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ และให้ผลการประเมินที่ตรงตามความรู้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ถูกต้องตามหลักการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถรองรับการประเมินภายในและการประเมินภายนอกตามระบบ ประกันคุณภาพการศึกษาได้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2557: 12)

4.1 จุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ต้องอยู่บนจุดมุ่งหมายพื้นฐาน 2 ประการ ได้แก่ 1) การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนและการเรียนรู้ของผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง บันทึก วิเคราะห์ แปลความหมายข้อมูล แล้วนำมาใช้ในการส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของครู การวัดและประเมินผลกับการสอนจึงเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กัน หากขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดการเรียนการสอนก็ขาดประสิทธิภาพ การประเมินระหว่างการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นการวัดและประเมินผลเพื่อการพัฒนา (Formative Assessment) ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนทุกวัน เป็นการประเมินเพื่อให้รู้จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง จึงเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนา ทั้งนี้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้สอนต้องใช้วิธีการและเครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การซักถาม การระดมความคิดเห็น เพื่อให้ได้มิติข้อมูลของประเด็นที่กำหนด การใช้แฟ้มสะสมผลงาน การใช้ภาระงานที่เน้นการปฏิบัติ การประเมินความรู้เดิม การให้ผู้เรียนประเมินตนเอง การให้เพื่อนประเมินเพื่อน การใช้เกณฑ์การให้คะแนน (Rubric) สิ่งสำคัญที่สุดของการประเมินเพื่อการพัฒนา คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนในลักษณะคำแนะนำที่เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ทำให้การเรียนพอกพูน แก้ไขความคิด ความเข้าใจเดิมที่ไม่ถูกต้อง ตลอดจนการให้ผู้เรียนสามารถตั้งเป้าหมายและพัฒนาตนเองได้ และ 2) การวัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ เป็นการประเมินสรุปผลการเรียนรู้ (Summative Assessment) ซึ่งมีหลายระดับ ได้แก่ เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนรู้ จบรายวิชาเพื่อตัดสินให้คะแนน ให้ระดับผลการเรียน หรือให้การรับรองความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่าผ่านรายวิชาหรือไม่ ควรได้รับการเลื่อนชั้นหรือไม่ หรือสามารถจบหลักสูตรหรือไม่ ในการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนที่ดีต้องให้ออกาสผู้เรียนแสดงความรู้ความสามารถด้วยวิธีการที่หลากหลายและพิจารณาตัดสินบนพื้นฐานของเกณฑ์ผลการปฏิบัติมากกว่าใช้เปรียบเทียบระหว่างผู้เรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2557: 2)

ดังนั้น ครูผู้สอนจะต้องมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่รวบรวมข้อมูลจากผู้เรียนหลายด้าน ก่อนที่จะประเมินว่าผู้เรียนอยู่ในระดับใด โดยมีหลักการที่ควรปฏิบัติ ดังนี้ 1) เน้นกระบวนการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน (Formative Evaluation) และการประเมินเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ (Summative Evaluation) ให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) เน้นการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลายสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ที่จะให้ผู้เรียนตามสภาพจริงที่จะสะท้อนความสามารถและการแสดงออกของผู้เรียนที่ชัดเจน 3) เน้นการบูรณาการของการประเมินผลควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน โดยประเมินจากคุณภาพของงานและกระบวนการทำงานของผู้เรียน 4) เน้นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมิน ส่งเสริมให้มีการประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อนและกลุ่มเพื่อน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

4.2 ระดับของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การจัดการศึกษาในปัจจุบันนอกจากให้ทั่วถึงแล้วยังมุ่งเน้นคุณภาพด้วย ผู้ปกครอง สังคม และรัฐ ต้องการเห็นหลักฐานอันเป็นผลมาจากการจัดการศึกษา นั่นคือ คุณภาพของผู้เรียนที่เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร หน่วยงานที่รับผิดชอบนับตั้งแต่สถานศึกษา ต้นสังกัด หน่วยงานระดับชาติที่ได้รับมอบหมายจึงมีบทบาทหน้าที่ในการตรวจสอบคุณภาพผู้เรียนตามความคาดหวังของ

หลักสูตร ดังนั้น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงกำหนดให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ใน 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ทุกระดับมีเจตนารมณ์เช่นเดียวกัน คือ ตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2557: 2 - 4)

4.2.1 การประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียนในรายวิชา/กิจกรรมที่ตนสอน ในการประเมินเพื่อการพัฒนา ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดที่กำหนดเป็นเป้าหมายในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การแสดงออกในการปฏิบัติผลงาน การแสดงกิริยาอาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตลอดเวลาที่จัดกิจกรรม เพื่อดูว่าบรรลุตัวชี้วัดหรือมีแนวโน้มว่าจะบรรลุตัวชี้วัดเพียงใด แล้วแก้ไขข้อบกพร่องเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง การประเมินเพื่อตัดสินเป็นการตรวจสอบ ณ จุดที่กำหนด แล้วตัดสินว่าผู้เรียนมีผลอันเกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บคะแนนของหน่วยการเรียนรู้ หรือการประเมินผลกลางภาค หรือปลายภาคตามรูปแบบการประเมินที่สถานศึกษากำหนด ผลการประเมินนอกจากจะให้เป็นคะแนนหรือระดับผลการเรียนแก่ผู้เรียนแล้ว ต้องนำมาเป็นข้อมูลใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไปอีกด้วย

4.2.2 การประเมินระดับสถานศึกษา เป็นการตรวจสอบผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายปี/รายภาค ผลการประเมินการอ่าน คณิตศาสตร์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การอนุมัติผลการเรียน การตัดสินการเลื่อนชั้นเรียน และเป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาในด้านใด รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติและระดับเขตพื้นที่การศึกษา ผลการประเมินระดับสถานศึกษาจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงการ หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา และการรายงานผลการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และชุมชน

4.2.3 การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ตามภาระความรับผิดชอบ สามารถดำเนินการโดยประเมินคุณภาพของผู้เรียนด้วยวิธีการและเครื่องมือที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งจัดทำและดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษา หรือด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังสามารถดำเนินการได้ด้วยการตรวจสอบข้อมูลจากการประเมินระดับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

4.2.4 การประเมินระดับชาติ เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สถานศึกษาต้อง

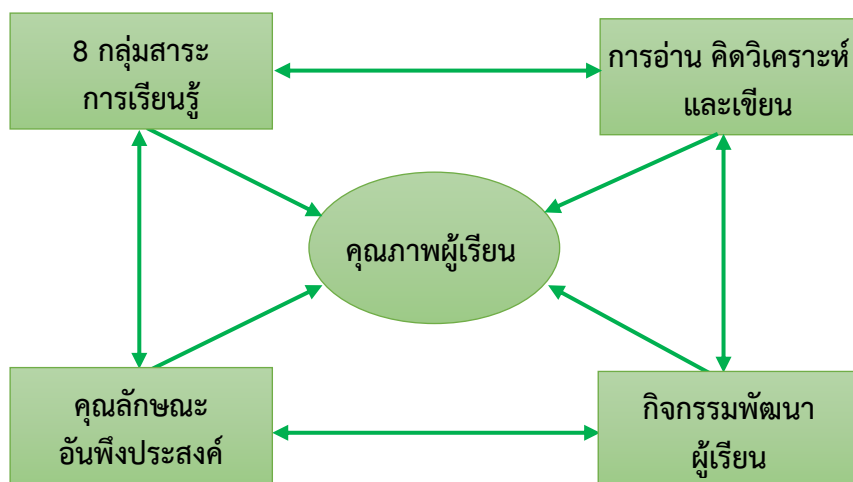
จัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เข้ารับการประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test: NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) ซึ่งผลจากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ

นอกจากนี้ สำนักทดสอบทางการศึกษา (2558ข: 1) ได้กล่าวว่า การประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติจะสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จหรือคุณภาพในการจัดการศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในทุกๆระดับ รวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการวางแผนหรือกำหนดทิศทางในการพัฒนาคุณภาพของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษา จำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากสารสนเทศผลการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับชาติ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษาในสังกัด ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งใช้ในการพัฒนาระบบการวัดและประเมินในทุกๆระดับตั้งแต่ระดับสถานศึกษาจนถึงระดับชาติ นอกจากนี้ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนยังช่วยในการวางแผนพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลให้สามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพของตนเองอีกด้วย

จากการประเมินผลการเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ ข้างต้น เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการตรวจสอบ ทบทวน พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ถือเป็นความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือ ปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริมสนับสนุน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการ ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนทั่วไป กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาด้านวินัยและพฤติกรรม กลุ่มผู้เรียนที่ปฏิเสธโรงเรียน กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มผู้เรียนที่พิการทางร่างกายและสติปัญญา เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมินจึงเป็นหัวใจของสถานศึกษาในการดำเนินการช่วยเหลือผู้เรียนได้ทันที่ อันเป็นโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและประสบความสำเร็จในการเรียน

4.3 องค์ประกอบของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดจุดหมายสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่กำหนดในสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ มีความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2557: 13 -15) องค์ประกอบของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ แสดงดังภาพที่ 2.6

ภาพที่ 2.6 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
ที่มา: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2557: 13)

4.3.1 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้สอนวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นรายวิชาบนพื้นฐานของตัวชี้วัดในรายวิชาพื้นฐานและผลการเรียนรู้ในรายวิชาเพิ่มเติมตามที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้ ผู้สอนใช้วิธีการที่หลากหลายจากแหล่งข้อมูลหลาย ๆ แหล่ง เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่สะท้อนความรู้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน โดยวัดและประเมินการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไปพร้อมกับการจัดการเรียนการสอน สังเกตพัฒนาการและความประพฤติของผู้เรียน สังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม ผู้สอนควรเน้นการประเมินตามสภาพจริง เช่น การประเมินการปฏิบัติงาน การประเมินจากโครงการ หรือการประเมินจากแฟ้มสะสมงาน ฯลฯ ควบคู่ไปกับการใช้การทดสอบแบบต่าง ๆ อย่างสมดุล ต้องให้ความสำคัญกับการประเมินระหว่างเรียนมากกว่าการประเมินปลายปี/ปลายภาค และใช้เป็นข้อมูลเพื่อประเมินการเลื่อนชั้นเรียนและการจบการศึกษาระดับต่าง ๆ

4.3.2 การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน เป็นการประเมินศักยภาพของผู้เรียนในการอ่านหนังสือ เอกสาร และสื่อต่าง ๆ เพื่อหาความรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์ ความสุนทรีย์และประยุกต์ใช้ แล้วนำเนื้อหาสาระที่อ่านมาคิดวิเคราะห์ นำไปสู่การแสดงความคิดเห็น การสังเคราะห์ สร้างสรรค์ การแก้ปัญหาในเรื่องต่าง ๆ และถ่ายทอดความคิดนั้นด้วยการเขียนที่มีสำนวนภาษาถูกต้อง มีเหตุผลและลำดับขั้นตอนในการนำเสนอ สามารถสร้างความเข้าใจแก่ผู้อ่านได้อย่างชัดเจนตามระดับความสามารถในแต่ละระดับชั้นกรณีผู้เรียนมีความบกพร่องในกระบวนการเห็นหรือที่เกี่ยวข้องทำให้เป็นอุปสรรคต่อการอ่าน สถานศึกษาสามารถปรับวิธีการประเมินให้เหมาะสมกับผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายนั้น การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสรุปผลเป็นรายปี/รายภาค เพื่อวินิจฉัยและใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียนและประเมินการเลื่อนชั้น ตลอดจนการจบการศึกษาระดับต่าง ๆ

4.3.3 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นการประเมินคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 คุณลักษณะ ในการประเมินให้ประเมินแต่ละคุณลักษณะแล้วรวบรวมผลการประเมินจากผู้ประเมินทุกฝ่ายและแหล่งข้อมูลหลายแหล่งเพื่อให้ได้ข้อมูลนำมาสู่การสรุปผลเป็นรายปี/รายภาค และใช้เป็นข้อมูลเพื่อประเมินการเลื่อนชั้นและการจบการศึกษาระดับต่าง ๆ

4.3.4 การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียนและเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแต่ละกิจกรรม และใช้เป็นข้อมูลประเมินการเลื่อนชั้นและการจบการศึกษาระดับต่าง ๆ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน ผู้ประเมินสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ซึ่งเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มีจำนวน 2 ด้าน คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน และ 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ส่วนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านปะหละ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ การประเมินระดับชั้นเรียน การประเมินระดับสถานศึกษา การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการประเมินระดับชาติ

การประเมินโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 มุ่งประเมินคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ประกอบด้วย 1) การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) การประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (Reading Test: RT) 3) การประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test: NT) และ 4) การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET)

แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงคุณภาพและความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาความรู้ความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียน นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ ความรู้ความสามารถของครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนคุณลักษณะของนักเรียน

1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้อย่างหลากหลายดังนี้ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543: 125) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้ที่แสดงถึงพฤติกรรมด้านสติปัญญาในการเรียนรู้ออกมาเป็นระดับความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับ ระพินทร์ โพธิ์ศรี (2556: 13) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นความรู้หรือ ทักษะต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรในลักษณะมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้ต่าง ๆ สอดคล้องกับ ศิริชัย กาญจนวาสิ (2556: 165) ที่กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียน หมายถึง การที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้เมื่อได้มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณหรือคุณภาพของความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม หรือลักษณะทางจิตใจ ถ้าการเปลี่ยนแปลงเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สอดคล้องกับ ลิวิตีร์ตัน เพ็ชรอินทร์ (2560: 49) ที่กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ระดับที่แสดงถึงความสำเร็จของความรู้ความสามารถและทักษะหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดกระบวนการเรียนการสอน โดยอาศัยเครื่องมือในการวัดผลหลังจากการเรียนหรือการฝึกอบรมเหล่านั้นแล้ว ซึ่งอาจพิจารณาได้จากผลคะแนน ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือเกิดความชำนาญเชิงทักษะ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพและคุณภาพของการจัดการศึกษา สอดคล้องกับ วรธรรมน จันทรโณกุล (2560: 30) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพของสมองด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนที่เกิดจากกระบวนการเรียนการสอน โดยอาศัยความสามารถเฉพาะบุคคล การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถของผู้เรียนแสดงออกในรูปของคะแนนหรือเกรดเฉลี่ยสะสม ซึ่งสามารถสังเกตได้จากการวัดหรือการทดสอบทั่วไป สอดคล้องกับ วิภาดา วงศ์ยะรา (2561: 29) ที่กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน หมายถึง สิ่งที่ยั่งยืนถึงผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นการพิจารณาความสามารถทางสติปัญญาของนักเรียน รวมถึงแสดงให้เห็นคุณค่าของหลักสูตรสถานศึกษา ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนด้วย สอดคล้องกับ ชลกร ชุ่มกลาง (2562: 18) ที่กล่าวไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการจัดการเรียนรู้ เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาอบรม หรือจากการสอบ ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถทางสมอง ความรู้ ทักษะ ความรู้สึก และค่านิยมต่าง ๆ เกิดขึ้นหลังจากได้รับการฝึกอบรมสั่งสอนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพทางสมองของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับ ประสงค์ เทียบจันทิก (2563: 39) ที่กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ ความสามารถหรือความสำเร็จของนักเรียนที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ ซึ่งวัดผลความสำเร็จหรือระดับความรู้ความสามารถของนักเรียนว่ามีความรู้มากน้อยจากผลของคะแนนสอบในแต่ละวิชาและประเมินผลออกมาในรูปของเกรดเฉลี่ยสะสม สอดคล้องกับ ภูษณทัต ผลทับทิมธนา (2563: 84) ที่กล่าวไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นผลลัพธ์การจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยพิจารณาความสามารถทางด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการวัดผลที่เหมาะสม ทั้งนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมักจะเป็นผลลัพธ์ตัวแรกที่คำนึงถึงในการประเมินประสิทธิผลของสถานศึกษา นอกจากนี้ Good (1973: 7) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ที่ได้รับหรือทักษะที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ซึ่งวัดได้จากคะแนนที่ครูผู้สอนให้หรือคะแนนที่ได้จากการทดสอบ ในขณะที่ Hoy & Miskel (2012: 291 - 322) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า เมื่อสภาพแวดล้อมของสถานศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การวัดประสิทธิผลของสถานศึกษาจึงควรพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (Achievement) ได้แก่ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างเป็นระบบของผู้เรียน คะแนนสอบระดับชาติ ผู้เรียนสามารถสอบแข่งขันเข้าเรียนในสถานศึกษาอื่นได้ ผลงานเป็นที่ยอมรับหรือได้รางวัล และพัฒนาการเรียนของผู้เรียน

จากการศึกษาความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ข้างต้นสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเรียนรู้หรือลักษณะทางจิตใจของผู้เรียน อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้อย่างหลากหลาย ผู้ประเมินขอยกตัวอย่างดังนี้ ระพีพันธ์ โปธิศรี (2556: 12) กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการวัดปริมาณความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่นักเรียนได้เรียนรู้ไปตามระยะเวลาที่กำหนดว่ามีคะแนนเท่าใด มีปริมาณเท่าใดตามระบบคะแนนที่ได้กำหนดขึ้น การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจมองในลักษณะของกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับ วรชมนัน จันทรโอกุล (2560: 30) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการตรวจสอบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ของครูว่า ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในแต่ละรายวิชามากน้อยเพียงใด ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจอยู่ในรูปของการที่ได้มาจากการเรียน โดยใช้เครื่องมือในการวัดผล เช่น แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป สอดคล้องกับ ประสงค์ เทียบจันทิก (2563: 40) ที่กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการตรวจสอบระดับความรู้ของผู้เรียนในสิ่งที่เรียนไปแล้วว่าได้บรรลุจุดประสงค์ที่ครูตั้งไว้แล้ว ครูผู้สอนย่อมจะต้องมีการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในสิ่งที่เรียน จนสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาได้ จึงจะถือว่าประสบผลสำเร็จในการเรียน สำหรับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นจำเป็นจะต้องใช้เครื่องมือในการวัดผล โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถทางวิชาการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มาแล้วว่าบรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงใด เพื่อนำผลที่ได้จากการวัดมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556: 165; สมชาย วรภิเษมสกุล, 2559: 108; Gronlund, 1993: 1) ซึ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบ่งออกได้ ดังนี้ 1) แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น (Teacher-Made Test) หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเฉพาะกลุ่มที่ครูสอน เป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้กันโดยทั่วไปในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบทดสอบข้อเขียน (Paper and Pencil Test) ซึ่งแบ่งออกได้อีก 2 แบบ คือ 1.1) แบบทดสอบแบบอัตนัย (Subjective or Essay Test) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถามหรือปัญหาให้แล้วให้ผู้ตอบเขียนโดยแสดงความรู้ ความคิด เจตคติ ได้อย่างเต็มที่ 1.2) แบบทดสอบแบบปรนัยหรือแบบตอบสั้น ๆ (Objective Test or Short Answer) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ผู้สอบเขียนตอบสั้น ๆ หรือมีคำตอบให้เลือกแบบจำกัดคำตอบ (Restricted Response Type) ผู้ตอบไม่มีโอกาสแสดงความรู้ ความคิดได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบทดสอบอัตนัย 2) แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardize Test) หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั่ว ๆ ไป ซึ่งสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการวิเคราะห์และปรับปรุงอย่างดี จนมีคุณภาพ มีมาตรฐาน กล่าวคือ มีมาตรฐานในการดำเนินการสอบ วิธีการให้คะแนน และการแปลความหมายของคะแนน (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2557ก: 96) ในขณะที่ สมชาย วรภิเษมสกุล (2559: 110 - 111) ได้แบ่งประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งออกได้ 3 ประเภท ดังนี้ 1) จำแนกตามการสร้าง ได้แก่ 1.1) แบบทดสอบ

วัดผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้างขึ้น (Teacher - Made Test) เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ครูผู้สอนได้สร้างขึ้นเองเพื่อใช้กับนักเรียนที่ตนเองได้สอน เนื่องจากจะสามารถสร้างแบบทดสอบที่สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและจะมีความยากง่ายที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้สอบ 1.2) แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardize Test) เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่มีการสร้างเก็บไว้โดยได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ มีมาตรฐานในการดำเนินการทดสอบและมีการแปลความหมายของคะแนนที่ได้รับอย่างชัดเจน จะทำให้คะแนนที่ได้รับจากแบบทดสอบประเภทนี้สามารถนำไปเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มผู้เรียนได้ แต่อาจจะไม่เหมาะสมสำหรับทุกสถานศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนหรือหลักสูตรสถานศึกษาที่แตกต่างกัน 2) จำแนกตามรูปแบบคำถาม ได้แก่ 2.1) แบบทดสอบแบบอัตนัย (Subjective Test) เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่กำหนดให้ผู้เรียนได้เขียนตอบโดยแสดงความรู้ความเข้าใจ เจตคติได้อย่างอิสระ เห็นความสามารถของตนเองในการทดสอบครั้งหนึ่ง ๆ อาจมีคำถามเพียง 5 - 10 ข้อเท่านั้น 2.2) แบบทดสอบแบบปรนัย (Objective Test) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ตอบสั้น ๆ หรือให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียวจากคำตอบที่กำหนดให้ 3) จำแนกตามการแปลผล ได้แก่ 3.1) แบบทดสอบอิงกลุ่ม (Norm - referenced Test) เป็นแบบทดสอบที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความรู้ความสามารถของผู้สอบ ดังนั้นแบบทดสอบอิงกลุ่มจึงสร้างและนำมาใช้เพื่อจำแนกระดับความรู้ความสามารถของผู้สอบที่แตกต่างกัน คะแนนสอบที่ได้จึงนำไปแปลผลโดยการเปรียบเทียบความรู้ความสามารถระหว่างกลุ่มผู้สอบด้วยกัน 3.2) แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (Criterion-Referenced Test) เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดระดับการเรียนรู้/ความรอบรู้ของผู้เรียนว่ามีความรู้ความสามารถอะไรบ้าง ดังนั้น แบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์จึงสร้างอย่างครอบคลุมความรู้ความสามารถที่สำคัญของการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้น คะแนนที่ได้จึงนำมาแปลผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนด

นอกจากนี้ การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรวัดให้ครอบคลุมพฤติกรรมการณ์การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ตามแนวคิดของ Bloom ซึ่งเป็นพื้นฐานในการศึกษาพฤติกรรมการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ในปัจจุบันพฤติกรรมการณ์การเรียนรู้ทางด้านความรู้หรือด้านพุทธิพิสัยตามลำดับชั้นทางสติปัญญาของ Bloom นั้น ได้มีการปรับปรุงใหม่ (Revised Bloom's Taxonomy) โดย Anderson & Krathwolh (2001: 46) ได้ทำการปรับปรุงลำดับชั้นทางสติปัญญาของบลูมที่เสนอไว้ คือ เปลี่ยนชื่อที่ใช้เรียกในแต่ละระดับของความรู้ความคิดจากคำนามเป็นคำกริยา เพื่อให้สะท้อนความเป็นกระบวนการของสมองหรือสติปัญญาที่ช่วยให้มนุษย์เกิดความรู้หรือสติปัญญา และเปลี่ยนความรู้ในระดับการสังเคราะห์จากเดิม เป็นการสร้างสรรค์และจัดเป็นความรู้ขั้นสูงสุดของลำดับชั้นที่ปรับปรุงใหม่ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2558ก: 15 - 16)

ตารางที่ 2.1 กระบวนการด้านพุทธิพิสัยของ Bloom แบบดั้งเดิม และแบบปรับปรุงใหม่

กระบวนการและคำศัพท์เดิม	กระบวนการและคำศัพท์ใหม่
1. ความรู้ (Knowledge)	1. จำ (Remembering)
2. ความเข้าใจ (Comprehension)	2. เข้าใจ (Understanding)
3. การนำไปใช้ (Application)	3. ประยุกต์ใช้ (Applying)
4. การวิเคราะห์ (Analysis)	4. วิเคราะห์ (Analyzing)
5. การสังเคราะห์ (Synthesis)	5. ประเมินค่า (Evaluating)
6. การประเมินค่า (Evaluation)	6. สร้างสรรค์ (Create)

กระบวนการทางสติปัญญาตามการจัดหมวดหมู่ลำดับความรู้ของ Bloom ที่ได้รับการปรับปรุงใหม่ให้ความถูกต้องและเหมาะสมกับการจัดการศึกษาในปัจจุบัน มีทั้งหมด 6 ชั้นเรียงลำดับจากความรู้ระดับต่ำไปยังความรู้ระดับสูง มีดังนี้ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2558ก: 15 - 16)

1. จำ (Remembering) หมายถึง ความสามารถของสมองในการระลึก จำความรู้หรือสารสนเทศที่เก็บไว้ในสมอง ซึ่งเป็นความจำระยะยาว แบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ จำได้ (Recognizing) และระลึกได้ (Recalling)

2. เข้าใจ (Understanding) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลในการสร้างความหมายหรือความรู้จากสื่อหรือเครื่องมือทางการศึกษาที่มีผลมาจากการสอน แบ่งได้ 7 ลักษณะ คือ ตีความ (Interpreting) ยกตัวอย่าง (Exemplifying) จำแนกประเภท (Classifying) สรุป (Summarizing) สรุปอ้างอิง (Inferring) เปรียบเทียบ (Comparing) และอธิบาย (Explaining)

3. ประยุกต์ใช้ (Applying) หมายถึง ความสามารถในการดำเนินการหรือใช้ระเบียบวิธีการภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดให้ แบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ ดำเนินงาน (Executing) และเป็นเครื่องมือ (Implementing)

4. วิเคราะห์ (Analyzing) หมายถึง ความสามารถในการแยกส่วนประกอบของสิ่งต่าง ๆ และค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบ ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบกับโครงสร้างรวมหรือส่วนประกอบเฉพาะ แบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ บอกความแตกต่าง (Differentiating) จัดโครงสร้าง (Organizing) และระบุคุณลักษณะ (Attributing)

5. ประเมินค่า (Evaluating) หมายถึง ความสามารถในการตัดสินใจโดยอาศัยเกณฑ์หรือมาตรฐาน แบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ ตรวจสอบ (Checking) และวิพากษ์วิจารณ์ (Critiquing)

6. สร้างสรรค์ (Create) หมายถึง ความสามารถในการรวมส่วนประกอบต่าง ๆ เข้าด้วยกันด้วยรูปแบบใหม่ ๆ ที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างมีเหตุผลหรือทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นต้นแบบ แบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ สร้าง (Generating) วางแผน (Planning) ผลิต (Producing)

จากการประมวลเอกสารส่วนนี้ สรุปได้ว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการตรวจสอบความรู้ของผู้เรียนในสิ่งที่เรียนไปแล้ว ซึ่งจะต้องใช้เครื่องมือในการวัดผล เช่น แบบทดสอบในการประเมินโครงการครั้งนี้ เป็นการวัดผลโดยใช้แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นและแบบทดสอบระดับชาติ

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้เรียนจะเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการด้วยกัน ซึ่งมีนักวิชาการได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้ Bloom (1976: 139) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีอยู่ 3 ประการ คือ 1) พฤติกรรมด้านความรู้ความคิด (Cognitive Entry Behaviors) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนที่มีมาก่อน 2) คุณลักษณะทางจิตใจ (Affective Entry Characteristics) หมายถึง แรงจูงใจที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ อยากเรียนสิ่งใหม่ ๆ ได้แก่ ความกระตือรือร้น ความสนใจ ในวิชาเรียน เจตคติที่ดีต่อเนื้อหาวิชาการ การยอมรับความสามารถของตนเอง เป็นต้น 3) คุณภาพของการเรียนการสอน (Quality of Instruction) หมายถึง ประสิทธิภาพการเรียนการสอนที่ผู้เรียนจะได้รับ ได้แก่ การแนะนำ การให้ความรู้ในการปฏิบัติ การเสริมแรงของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียน เป็นต้น ในขณะที่ เอ็มพร หลินเจริญ, สิริศักดิ์ อาจิวชัย และกัรภา จันท์อินทร์ (2552: 25) ได้สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ได้แก่ 1) ปัจจัยที่เกี่ยวกับครู ประกอบด้วย วุฒิและประสบการณ์ในการสอน ทศนคติของครูต่อนักเรียน การใช้เวลาของครูเทคนิคในการสอน 2) ปัจจัยเกี่ยวกับนักเรียน ประกอบด้วย เพศของนักเรียน การมาเรียนของนักเรียน พื้นความรู้เดิม 3) ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพของโรงเรียน ประกอบด้วย ขนาดของโรงเรียน สภาพทางภูมิศาสตร์ ระยะทางจากบ้านถึงโรงเรียน อัตราส่วนของครูต่อห้องเรียน อัตราส่วนของครูต่อนักเรียน อุปกรณ์และสื่อการเรียน การสอน สังกัดของโรงเรียน 4) ปัจจัยเกี่ยวกับผู้ปกครอง ประกอบด้วย อาชีพของผู้ปกครอง ทศนคติต่อการศึกษาและอนาคตของบุตร สภาพเศรษฐกิจที่บ้าน ความอบอุ่นในครอบครัว และ 5) ปัจจัยที่เกี่ยวกับชุมชน ประกอบด้วย สาธารณูปโภค ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน สอดคล้องกับ กรองแก้ว วรณพุกษ์ (2555 : 45-46) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความพร้อมทางสมอง ความพร้อมทางสติปัญญา ความพร้อมทางด้านร่างกาย ความสามารถทางด้านทักษะของร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ ได้แก่ ความสนใจ แรงจูงใจ เจตคติ และค่านิยม ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ความเข้าใจในสถานการณ์ อายุเพศ 2) คุณลักษณะของผู้สอน ได้แก่ สติปัญญา ความรู้ในวิชาที่สอน การพัฒนาความรู้ 3) พฤติกรรมระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนจะต้องมีพฤติกรรมที่มีความเป็นมิตรต่อกัน เข้าอกเข้าใจความสัมพันธ์กันดี มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน 4) คุณลักษณะของกลุ่มผู้เรียน ได้แก่ โครงสร้างของกลุ่ม ความสัมพันธ์ของกลุ่ม เจตคติ ความสามัคคี ภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดีของกลุ่ม 5) คุณลักษณะของพฤติกรรมเฉพาะตัว ได้แก่ การตอบสนองต่อการเรียน การมีเครื่องมือและอุปกรณ์พร้อมในการเรียน ความสนใจต่อบทเรียน และ 6) แรงผลักดันภายนอก ได้แก่ บ้านมีความสัมพันธ์ระหว่างคนในบ้านดีสิ่งแวดล้อมดี มีวัฒนธรรมและคุณธรรมพื้นฐานดี เช่น ขยันหมั่นเพียร ความประพฤติดี สอดคล้องกับ บุศรา เต็มลักษมี (2558: 29) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีทั้งหมด 3 ปัจจัย ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านผู้เรียน ได้แก่ นิสัยการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การเรียนพิเศษและเจตคติต่อการเรียน 2) ปัจจัยด้านครูผู้สอน ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของครู การควบคุมชั้นเรียน บุคลิกภาพของครู และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และ 3) ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง และการส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง และยังสอดคล้องกับ กนกภรณ์ เทสินทโชติ (2560: 205) กล่าว

ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีทั้งหมด 4 ปัจจัย ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติต่อการเรียน 2) ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง และการส่งเสริมสนับสนุนจากครอบครัว 3) ปัจจัยด้านบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ประสิทธิภาพ ปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน และวิธีวัดและประเมินผล 4) ปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะนิสัยการเรียน เจตคติต่อการเรียน และพื้นฐานความรู้เดิม 2) ปัจจัยด้านครูผู้สอน ได้แก่ คุณวุฒิและประสิทธิภาพ พฤติกรรมการสอนของครู บุคลิกภาพของครู การปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน และทัศนคติของครูต่อนักเรียน 3) ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ อาชีพของผู้ปกครอง สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ความอบอุ่นในครอบครัว และการส่งเสริมสนับสนุนจากครอบครัว และ 4) ปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน อัตราส่วนของครูต่อนักเรียน อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จากปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังกล่าว ผู้ประเมินได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

4. แนวทางการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จันทนา นนทิก (2551: 106) ได้ศึกษาวิธีการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าวิธีการปฏิบัติเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีอยู่ 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นตามเกณฑ์ที่คาดหวัง ดังนี้ 1) การปรับเปลี่ยนท่าทีของครูในการจัดการเรียนรู้ คือ การที่ครูตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับพฤติกรรมของตนเองเพื่อให้เหมาะสมกับการเป็นครูที่ดี ได้แก่ การปรับพฤติกรรมของครูและการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับนักเรียน ใช้วิธีการตั้งกติกาเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันทั้งครู นักเรียน และผู้ปกครอง 2) การกำหนดเกณฑ์ที่คาดหวังและเกณฑ์การประเมินผล เป็นการระบุเกณฑ์ที่คาดหวังของโรงเรียน และปรับเปลี่ยนเกณฑ์ตลอดจนวิธีการประเมินผล เพื่อให้เหมาะสมและเป็นไปได้ในการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง และช่วยให้นักเรียนสามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเพิ่มขึ้น ได้แก่ กำหนดเกณฑ์การประเมินที่คาดหวัง กำหนดเกณฑ์การประเมิน วิธีการประเมินผลเหมาะสมกับสภาพผู้เรียน และใช้วิธีการประเมินผลที่หลากหลาย 3) การจัดกลุ่มผู้เรียนที่เหมาะสม เป็นการจำแนกการจัดกลุ่มผู้เรียนเพื่อจัดการเรียนรู้ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีการจัดกลุ่มแบบคละกลุ่มเป็นจำนวนคนคละความสามารถในการเรียนรู้ตามความสมัครใจของผู้เรียน และตามเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่กำหนด และจัดกลุ่มตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ 4) การกำหนดรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้อและการจัดกิจกรรม คือ วิธีการที่โรงเรียนต่าง ๆ ปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระเป็นหลัก โดยเลือกรูปแบบ สื่อ/นวัตกรรมการเรียนรู้ และเทคนิคที่เหมาะสมกับเนื้อหาและความสามารถของผู้เรียนตามธรรมชาติของรายวิชาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ รูปแบบที่ 2 การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพื่อบ่มงู่ความเป็นเลิศ มีลักษณะของการจัดการใน 2 ลักษณะ ดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนพิเศษเพื่อให้นักเรียน

ได้เลือกเรียนตามศักยภาพ ความสามารถ และความต้องการของนักเรียน เป็นลักษณะโครงการพิเศษ จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และจัดแผนการเรียนสำหรับโครงการความสามารถพิเศษ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมเพื่อความเป็นเลิศ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาต่าง ๆ ประกอบด้วย 2.1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีวิธีการ คือ เน้นการฝึกทักษะ ปฏิบัติในรูปแบบเฉพาะ การจัดการเรียนรู้ให้เกิดการบูรณาการและผลิตผลงานเชิงบูรณาการ การเปิดสอนรายวิชาสาระเพิ่มเติม และจัดการศึกษาฝึกปฏิบัติจริงจากแหล่งเรียนรู้ 2.2) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรรายวิชาต่าง ๆ กิจกรรมชุมนุมอย่างหลากหลายตามเกณฑ์และข้อกำหนดของโรงเรียน ให้นักเรียนที่สนใจรวมกลุ่มกันเลือกเรียน การเปิดให้นักเรียนมีโอกาสพัฒนาความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง รูปแบบที่ 3 การช่วยเหลือนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การจบหลักสูตร และลด 0 ร ม ส นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาที่จะไม่จบการศึกษาและต้องออกนอกระบบก่อนจบหลักสูตร จำนวนหนึ่งได้รับการดูแลช่วยเหลือ 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) การดูแลใกล้ชิดเพื่อปรับพฤติกรรมและให้โอกาสนักเรียน คือ การที่โรงเรียนให้ความสำคัญในการติดตามดูแลและช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาหลายด้าน จนมีผลทำให้ไม่สามารถเรียนจบการศึกษาในเวลาที่กำหนด มีการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและจัดทำโครงการพิเศษและหาวิธีการดูแลติดตามให้นักเรียนเหล่านี้ได้มีโอกาสปรับปรุงพฤติกรรมและช่วยเหลือให้โอกาสเรียนรู้ใหม่จนจบการศึกษา 2) การเพิ่มพูนผลสัมฤทธิ์เพื่อให้ได้ตามเกณฑ์การจบหลักสูตร โดยมีการจัดโครงการพิเศษ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้คู่ขนาน การจัดค่ายพัฒนาคุณภาพ และการให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นตามเกณฑ์การจบหลักสูตร 3) การจัดหลักสูตรนอกระบบ การเรียนหลักสูตรนอกระบบเป็นหลักสูตรที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาให้นักเรียนที่ไม่สามารถเรียนในระบบได้ อาจจะมีปัญหาด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ หรือด้านการปรับตัว และรวมถึงนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่จบหลักสูตรหรือเรียนที่ออกกลางคัน

นิตย วิจารณ์รัตนวาณิชย์ (2555: 61 - 62) ได้ศึกษาแนวทางการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาศึกษาปีที่ 3 จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า มีแนวทาง 4 ระดับ ดังนี้ 1) ระดับตัวนักเรียน พบว่า นักเรียนควรสร้างความเข้าใจให้แก่ตนเอง เวลาครูสอนไม่เข้าใจ ให้สอบถามครูผู้สอน สอบถามเพื่อน หมั่นฝึกฝนการอ่านอย่างสม่ำเสมอ ฝึกทำข้อสอบการคิด วิเคราะห์ การร่วมทบทวนเป็นหมู่คณะ จำแนกเด็กเก่ง ปานกลาง และอ่อน ปรับเปลี่ยนเจตคติต่อการสอบ สร้างความตระหนักให้กับตนเองให้เห็นความสำคัญของการทดสอบ O-NET เรียนรู้ประโยชน์ที่จะได้รับจากการสอบเพิ่มเติม 2) ระดับครู ครูควรเรียนรู้นักเรียนโดยการเยี่ยมครอบครัวนักเรียน เพื่อส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเรียน และหาวิธีการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ผู้ปกครองควรกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจ ตลอดจนการให้กำลังใจ ตลอดจนควรให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วมประชุมผู้ปกครอง เพื่อจะได้มารับทราบข่าวสาร ปัญหา และแนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียนในแต่ละปีการศึกษา เพื่อจะได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งจัดการเรียนการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 3) ระดับโรงเรียน โรงเรียนควรจัดอบรมพัฒนาครูผู้สอน เพื่อกระตุ้นให้ครูวิเคราะห์ผู้เรียน เป็นรายบุคคล เน้นวิเคราะห์สภาพปัญหาด้านการอ่านของนักเรียน เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อ พัฒนาด้านการอ่านของนักเรียน เนื่องจากการอ่านเป็น

พื้นฐานของการเรียนรู้เบื้องต้นที่สำคัญ และ ควรประสานกับเครือข่ายการศึกษาทุกภาคส่วน เพื่อร่วมวางแผนและพัฒนาคุณภาพการศึกษา และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จัดกิจกรรมแข่งขันทักษะทางวิชา การจัดหาสื่อ อุปกรณ์ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ห้องสมุด และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งควรมีการสอนเพิ่มเติม โดยควรจัดกลุ่มผู้เรียนที่เหมาะสม ควรจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน เพื่อปรับปรุงพัฒนานักเรียนเป็นรายกลุ่ม และ 4) ระดับนโยบาย ควรกำหนดนโยบายการสอบ O-NET ให้ชัดเจน ต่อเนื่อง และควรลดจำนวนกลุ่มสาระ และควรแยกข้อสอบตามประเภทของนักเรียน เช่น เด็กปกติ เด็กสมาธิสั้น เด็ก LD การทดสอบ O-NET ควรสอดคล้องกับวิถีชีวิต และควรจัดสรรงบประมาณ เพื่อพัฒนาอาคารสถานที่ จัดซื้อคู่มือเตรียมสอบ ควรจัดสรรเจ้าหน้าที่พัสดุมาทำงานโดยตรง ลักษณะเดียวกับครูอัตราจ้าง จัดหาทุนการศึกษา อุปกรณ์การเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศเพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับครูและนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล (2558: 36 - 38) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์และสังเคราะห์ กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน: พหุกรณีศึกษาโรงเรียนที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาในระดับดี ผลการศึกษาพบว่า มีกลยุทธ์จำแนกออกเป็น 4 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้ 1) กลยุทธ์การให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) เชิงนโยบายแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยโรงเรียนทั้ง 3 สังกัดได้ดำเนินการคล้ายกัน คือ เมื่อได้รับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานมาแล้ว ฝ่ายงานวิชาการได้ดำเนินการสรุปสารสนเทศของนักเรียนเกี่ยวกับผลการทดสอบและจัดประชุมชี้แจง ให้ข้อมูลและรายงานผลการทดสอบแก่ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อให้ทราบผลการศึกษาของปีการศึกษาที่ผ่านมาในภาพรวมและรายกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมถึงรายตัวชี้วัด 2) กลยุทธ์การวิเคราะห์ข้อมูลป้อนกลับ การกำหนดแผนงาน/โครงการ และการกำกับติดตามการดำเนินงาน โดยฝ่ายวิชาการของโรงเรียนทั้ง 3 สังกัด ได้มอบหมายผ่านหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้วิเคราะห์ข้อสอบ O-NET ตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของข้อสอบ แนวโน้ม และทิศทางของการออกข้อสอบ 3) กลยุทธ์การนำนโยบายจากข้อมูลป้อนกลับสู่การปฏิบัติระดับนักเรียน โดยโรงเรียนทั้ง 3 สังกัดได้ดำเนินการคล้ายกัน คือ ทุกโรงเรียนเมื่อได้รับผลการทดสอบทางการศึกษามาแล้ว ฝ่ายงานวิชาการทำการชี้แจงให้ข้อมูลสารสนเทศและรายงานผลการทดสอบแก่นักเรียน โดยดำเนินการร่วมกับฝ่ายแนะแนวโรงเรียนในการแนะแนวทางการเรียนหรือการศึกษาต่อ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นและค้นพบศักยภาพของตน และเป็นข้อมูลป้อนกลับให้แก่แก่นักเรียนในการเตรียมตัวและเตรียมความพร้อมในการเรียนและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป 4) กลยุทธ์การนำนโยบายจากข้อมูลป้อนกลับสู่การปฏิบัติระดับครู กลยุทธ์นี้พบในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยฝ่ายวิชาการได้ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน โดยให้ครูพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอน และดำเนินการประเมินการสอนของครูเป็นระยะเพื่อกำกับให้เป็นไปตามทิศทางและมาตรฐานของโรงเรียน ส่วนบทบาทของฝ่ายงานบริหารโรงเรียนได้สร้างแรงจูงใจให้กับครูผู้สอนโดยการมอบรางวัล หรือยกย่องเชิดชูเกียรติในกรณีที่นักเรียนได้ผลการทดสอบที่ดีหรือได้คะแนนเต็ม เป็นต้น เพื่อให้ครูเกิดความภาคภูมิใจและมีกำลังใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่ จากกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษานั้น หากพิจารณาแล้วจะพบว่าในแต่ละกลยุทธ์นั้นมีความสัมพันธ์กันและกัน

การขับเคลื่อนให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีต้องประกอบไปด้วยระบบการบริหารจัดการที่ดี ยืดหยุ่น หลากหลาย รวมถึงการพัฒนาครูที่มีศักยภาพและประสิทธิภาพ และการให้ความสำคัญกับตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ

สุรเดช จิรัฐิติวิชาไชย (2559: 76 - 77) กล่าวว่า แนวทางพัฒนาการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังนี้ 1) ด้านการวางแผน (Planing) ประกอบด้วย 1.1) ดำเนินการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ในการพัฒนาการบริหารจัดการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 1.2) จัดทำโครงสร้างการบริหารงานวิชาการโรงเรียนและจัดวางตัวบุคลากรครูที่เหมาะสม 1.3) จัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาตามความต้องการของผู้เรียน 1.4) ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความสำนึกตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้เรียน 2) ด้านการจัดองค์กร (Organizing) เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การจัดสรรงบประมาณ การจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ จัดหา/พัฒนาบุคลากรครูให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสัมฤทธิ์ผลการจัดการศึกษาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล 3) ด้านการนำองค์กร (Leading) พัฒนาระบบการทำงานเป็นทีมและการสร้างขวัญกำลังใจในเพื่อนร่วมงาน และ 4) ด้านการควบคุม (Controlling) พัฒนาระบบนิเทศการศึกษาและพัฒนาบุคลากรแกนนำการนิเทศเพื่อใช้ข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาเพื่อควบคุม กำกับติดตามความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

นอกจากนี้ ประสงค์ เทียบจันทิก (2563: 48 - 49) กล่าวว่า แนวทางในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีดังนี้ 1) ครูผู้สอนวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยามาตรฐาน รายบุคคล รายข้อ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน วิเคราะห์ ปัญหา สาเหตุ กำหนดแนวทางแก้ไขในสาระที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่ามาตรฐาน เพื่อใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน มาตรฐานการเรียนรู้ที่ควรปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น 2) โรงเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการในการพัฒนาคุณภาพและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีการกำหนดเป้าหมาย กิจกรรม ระยะเวลา และมีผู้รับผิดชอบในการดำเนินการอย่างชัดเจน กำหนดกิจกรรม/งาน/โครงการที่จะพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา พัฒนาครูผู้สอนกลุ่มเป้าหมาย สาระการเรียนรู้ที่ต่ำกว่ามาตรฐานด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย 3) กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงาน พัฒนานักเรียนด้วยกิจกรรมที่หลากหลายตามความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียน จัดให้มีการทดสอบและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือที่มีมาตรฐาน นำผลประเมินมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ 4) มีแนวทางดำเนินงานการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินการที่ชัดเจน

จากการประมวลเอกสารเกี่ยวกับแนวทางการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปได้ว่าการยกระดับผลสัมฤทธิ์จะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครองนักเรียน มีการสร้างความเข้าใจร่วมกันผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประชุมผู้ปกครอง การเยี่ยมบ้านนักเรียน ในส่วนของโรงเรียน ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จะต้องประสานกับหน่วยงานเพื่อหางบประมาณในการดำเนินการ และจำเป็นต้องจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย

การจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้แพร่ระบาดอย่างรุนแรงทั่วโลกตั้งแต่ปลายปีพุทธศักราช 2562 และในประเทศไทยเริ่มต้นแพร่ระบาดในเดือนมกราคม 2563 นำไปสู่การระงับการเรียนการสอน และมีมาตรการปิดประเทศ นอกจากนี้จะส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การเมือง สิ่งแวดล้อม และด้านอื่น ๆ แล้ว ยังส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาของทุกประเทศด้วย สำหรับสถานศึกษาในประเทศไทยไม่สามารถเปิดการเรียนการสอนได้ตามปกติ ดังจะเห็นได้ชัดเจนจากมาตรการปิดสถานศึกษาเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรการและสถานการณ์ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพการเรียนรู้จากความไม่พร้อมของสถานศึกษา ครู และผู้เรียน นอกเหนือจากปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวที่กระทบถึงวิถีชีวิต และการเรียนของผู้เรียนโดยตรง

1. นโยบาย แนวคิดและหลักการในการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่อังคารที่ 7 เมษายน 2563 มีมติรับทราบการเลื่อนเปิดภาคเรียนจากวันที่ 16 พฤษภาคม 2563 เป็นวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 ส่งผลให้หลายภาคส่วนต้องเร่งวางแผนการดำเนินงาน เช่น การกำหนดมาตรการด้านสาธารณสุขเพื่อดูแลป้องกันผู้เรียนและบุคลากรของโรงเรียนให้ปลอดภัย และแนวทางการจัดการเรียนรู้ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในทุกระดับชั้นและทุกประเภท โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามแนวคิด “การเรียนรู้นำการศึกษา โรงเรียนอาจหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้” จึงจำเป็นต้องทำทุกวิถีทางเพื่อให้การจัดการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดเท่าที่สภาพแวดล้อมจะอำนวย บนพื้นฐาน 6 ข้อ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563: ออนไลน์)

1) จัดการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุดของทุกคนที่เกี่ยวข้อง “การเปิดเทอม” หมายถึง การเรียนที่โรงเรียนหรือการเรียนที่บ้าน ทั้งนี้การตัดสินใจจะขึ้นอยู่กับผลการประเมินสถานการณ์อย่างใกล้ชิด

2) อำนวยความสะดวกให้นักเรียนทุกคน สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้แม้จะไม่สามารถไปโรงเรียนได้

3) ใช้สิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การเสนอขอช่องดิจิทัล TV จาก กสทช. ทั้งหมด 17 ช่อง เพื่อให้นักเรียนทุกระดับชั้นสามารถเรียนผ่าน DLTV ได้ ทั้งนี้ ไม่มีการลงทุนเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ใด ๆ เพิ่มเติมโดยไม่จำเป็น ซึ่ง กสทช. อนุมัติแล้วให้เริ่มออกอากาศวันที่ 16 พฤษภาคม เป็นเวลาไม่เกิน 6 เดือน หรือหากสามารถกลับมาดำเนินการสอนได้ตามปกติก็ให้หยุดทดลองออกอากาศ แบ่งเป็นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 15 ช่อง เป็นของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) จำนวน 1 ช่อง และเป็นของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จำนวน 1 ช่อง โดยให้ออกอากาศแบบความคมชัดปกติ (SD)

4) ตัดสินใจนโยบายต่าง ๆ บนพื้นฐานของการสำรวจความต้องการ ทั้งจากนักเรียน ครู และโรงเรียน โดยให้การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นที่ตั้ง และกระทรวงศึกษาธิการจะสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

5) ปรับปฏิทินการศึกษาของไทยให้เอื้อต่อการเรียนเพื่อรู้ของเด็กมากขึ้น รวมทั้งมีการปรับตารางเรียนตามความเหมาะสม โดยเวลาที่ชัดเจนจะคำนึงถึงภาระของทุกคน และการได้รับความรู้ครบตามช่วงวัยของเด็ก

6) บุคลากรทางการศึกษาทุกคนจะได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง และทำให้ได้รับผลกระทบเชิงลบจากการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด

จากนโยบาย แนวคิดและหลักการในการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ของรัฐบาล โรงเรียนบ้านปะหละได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงการเรียนรู้ได้ โดยประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชนเกี่ยวกับสถานการณ์การติดเชื้อไวรัสในชุมชน เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้กับนักเรียน

2. แนวทางและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

กระทรวงศึกษาธิการ (2563: ออนไลน์) ได้ออกแบบการเรียนรู้ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยมีรายละเอียดในภาพรวม ดังนี้

1) รูปแบบการเรียนรู้ ออกแบบให้สอดคล้องกับความปลอดภัยของพื้นที่ โดยมีการเรียนรู้แบบ Onsite ในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยสามารถไปโรงเรียนได้ ขณะที่พื้นที่ไม่ปลอดภัยจะมีการเรียนรู้หลักผ่านรูปแบบ On-Air และมีการเรียนรู้เสริมผ่านระบบ Online โดยกำหนดการจัดการเรียนรู้ 3 รูปแบบ ดังนี้ 1.1) การเรียนที่โรงเรียน (ON-SITE) 1.2) การเรียนผ่านทีวี (ON-AIR) ใน 4 ระบบ ได้แก่ (1) ระบบดาวเทียม (Satellite) ทั้ง KU-Band และ C-Band (2) ระบบดิจิทัลทีวี (Digital TV) (3) ระบบเคเบิลทีวี (Cable TV) และ (4) ระบบ IPTV 1.3) การเรียนผ่านอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชัน (ONLINE) ใน 4 ช่องทาง ได้แก่ เว็บไซต์ DLTV www.dltv.ac.th เว็บไซต์ www.deep.go.th เว็บไซต์ Youtube - www.youtube.com DLTV1 Channel - DLN15 Channel และแอปพลิเคชัน DLTV บน Smartphone/Tablet

2) นโยบายหลักที่นำมาใช้ คือ เพิ่มเวลาพัก ลดการประเมิน และงดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็น โดยเน้นเรียนเฉพาะวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก เพื่อให้นักเรียนผ่อนคลายลง นักเรียนจะมีเวลาพักในภาคเรียนที่ 1 และ 2 รวมทั้งสิ้น 54 วัน ภาคเรียนที่ 1/2563 จะเริ่มเรียนวันที่ 1 กรกฎาคม - 13 พฤศจิกายน 2563 ส่วนภาคเรียนที่ 2/2563 วันที่ 1 ธันวาคม 2563 - 9 เมษายน 2564 รวมเวลาเรียนทั้งสิ้น 181 วัน ส่วนเวลาที่ขาดหายไป จำนวน 19 วัน ให้แต่ละโรงเรียนสอนชัดเจน

3) การเตรียมพร้อมระบบการเรียนรู้ทางไกลและระบบออนไลน์ มีการทดสอบระบบเพื่อเตรียมความพร้อมให้มากที่สุด

4) กระทรวงศึกษาธิการจะเป็นผู้สนับสนุนการเรียนการสอนทางไกล ในสัดส่วนร้อยละ 80 เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนขั้นพื้นฐานได้ อีกร้อยละ 20 หรือมากกว่า ให้ทางโรงเรียนและครูในแต่ละพื้นที่พิจารณาออกแบบตามความเหมาะสม

5) การจัดการเรียนรู้ทางไกล จะใช้ที่วีดิทัศน์และ DLTV เป็นหลัก โดยมีดิจิทัลแพลตฟอร์มของกระทรวงศึกษาธิการ หรือ DEEP และการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์เป็นสื่อเสริม

จากนโยบายและแนวทางการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด นำไปสู่แนวทางการจัดการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ทางไกลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) แบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563: ออนไลน์)

ระยะที่ 1 การเตรียมความพร้อม (7 เมษายน 2563- 17 พฤษภาคม 2563) สำรวจความพร้อมในด้านอุปกรณ์การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของนักเรียน ผู้ปกครอง ครู และระบบการบริหารจัดการเรียนรู้ รวมถึงขออนุมัติใช้ช่องรายการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลจากสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เพื่อจัดการเรียนรู้ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พร้อมขออนุมัติเผยแพร่การจัดการเรียนรู้จากห้องเรียนต้นทางในระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของสถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) จากมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดทำสื่อวีดิทัศน์การสอน โดยครูต้นแบบ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และรวบรวมสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ใน OBEC Content Center ชุดโปรแกรมและแพลตฟอร์มการเรียนรู้ครบวงจรของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น Tutor ติวฟรี.com, e-Book เป็นต้น รวมถึงเตรียมโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบเครือข่ายเพื่อรองรับการให้บริการแพลตฟอร์มการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับระบบ Digital e-Learning ของกระทรวงศึกษาธิการ

ระยะที่ 2 การทดลองการจัดการเรียนรู้ทางไกล (18 พฤษภาคม 2563 – 30 มิถุนายน 2563) ทดลองการจัดการเรียนรู้ทางไกลในระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นผ่านช่องรายการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล โดยการเผยแพร่สัญญาณจากมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์ (DLTV) ในระดับปฐมวัยเน้นกิจกรรมเตรียมความพร้อมเด็ก และระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผ่านช่องรายการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลและระบบออนไลน์โดยครูต้นแบบ ด้วยเครื่องมือการเรียนรู้ตามความเหมาะสมและบริบทของสถานศึกษา รวมทั้งเปิดศูนย์รับฟังความคิดเห็นการจัดการเรียนรู้ทางไกลจากผู้ปกครอง ประชาชน และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาและประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ ความเข้าใจ แนะนำช่องทางเรียนทางไกลให้กับผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง

ระยะที่ 3 การจัดการเรียนรู้ (1 กรกฎาคม 2563 - 30 เมษายน 2564) วางแผนไว้สำหรับ 2 สถานการณ์ นั่นคือ สถานการณ์ที่ 1 กรณีที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ยังไม่คลี่คลายจะจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นด้วยระบบทางไกลผ่าน DLTV และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายด้วยวีดิทัศน์การสอน โดยครูต้นแบบ และระบบออนไลน์ด้วยเครื่องมือการเรียนรู้ตามความเหมาะสมและบริบทของสถานศึกษา และสถานการณ์ที่ 2 กรณีที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) คลี่คลาย จะจัดการเรียนการสอนปกติในโรงเรียน โดยให้เว้นระยะห่างทางสังคม (Social

Distancing) และมีแผนเตรียมการเพื่อรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ โดยจะต้องได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน

ระยะที่ 4 การทดสอบและการศึกษาต่อ 1 เมษายน 2564 - 15 พฤษภาคม 2564) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบและคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ คือ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เกี่ยวกับระบบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (TCAS, GAT, PAT) และสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) เกี่ยวกับการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ต่อมา เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ทางไกลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับครูและผู้ปกครอง โดยกำหนดการจัดการเรียนรู้ 5 รูปแบบ มีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564: 2-7)

1) On-site เป็นการจัดการเรียนรู้แบบปกติที่โรงเรียน โดยโรงเรียนต้องปฏิบัติตามมาตรการที่ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) หรือที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด อย่างเคร่งครัด ซึ่งการจัดการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ ได้แก่ 1.1) มาเรียนทุกระดับชั้น 1.2) แบ่ง 2 กลุ่ม สลับเวลาเรียน รอบเช้า-รอบบ่าย 1.3) แบ่ง 2 กลุ่ม สลับวันมาเรียน 1.4) แบ่ง 3 กลุ่ม สลับวันมาเรียน 1.4) แบ่ง 3 กลุ่ม สลับวันมาเรียน 1 วัน เว้น 2 วัน 1.5) รูปแบบอื่นตามบริบทโรงเรียน

2) On-air เป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบโทรทัศน์ ใช้สัญญาณดาวเทียม (KU-Band) ระบบเคเบิลทีวี (Cable TV) ระบบ Application TV และระบบ IPTV ซึ่งเป็นช่องทางในการเผยแพร่การเรียนรู้ DLTV ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในระดับอนุบาล ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3) On-demand เป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับนักเรียนที่สามารถเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์ DLTV (www.dltv.ac.th), Youtube (DLTV 1 – DLTV 12 Channels), Application DLTV, DLIT (www.dlit.ac.th), ทีวีฟรี .com, Application DLIT, OBEC Content Center บนเว็บไซต์ / Smart Phone / Tablet หรือระบบที่โรงเรียนจัดขึ้น

4) Online เป็นการจัดการเรียนรู้แบบถ่ายทอดสดผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในลักษณะการสื่อสารสองทาง ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบถ่ายทอดสด (LIVE) ระหว่างครูกับนักเรียน ทั้งนี้ นักเรียนจะต้องมีความพร้อมด้านอุปกรณ์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น Google Meet, Microsoft Team, Zoom Meeting, AcuLearn, WebEx, Braincloud, Vroom, Line, Facebook เป็นต้น

5) On-hand เป็นการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำส่งเอกสารที่บ้าน สำหรับนักเรียนที่ไม่มีความพร้อมด้านอุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอนทางไกลในรูปแบบอื่น โดยการนำเอาหนังสือเรียนแบบฝึกหัด ใบงาน และสื่อการเรียนรู้อื่น ๆ ไปให้กับนักเรียนได้เรียนรู้ที่บ้าน ภายใต้ความดูแลช่วยเหลือของผู้ปกครองในขณะที่เรียนรู้

ในปีการศึกษา 2563 โรงเรียนบ้านปะหละ ได้จัดการเรียนรู้ตามมาตรการที่ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) อย่างเคร่งครัด รูปแบบที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ On-hand และ On-site แต่ครูและผู้ปกครอง ได้เสนอแนวทางร่วมกันว่า การจัดการเรียนรู้รูปแบบ On-site ได้ผลดีกว่า ดังนั้น ในปีการศึกษา 2563 โรงเรียนบ้านปะหละ จึงได้จัดการเรียนรู้รูปแบบ On-site โดยประสานข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การติดเชื้อร่วมกับชุมชน เพื่อเป็นการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดในสถานศึกษา

3. แนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2563: 23) ได้หารือการเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียนร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยได้กำหนดหลักปฏิบัติในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในสถานศึกษา จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ 1) คัดกรอง (Screening) ผู้ที่เข้ามาในสถานศึกษาทุกคน ต้องได้รับการคัดกรองวัดอุณหภูมิร่างกาย 2) สวมหน้ากาก (Mask) ทุกคนต้องสวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย ตลอดเวลาที่อยู่ในสถานศึกษา 3) ล้างมือ (Hand Wash) ล้างมือบ่อย ๆ ด้วยสบู่และน้ำนานอย่างน้อย 20 วินาที หรือใช้เจลแอลกอฮอล์ หลีกเลี่ยงการสัมผัสบริเวณจุดเสี่ยงโดยไม่จำเป็น 4) เว้นระยะห่าง (Social Distancing) เว้นระยะห่างระหว่างบุคคล อย่างน้อย 1 - 2 เมตร รวมถึงการจัดเว้นระยะห่างของสถานที่ 5) ทำความสะอาด (Cleaning) เปิดประตูหน้าต่างให้อากาศถ่ายเท หากจำเป็นต้องใช้เครื่องปรับอากาศ กำหนดเวลาเปิด-ปิดเครื่องปรับอากาศ และเปิดประตู หน้าต่าง ระบายอากาศทุก 1 ชั่วโมง ทำความสะอาดห้องเรียน และบริเวณต่าง ๆ โดยเช็ดทำความสะอาดพื้นผิวสัมผัสของ โต๊ะ เก้าอี้ และวัสดุอุปกรณ์ ก่อนเข้าเรียน ช่วงพักเที่ยง และหลังเลิกเรียนทุกวัน รวมถึงจัดให้มีถังขยะมูลฝอยแบบมีฝาปิดและรวบรวมขยะออกจากห้องเรียนเพื่อนำไปกำจัดทุกวัน 6) ลดแออัด (Decrease) ลดระยะเวลาการทำกิจกรรมให้สั้นลงเท่าที่จำเป็นหรือเหลือเวลาทำกิจกรรมและหลีกเลี่ยงการทำกิจกรรมรวมตัวกันเป็นกลุ่ม

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนบ้านปะหละ ได้ประเมินความพร้อมของสถานศึกษาในการเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 ซึ่งโรงเรียนได้ประเมินตนเองโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแบบประเมินตนเองสำหรับสถานศึกษาในการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียน เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งโรงเรียนบ้านปะหละมีผลการประเมินอยู่ในระดับสีเขียว หมายถึง โรงเรียนสามารถเปิดเรียนได้ ดังนั้น โรงเรียนบ้านปะหละ จึงกำหนดให้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และปฏิบัติตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด เพื่อความปลอดภัยและป้องกันให้นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ไม่ต้องเสี่ยงกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับโรงเรียนบ้านปะหละได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบ On-site เป็นหลัก สำหรับการดำเนินงานโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ได้จัดโครงการภายใต้มาตรการของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ 1) วัดไข้ 2) ใส่หน้ากาก 3) ล้างมือ 4) เว้นระยะห่าง 5) ทำความสะอาด และ 6) ลดแออัด

โครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ความเป็นเลิศด้านวิชาการ นำไปสู่การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยกำหนดเป้าหมายด้านผู้เรียนไว้ว่า ร้อยละของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน มีทักษะการคิดวิเคราะห์ อ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น และมีนิสัยรักการอ่าน ความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน ถือเป็นความสามารถพื้นฐานที่สำคัญสำหรับผู้เรียนสำหรับการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ของหลักสูตร และการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียนกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงให้ความสำคัญกับความสามารถด้านการอ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ต้องอ่านออก เขียนได้ ซึ่งได้มอบนโยบายสำคัญให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียน “อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น” ดังนั้น การประเมินคุณภาพผู้เรียนจึงเป็นภารกิจที่จะสะท้อนให้เห็นถึงผลที่ตอบสนองของตัวชี้วัดด้านผู้เรียนตามนโยบายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนดังกล่าว เพื่อให้ทราบถึงความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้เรียน จึงจัดให้มีการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (RT) และการกำหนดการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชาติใน 2 ลักษณะ คือ 1) การประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) 2) การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2562: 2 - 3; สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2563: 1)

ในปีการศึกษา 2563 ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) แต่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ได้มอบนโยบายให้โรงเรียนในสังกัด จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ คือ การประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (RT: Reading Test) การประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test: NT) การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education Test: O-NET) และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ดังนั้น โรงเรียนบ้านปะหละ จึงได้นำนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 สู่การปฏิบัติ และให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาและเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ และเมื่อพิจารณาคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ ปีการศึกษา 2562 มีดังนี้ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ร้อยละของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยแต่ละรายวิชาในระดับ 3 ขึ้นไป ภาพรวมของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 มีค่าเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 88.75 โดยเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด คือ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 และยังพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ วิชา

ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 วิชาภาษาอังกฤษ วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาอังกฤษ ยังต่ำกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด 2) ผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านออกของผู้เรียน (Reading Test: RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ เท่ากับ 64.82 ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ (70.66) 3) ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test: NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ เท่ากับ 60.40 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ (45.70) อยู่ 14.70 คะแนน 4) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า คะแนนเฉลี่ย 4 วิชา เท่ากับ 39.36 ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ (37.99) อยู่ 1.38 คะแนน เมื่อพิจารณาผลการทดสอบภาพรวมของประเทศ พบว่า วิชาภาษาไทย วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษ สูงกว่าระดับประเทศ ส่วนวิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ (โรงเรียนบ้านปะหละ, 2563: 8 - 17) จากผลการจัดการศึกษา ดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนบ้านปะหละ ยังไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น โรงเรียนบ้านปะหละ จึงจัดทำโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ ประจำปีการศึกษา 2563 เพื่อดำเนินโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1 เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 ให้มีร้อยละของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละรายวิชาในระดับ 3 ขึ้นไป ตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป

2.2 เพื่อยกระดับผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (Reading Test: RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าระดับประเทศ หรือมีพัฒนาการกว่าปีการศึกษาที่ผ่านมา

2.3 เพื่อยกระดับผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test: NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าระดับประเทศ หรือมีพัฒนาการกว่าปีการศึกษาที่ผ่านมา

2.4 เพื่อยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าระดับประเทศ หรือมีพัฒนาการกว่าปีการศึกษาที่ผ่านมา

3. เป้าหมายของโครงการ

เป้าหมายของโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ คือ การดำเนินการของครูและนักเรียนตามกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้เพิ่มขึ้น ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 โดยใช้เกณฑ์ร้อยละของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละรายวิชาในระดับ 3 ขึ้นไป ตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป 2) ผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (Reading Test: RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยกำหนดเกณฑ์ว่า ผลการประเมินของนักเรียนโรงเรียนบ้านปะหละเปรียบเทียบกับผลการประเมินระดับประเทศ มีการพัฒนา

กว่าปีการศึกษาที่ผ่านมา 3) ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test: NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยกำหนดเกณฑ์ว่า ผลการประเมินของนักเรียนโรงเรียนบ้านปะหละเปรียบเทียบกับผลการประเมินระดับประเทศ มีการพัฒนาว่าปีการศึกษาที่ผ่านมา และ 4) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกำหนดเกณฑ์ว่า ผลการประเมินของนักเรียนโรงเรียนบ้านปะหละเปรียบเทียบกับผลการประเมินระดับประเทศ มีการพัฒนาว่าปีการศึกษาที่ผ่านมา มีเป้าหมายดังนี้

3.1 กิจกรรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านปะหละ พุทธศักราช 2553 (ฉบับปรับปรุง 2563) และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ครู โรงเรียนบ้านปะหละ จำนวน 12 คน

3.2 กิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุด ประกอบด้วย 2 กิจกรรมย่อย คือ กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และกิจกรรมหนังสือเล่มเล็ก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 โรงเรียนบ้านปะหละ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 77 คน

3.3 กิจกรรมพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ (เตรียม RT) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านปะหละ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 10 คน

3.4 กิจกรรมยกระดับผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านปะหละ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 9 คน

3.5 กิจกรรมยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปะหละ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 17 คน

3.6 กิจกรรมวันภาษาไทย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 โรงเรียนบ้านปะหละ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 77 คน

3.7 กิจกรรมวันวิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 โรงเรียนบ้านปะหละ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 77 คน

3.8 กิจกรรมเพิ่มทักษะภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย 4 กิจกรรมย่อย คือ ค่ายภาษาอังกฤษ กิจกรรมภาษาอังกฤษนอกห้องเรียน กิจกรรมคำคล้องจองภาษาอังกฤษ และกิจกรรมสนทนาภาษาอังกฤษตามระดับชั้น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 โรงเรียนบ้านปะหละ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 77 คน

3.9 กิจกรรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 โรงเรียนบ้านปะหละ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 77 คน

3.10 กิจกรรมวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เป็นกิจกรรมการวัดผลการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 โรงเรียนบ้านปะหละ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 77 คน

4. บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ปรึกษา คณะกรรมการผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน

5. วิธีดำเนินการ

5.1 ชั้นการวางแผน

5.1.1 ศึกษานโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและนโยบายของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ

5.1.2 ศึกษาผลการดำเนินโครงการฯ ในปีการศึกษาที่ผ่านมา

5.1.3 ศึกษาสภาพปัญหา วิเคราะห์บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

5.1.4 วางแผนการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ประกอบด้วย

- 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้
- 2) ผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (Reading Test: RT)
- 3) ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test: NT)
- 4) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน (O-NET)

5.1.5 เขียนโครงการและแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานของโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ

5.1.6 จัดทำรายละเอียดของกิจกรรมและวิธีการดำเนินกิจกรรมแต่ละกิจกรรมตามโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ

5.2 ชั้นการดำเนินงาน

5.2.1 ประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อชี้แจงโครงการฯ และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ

5.2.2 ดำเนินการจัดโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ ตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้ โดยเน้นให้นักเรียนทุกคนได้ฝึกปฏิบัติจริงและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ ประกอบด้วย 10 กิจกรรมหลักที่สอดคล้องกับการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีรายละเอียดการดำเนินการแต่ละกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การดำเนินการในกิจกรรมนี้ ดำเนินการในเดือนกรกฎาคม 2563 กลุ่มเป้าหมายคือ ครู จำนวน 12 คน หลังจากดำเนินการวิเคราะห์สภาพปัญหา พบว่า ครูนำหลักสูตรไปพัฒนาสู่แผนการจัดการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้อย่างไม่ครอบคลุมทุกตัวชี้วัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวชี้วัดที่ควรรู้ ตัวชี้วัดที่ต้องรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนรับผิดชอบ 2) ให้ครูสามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้ได้ครบทุกตัวชี้วัด 3) ให้ครูสามารถนำตัวชี้วัดตั้งเป็นวัตถุประสงค์ในแผนการจัดการเรียนรู้ได้ และ 4) ให้ครูสามารถวางแผนในการวัดและประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนได้ มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1) ประชุมปฏิบัติการ เรื่อง การจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียน วันที่ 4 กรกฎาคม 2563 โดยผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปะหละเป็นผู้ดำเนินการประชุมเอง โดยนำตัวอย่างหลักสูตรระดับชั้นเรียนจากโรงเรียนอื่นมาเป็นตัวอย่างให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้ศึกษาค้นคว้า อภิปราย ซักถาม

และนำตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ของครูที่ยังไม่ครอบคลุมตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ตามระดับชั้นมาร่วมกันวิพากษ์เพื่อหาแนวทางพัฒนาร่วมกัน

2) ลงมือปฏิบัติจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียน โดยทดลองทำ 1 รายวิชา หากผู้เข้าร่วมประชุมมีปัญหาในการดำเนินการ ผู้อำนวยการและผู้เข้าร่วมประชุมช่วยกันวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

3) ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันกำหนดรูปแบบการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ใช้เป็นรูปแบบเดียวกันทั้งโรงเรียน แล้วให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนได้ทดลองจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 แผน

4) มอบหมายภาระงานให้ผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละคนดำเนินการจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียนทุกวิชา

5) การประเมินผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยทดสอบความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ ก่อนและหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ

6) พัฒนาคูเรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ

7) ครูจัดการเรียนรู้เชิงรุกในกลุ่มสาระการเรียนรู้และวิชาที่ตนรับผิดชอบตลอดปีการศึกษา

8) ผู้บริหารนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูแต่ละคนอย่างต่อเนื่อง

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุด

การดำเนินกิจกรรมนี้ ดำเนินการตลอดปีการศึกษา 2563 กลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 77 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ผ่านกิจกรรมย่อย 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และกิจกรรมหนังสือเล่มเล็ก ดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน 2) นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ 3) นักเรียนมีความสามารถในการอ่าน 4) นักเรียนมีความสามารถถ่ายทอดความรู้ที่อ่านจากหนังสือด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น เล่านิทาน การเขียน การจัดทำหนังสือเล่มเล็ก มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1) ประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อระดมทุนในการจัดหาหนังสือส่งเสริมการอ่านในห้องสมุด จำนวน 2 หน่วยงาน คือ คณะครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย บริจาคเงิน จำนวน 7,000 บาท คณะครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสตรีสิริเกศ บริจาคเงิน จำนวน 7,000 บาท โรงเรียนนำเงินที่ได้ไปจัดหาหนังสือที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน และนักเรียนชื่นชอบ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกซื้อหนังสือ

2) จัดเวลาให้นักเรียนอ่านหนังสือที่ห้องสมุด ช่วงเวลา 12.00 - 12.45 น. และจัดบรรยากาศรอบ ๆ ห้องสมุดให้น่าอ่าน ได้แก่ การจัดทำน้ำพุรอบ ๆ อ่างน้ำรอบห้องสมุด จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น การตอบปัญหาชิงรางวัล การตอบปัญหาสารานุกรม

3) นำความรู้และข้อคิดที่ได้จากการอ่านมาจัดทำเป็นหนังสือเล่มเล็ก โดยอบรมการทำหนังสือเล่มเล็ก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 โดยครูกองแก้ว ทองนำ ครูโรงเรียน

บ้านปะหละ ซึ่งเป็นครูที่มีผลงานการฝึกสอนนักเรียนแข่งขันการประกวดหนังสือเล่มเล็กได้รับรางวัลชนะเลิศ การแข่งขันศิลปหัตถกรรมระดับชาติหลายปีต่อเนื่อง เป็นวิทยากรให้ความรู้ ครูและบุคลากรทางการศึกษาคนอื่น ๆ เป็นผู้ช่วยวิทยากร

4) นิเทศการดำเนินการตามกิจกรรม โดยผู้บริหารใช้การนิเทศแบบกัลยาณมิตร เยี่ยมให้กำลังใจนักเรียนและครูขณะดำเนินกิจกรรม อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ (เตรียม RT)

การดำเนินกิจกรรมนี้ ดำเนินการตลอดปีการศึกษา 2563 กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการอ่านออกเสียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 2) พัฒนาการอ่านรู้เรื่องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 3) พัฒนาการเขียนคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4) พัฒนาการแต่งประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
- 2) นิเทศการจัดการเรียนรู้โดยผู้บริหาร โดยใช้การนิเทศแบบกัลยาณมิตร เยี่ยมชั้นเรียน ประเมินการอ่านการเขียนของนักเรียน อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง
- 3) ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้โดยใช้คำพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการอ่าน เขียน และแต่งประโยคตามความหมายของคำ
- 4) ส่งเสริมการอ่านรู้เรื่อง โดยการตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านในบทเรียน
- 5) นำแนวข้อสอบ RT ของปีการศึกษาที่ผ่านมาให้นักเรียนได้ฝึกทำ
- 6) ส่งเสริมการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ สังเกต ประเมินการอ่าน ตรวจผลงาน และแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบเสมอ
- 7) ครูใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมยกระดับผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT)

การดำเนินกิจกรรมนี้ ดำเนินการตลอดปีการศึกษา 2563 กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 9 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาความสามารถทางภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 2) พัฒนาความสามารถด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 3) เตรียมความพร้อมในการสอบ NT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- 1) ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
- 2) ส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ผลสอบ NT จากปีการศึกษาที่ผ่านมาเพื่อวิเคราะห์ความบกพร่องในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปรับปรุง
- 3) ส่งเสริมให้ครูใช้ข้อสอบ NT ปีการศึกษาที่ผ่านมา เป็นแบบฝึกหัดให้นักเรียนได้ฝึกทำ ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่เรียน
- 4) นิเทศการจัดการเรียนรู้โดยผู้บริหาร โดยใช้การนิเทศแบบกัลยาณมิตร เยี่ยมชั้นเรียน ตรวจสมุดผลงานนักเรียน อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง

- 5) ส่งเสริมให้ครูศึกษา Test Blueprint การสอบ NT ปีการศึกษา 2563
- 6) จัดสอบ Pre NT ก่อนสอบจริง ประมาณ 2 สัปดาห์ โดยใช้แนวข้อสอบตาม Test Blueprint แล้วแจ้งผลให้นักเรียนทราบ
- 7) ส่งเสริมการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ สังเกต ประเมินการอ่าน ตรวจผลงาน และแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบเสมอ

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน O-NET

การดำเนินกิจกรรมนี้ ดำเนินการตลอดปีการศึกษา 2563 กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 17 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาความสามารถวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) เตรียมความพร้อมในการสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- 1) ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
- 2) ส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ผลสอบ O-NET จากปีการศึกษาที่ผ่านมาเพื่อวิเคราะห์ความบกพร่องในการจัดการเรียนรู้ของครู และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปรับปรุง
- 3) ส่งเสริมให้ครูใช้ข้อสอบ O-NET ปีการศึกษาที่ผ่านมา เป็นแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบให้นักเรียนได้ฝึกทำ ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่เรียน
- 4) นิเทศการจัดการเรียนรู้โดยผู้บริหาร โดยใช้การนิเทศแบบกัลยาณมิตร เยี่ยมชั้นเรียน ตรวจสอบผลงานนักเรียน อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง
- 5) ส่งเสริมให้ครูศึกษา Test Blueprint การสอบ O-NET ปีการศึกษา 2563
- 6) จัดสอบ Pre O-NET ก่อนสอบจริง ประมาณ 2 สัปดาห์ โดยใช้แนวข้อสอบตาม Test Blue Print แล้วแจ้งผลให้นักเรียนทราบ
- 7) ส่งเสริมการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ สังเกต สอบถาม ตรวจผลงาน และแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบเสมอ

กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวันภาษาไทย

การดำเนินกิจกรรมนี้ ดำเนินการวันที่ 29 กรกฎาคม 2563 กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 77 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาเจตคติต่อวิชาภาษาไทย 2) พัฒนาความสามารถวิชาภาษาไทย มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- 1) จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ภาษาไทย โดยการประกวดการคัดลายมือ เขียนเรียงความ แต่งประโยคจากภาพ และวาดภาพระบายสี
- 2) ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนแต่งกายแบบไทย
- 3) นิเทศการดำเนินกิจกรรม โดยผู้บริหารเข้าร่วมกิจกรรมและให้คำปรึกษาแนะนำอย่างเป็นกัลยาณมิตร

กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมวันวิทยาศาสตร์

การดำเนินกิจกรรมนี้ ดำเนินการวันที่ 18 สิงหาคม 2563 กลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 77 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง 2) เพื่อพัฒนาเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- 1) ครูและบุคลากรในโรงเรียนเป็นวิทยากรจัดกิจกรรมวิทยาศาสตร์เป็นฐานต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้
- 2) แบ่งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 เป็นกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มรวมกันทุกชั้น จำนวนกลุ่มเท่ากับจำนวนฐานการเรียนรู้ที่เตรียมไว้
- 3) นักเรียนเรียนรู้ตามฐานต่าง ๆ โดยเน้นการลงมือปฏิบัติจริง
- 4) นิเทศการดำเนินกิจกรรม โดยผู้บริหารเข้าร่วมกิจกรรมและให้คำปรึกษา แนะนำอย่างเป็นกัลยาณมิตร

กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมเพิ่มทักษะภาษาอังกฤษ

การดำเนินกิจกรรมนี้ ดำเนินการตลอดปีการศึกษา 2563 กลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 77 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในการฟัง พูด อ่าน และเขียน 2) พัฒนาเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- 1) จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ ในกิจกรรมเช้าแถวตอนเช้าทุกวัน ดำเนินการสนทนา ถาม-ตอบ หน้าแถว แบ่งหน้าที่เป็นวัน
  - วันจันทร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดำเนินกิจกรรม
  - วันอังคาร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดำเนินกิจกรรม
  - วันพุธ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดำเนินกิจกรรม
  - วันพฤหัสบดี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดำเนินกิจกรรม
  - วันศุกร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ดำเนินกิจกรรม
- 2) จัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนมีความชอบที่จะเรียนภาษาอังกฤษ คือ กิจกรรมเล่นเกม ร้องเพลง ในช่วงเช้าก่อนเข้าเรียน เวลา 08.30 - 09.00 น. หลังกิจกรรมเคารพธงชาติ จำนวน 2 วันต่อสัปดาห์ คือ วันอังคารและวันพฤหัสบดี
- 3) นำบัญชีคำพื้นฐานภาษาอังกฤษตามระดับชั้นมาทำคำคล้องจอง เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ได้ง่ายขึ้น แล้วจัดทำเป็นคู่มือให้นักเรียนคนละ 1 เล่ม
- 4) จัดทำบทสนทนาที่ควรรู้ในแต่ละระดับชั้น จัดทำเป็นคู่มือให้นักเรียนได้ฝึกสนทนา
- 5) ส่งเสริมการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ สังเกต ประเมินจากการปฏิบัติจริง ทดสอบ ตรวจผลงาน และแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบเสมอ
- 6) นิเทศการจัดการเรียนรู้โดยผู้บริหาร โดยใช้การนิเทศแบบกัลยาณมิตร เยี่ยมชั้นเรียน ตรวจสอบผลงานนักเรียน อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง

กิจกรรมที่ 9 กิจกรรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

การดำเนินกิจกรรมนี้ ดำเนินการตลอดปีการศึกษา 2563 กลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 77 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการจัดการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) 2) ให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามปกติและปลอดภัยจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) 3) นักเรียนมีความสุขในการมาเรียนที่โรงเรียน 4) ผู้ปกครองมั่นใจในความปลอดภัยจากการติดเชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักเรียน มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1) เปิดเรียน On-Site ที่โรงเรียน โดยมีการประเมิน TSC+ อยู่เสมอ มีการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับหมู่บ้านในเขตบริการ โดยมีการแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบประจำหมู่บ้านติดต่อสอบถามข้อมูลกับผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับสถานการณ์การควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทุกวันอาทิตย์ เพื่อประเมินสถานการณ์รายสัปดาห์ว่าโรงเรียนสามารถเปิดเรียนแบบ On-Site ได้หรือไม่

2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

3) ส่งเสริมการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ สังเกต ประเมินจากการปฏิบัติจริง ทดสอบ ตรวจผลงาน และแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบเสมอ

4) นิเทศการจัดการเรียนรู้โดยผู้บริหาร โดยใช้การนิเทศแบบกัลยาณมิตร เยี่ยมชั้นเรียน ตรวจสอบผลงานนักเรียน อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง

กิจกรรมที่ 10 กิจกรรมวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

การดำเนินกิจกรรมนี้ ดำเนินการตลอดปีการศึกษา 2563 กลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 77 คน ครู จำนวน 12 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครู เรื่อง การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงและตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านปะหละ
2) จัดทำเอกสารประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปพ.) ขึ้นใช้เอง มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1) ศึกษาระเบียบวิธีการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านปะหละ พุทธศักราช 2553 (ฉบับปรับปรุง 2560) โดยใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งผู้บริหารใช้หลักการสถานศึกษาเป็นฐาน โดยเป็นผู้ดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการด้วยตนเอง

2) ศึกษาตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง จัดทำกรอบการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้

3) ประชุมเชิงปฏิบัติการการสร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผล โดยผู้บริหารเป็นผู้ดำเนินการประชุมเอง

- 4) นำเครื่องมือการวัดและประเมินผลไปใช้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6
- 5) จัดทำเอกสารประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปพ.) ชั้นใช้เอง
- 6) ดำเนินการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง แจ้างผลการประเมินให้นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนทราบอย่างสม่ำเสมอ
- 7) นิเทศการจัดการเรียนรู้โดยผู้บริหาร โดยใช้การนิเทศแบบกัลยาณมิตร เยี่ยมชั้นเรียน ตรวจสอบผลงานนักเรียน อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง

5.3 ขั้นการติดตามและประเมินผล

นิเทศกำกับ ติดตามการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ ร่วมประชุมให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา เยี่ยมชั้นเรียน สํารวจ สอบถาม และสังเกต รวมถึงการประเมินผลแต่ละกิจกรรม

5.4 ขั้นการปรับปรุงแก้ไข

5.4.1 สรุปผล รายงานผลการประเมินแต่ละกิจกรรม นำผลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

5.4.2 นำจุดเด่น จุดด้อย และข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการในปีการศึกษาต่อไป

6. ระยะเวลาดำเนินการ

ตลอดปีการศึกษา 2563 ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 ถึง 31 มีนาคม 2564

7. สถานที่ดำเนินการ

โรงเรียนบ้านปะหละ

8. งบประมาณ

งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการจัดกิจกรรมในโครงการ จำนวน 100,000 บาท ซึ่งมีผู้สนับสนุน ดังนี้

- 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 จำนวน 10,000 บาท
- 2) จัดสรรจากงบประมาณเงินอุดหนุนโรงเรียน จำนวน 54,000 บาท
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลปะอาว จำนวน 10,000 บาท
- 4) การบริจาค จำนวน 26,000 บาท

การจัดสรรงบประมาณได้ประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาจัดสรรงบประมาณตามความสำคัญจำเป็นในแต่ละกิจกรรม รายละเอียดงบประมาณแสดงดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 รายละเอียดการจัดสรรงบประมาณตามโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ

ที่	รายการกิจกรรมที่ดำเนินการ	จำนวนเงิน
1	กิจกรรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	3,000
2	กิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุด	15,000
3	กิจกรรมพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ (เตรียม RT)	3,000
4	กิจกรรมยกระดับผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT)	3,000
5	กิจกรรมยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET)	5,000
6	กิจกรรมวันภาษาไทย	5,000
7	กิจกรรมวันวิทยาศาสตร์	5,000
8	กิจกรรมเพิ่มทักษะภาษาอังกฤษ	10,000
9	กิจกรรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)	45,000
10	กิจกรรมวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	6,000
รวมทั้งสิ้น		100,000

9. ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางเนาวรัตน์ ไตรรงค์	หัวหน้าโครงการ
นางจิรัชญา แก้วภักดี	กรรมการ
นางรุ่งระวี อินทร์ทอง	กรรมการ
นางนภาพรณี แก้วอุดม	กรรมการ
นางณัฐชนันท์พร ศรีจิ่งอินทร์	กรรมการ
นายพรพณา ผาสุข	กรรมการ
นางกัญญาภัก ผาสุข	กรรมการ
นางสาวอุษาสวรรค์ ชันโสภา	กรรมการ
นางสาวสายสุนีย์ ประเสริฐศรี	กรรมการ
นางสาววราพร ศิลพันธ์	กรรมการ
นางสาวรุ่งทิพย์ จุมจันทร์	กรรมการ
นางกองแก้ว ทองน้ำ	กรรมการและเลขานุการ

การปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ จำนวน 10 กิจกรรม จะส่งผลให้นักเรียนแต่ละระดับชั้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในแต่ละระดับชั้น แสดงดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 การปฏิบัติกิจกรรมในโครงการที่ส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละระดับชั้น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่เกี่ยวข้อง	กิจกรรมในโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน									
	1. พัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	2. ส่งเสริมการใช้ห้องสมุด	3. พัฒนาการอ่านออกเขียนได้ (เตรียม RT)	4. ยกระดับผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT)	5. ยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษา (O-NET)	6. วันภาษาไทย	7. วันวิทยาศาสตร์	8. เพิ่มทักษะภาษาอังกฤษ	9. พัฒนาการจัดการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระฯ	10. วัดและประเมินผลตามสภาพจริง
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6	✓	✓				✓	✓	✓	✓	✓
ผลการประเมิน ความสามารถด้าน การอ่านของผู้เรียน (RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	✓	✓	✓			✓			✓	✓
ผลการประเมินคุณภาพ ผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	✓	✓		✓		✓			✓	✓
ผลการทดสอบ ทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓

บริบทโรงเรียนบ้านปะหละ

1. ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนบ้านปะหละ ตั้งอยู่บ้านปะหละ หมู่ที่ 8 ตำบลปะอาว อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ รหัสไปรษณีย์ 33120 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 E-Mail: Pala2563@gmail.com เว็บไซต์ <http://pala.osea2.go.th> เปิดการสอนตั้งแต่ระดับ ชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีหมู่บ้านในเขตบริการของโรงเรียน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหอง หมู่ 2 บ้านโพธิ์ หมู่ 3 บ้านปะหละ หมู่ 8 บ้านกอก หมู่ 11 ตำบลปะอาว อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ

1.1 ประวัติย่อ

โรงเรียนบ้านปะหละ ได้แยกออกจากโรงเรียนประชาบาลตำบล 1 (วัดบ้านปะอาว) เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2478 โดยได้ใช้ชื่อว่า “โรงเรียนประชาบาลตำบล 2” (วัดบ้านปะหละ) โดย ขุนวุฒิกรรณรักษา นายอำเภออุทุมพรพิสัย เป็นผู้จัดตั้งขึ้น ดำรงโรงเรียนอยู่ด้วยเงินช่วยการประถมศึกษาเป็นการบำรุงการศึกษาประชาบาล มีนายสุข ทองภาพ เป็นครูใหญ่ จัดการเรียนการสอนตามประมวลศึกษาพิเศษภาค 1 และภาค 2 ของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปี พ.ศ. 2496 ทางราชการจึงได้ให้เปลี่ยนชื่อนามโรงเรียนเสียใหม่จากโรงเรียนประชาบาลตำบลปะอาว 2 (วัดบ้านปะหละ) เป็นโรงเรียนวัดบ้านปะหละ ปีการศึกษา 2519 คณะครูและชาวบ้านในเขตบริการของโรงเรียนร่วมมือกันจัดหาที่ดินเพื่อปลูกสร้างอาคารเรียนหลังใหม่เพื่อแยกออกจากบริเวณวัดและศาลาวัดได้สำเร็จ ทางราชการได้อนุมัติเงินงบประมาณ 180,00 บาท ในการก่อสร้างอาคารเรียน แบบศก. 01 จำนวน 1 หลัง และได้เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2519 และก่อสร้างเสร็จเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2520 ในปีการศึกษา 2520 ทางโรงเรียนได้ทำพิธีเปิดอาคารเรียนหลังใหม่ และได้ย้ายนักเรียนจากศาลาวัดบ้านปะหละมาเรียนที่อาคารเรียนหลังใหม่ พร้อมได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนจากโรงเรียนวัดบ้านปะหละมาเป็น “โรงเรียนบ้านปะหละ” มี นายจันทร์ พรหมมาศ เป็นครูใหญ่ เปิดเรียนจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 5 ปีการศึกษา 2522 เปิดเรียนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2535 เปิดสอนชั้นอนุบาล ในปีการศึกษา 2540 ทางโรงเรียนได้เปิดรับนักเรียนอนุบาล 4 ปี (อ.บ. 3 ขวบ) ปีการศึกษา 2541 ได้มีการยกเลิกรับนักเรียนอนุบาล 4 ปี (อ.บ. 3 ขวบ) ปีการศึกษา 2560 ได้เปิดรับนักเรียนอนุบาล 1 ปัจจุบันจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตั้งแต่เริ่มเปิดทำการสอนจนถึงปัจจุบันมีผู้บริหารโรงเรียน ทั้งหมด 8 คน แสดงดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 ทำเนียบผู้บริหารโรงเรียนบ้านปะหละ

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ช่วงเวลาที่ดำรงตำแหน่ง
1	นายสุข ทองภาพ	ครูใหญ่	2478 -2499
2	นายสุวรรณ คูหา	ครูใหญ่	2499 - 2499
3	นายหนา ตันวงศ์	ครูใหญ่	2499 - 2520
4	นายจันทร์ พรหมมาศ	ครูใหญ่	2520 - 2534
5	นายอิทธิศักดิ์ จักชูพันธ์	อาจารย์ใหญ่	2534 - 2536
6	นายสมคิด ศรีบุรณ์	อาจารย์ใหญ่	2536 - 2542
7	นางวัชรี โลบุญ	อาจารย์ใหญ่	2542 - 2545
8	นางวัชรี โลบุญ	ผู้อำนวยการ	2545 - 2548
9	นายสันติ สีหนาท	ผู้อำนวยการ	2548 - 2562
10	นางเนาวรัตน์ ไตรรงค์	ผู้อำนวยการ	2562 - ปัจจุบัน

ที่มา: โรงเรียนบ้านปะหละ (2563ก: 3)

1.2 คำขวัญ

สะอาด เรียนดี สามัคคี มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ ควบคู่คุณธรรม

1.3 ปรัชญาโรงเรียน

สุวิชาโน ภว โหติ (ผู้รู้ดีย่อมเป็นผู้เจริญ)

1.4 ดอกไม้ประจำโรงเรียน

ดอกอินทนิล

1.5 สีประจำโรงเรียน

น้ำเงิน - เหลือง

1.6 อักษรย่อของโรงเรียน

ป.ล.

1.7 ตราสัญลักษณ์

ภาพที่ 2.7 ตราสัญลักษณ์โรงเรียนบ้านปะหละ

ที่มา: โรงเรียนบ้านปะหละ (2563ก: 4)

1.8 พื้นที่โรงเรียน

4 ไร่ 1 งาน 20 ตารางวา

2. ข้อมูลนักเรียนและบุคลากร

2.1 ข้อมูลบุคลากรจำแนกตามตำแหน่ง

ตารางที่ 2.5 ข้อมูลบุคลากรโรงเรียนบ้านปะหละ จำแนกตามตำแหน่ง

ประเภทบุคลากร	วุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี			วุฒิปริญญาตรี			วุฒิสสูงกว่าปริญญาตรี		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ผู้บริหารโรงเรียน	-	-	-	-	-	-	-	1	1
ข้าราชการครู	-	-	-	-	-	-	1	7	8
พนักงานราชการ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ลูกจ้างประจำ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ลูกจ้างชั่วคราว	-	1	1	-	3	3	-	-	-

ที่มา: โรงเรียนบ้านปะหละ (2563ก: 4)

2.2 ข้อมูลบุคลากร จำแนกตามวุฒิการศึกษาและวิชาเอก

ตารางที่ 2.6 ข้อมูลบุคลากรโรงเรียนบ้านปะหละ จำแนกตามวุฒิการศึกษาและวิชาเอก

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	อันดับ	วุฒิ	สาขา/วิชาเอก
1	นางเนาวรัตน์ ไตรรงค์	ผู้อำนวยการ สถานศึกษา	คศ.3	ค.บ.	การประถมศึกษา
				ค.ม.	วิจัยและประเมินผลการศึกษา
2	นางจิรัชญา แก้วภักดี	ครู	คศ.3	ศษ.บ	ปฐมวัยศึกษา
3	นางรุ่งระวี อินทร์ทอง	ครู	คศ.3	ค.บ.	นาฏศิลป์
				ศษ.ม	การบริหารการศึกษา
4	นางกองแก้ว ทองนำ	ครู	คศ.3	กศ.บ.	ภาษาไทย
				ศษ.ม	นวัตกรรมหลักสูตรและ การจัดการเรียนรู้
5	นางนภาพรณ แก้วอุดม	ครู	คศ.3	ค.บ.	การประถมศึกษา
				ศษ.ม	การบริหารการศึกษา
6	นางณัฐชนันท์พร ศรีจั้งอินทร์	ครู	คศ.3	ค.บ.	คณิตศาสตร์
				ศษ.ม	การบริหารการศึกษา
7	นายพรพณา ผาสุข	ครู	คศ.3	ค.บ.	ฟิสิกส์
				ศษ.ม	การบริหารการศึกษา

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	อันดับ	วุฒิ	สาขา/วิชาเอก
8	นางกัญญาภัก ผาสุข	ครู	คศ.3	ค.บ.	ปฐมวัย
				ศษ.ม	การบริหารการศึกษา
9	นางนิภา ดวงแสง	ครู	คศ.3	ร.บ.	การประถมศึกษา
				ศษ.ม	หลักสูตรและการสอน
10	นางสาวอุษาสวรรค์ ชั้นโสดา	บุคลากร วิทย์ - คณิต	-	ค.บ.	วิทยาศาสตร์
11	นางสาวสายสุนีย์ ประเสริฐศรี	ครูอัตราจ้าง	-	ค.บ.	สังคมศึกษา
12	นางสาวราพร ศิลพันธ์	จนท.ธุรการ	-	ค.บ.	ภาษาอังกฤษ
13	นางสาวรุ่งทิพย์ จุมจันทร์	พี่เลี้ยงเด็ก พิการ	-	ม.6	-

ที่มา: โรงเรียนบ้านปะหละ (2563ก: 7 - 8)

2.3 ข้อมูลนักเรียน

ตารางที่ 2.7 จำนวนนักเรียนโรงเรียนบ้านปะหละ จำแนกตามระดับชั้นปีการศึกษา 2563

ระดับชั้น	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน			หมายเหตุ
		ชาย	หญิง	รวม	
อนุบาลปีที่ 1	1	6	10	16	
อนุบาลปีที่ 2	1	5	4	9	
อนุบาลปีที่ 3	1	5	13	18	
รวมระดับก่อนประถมศึกษา	3	16	27	43	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	1	8	2	10	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	1	8	5	13	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	1	4	5	9	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	1	7	5	12	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	1	10	6	16	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	1	6	11	17	
รวมระดับประถมศึกษา	6	43	34	77	
รวมทั้งสิ้น	9	59	61	120	

ที่มา: โรงเรียนบ้านปะหละ (2563ก: 9)

3. ทิศทางการดำเนินงานของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านปะหละ ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน กำหนดทิศทางในการดำเนินตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

3.1 วิสัยทัศน์

ความสามารถตามวัย คือ หัวใจของการพัฒนา

3.2 พันธกิจ

3.2.1 ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึง มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

3.2.2 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร มีค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และมีคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3.2.3 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้มืออาชีพ สามารถจัดการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21

3.2.4 พัฒนาระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม การบูรณาการการจัดการศึกษาและเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษา

3.3 เป้าประสงค์(GOAL)

3.3.1 ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและเสมอภาค มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสาธารณะ ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3.3.2 สถานศึกษาจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนระดับก่อนประถมศึกษา และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อมและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

3.3.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษามีสมรรถนะตรงตามสายงาน ตระหนักถึงบทบาทของครูยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 และมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์

3.3.4 สถานศึกษามีประสิทธิภาพ และเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักของศาสตร์พระราชา

3.3.5 สถานศึกษา พัฒนาสื่อ เทคโนโลยี และระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 กลยุทธ์ (STRATEGY)

3.4.1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

3.4.2 การจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

3.4.3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

3.4.4 การสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

3.4.5 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3.4.6 การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา

3.5 เป้าหมายการจัดการศึกษา “5 SMART”

- 3.5.1 Smart Student : คุณภาพนักเรียน
- 3.5.2 Smart School : คุณภาพสถานศึกษา
- 3.5.3 Smart Director : คุณภาพผู้อำนวยการ
- 3.5.4 Smart Teacher : คุณภาพครู
- 3.5.5 Smart Team : คุณภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน

3.6 จุดเน้น SMART PALA สามารถอธิบายได้ดังนี้

3.6.1 SMART เป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา คือ คุณภาพที่เกิดกับนักเรียนนั่นเอง ซึ่งหมายถึง คุณภาพผู้เรียนครอบคลุม 3Rs 8Cs มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยต้องการคุณภาพ ดังนี้

- 1) S = Strong หมายถึง สุขภาพแข็งแรง สะอาด รักการออกกำลังกาย
- 2) M = Moral หมายถึง มีคุณธรรม มีความเมตตาและมีระเบียบวินัย
- 3) A = Ability หมายถึง มีทักษะชีวิต ทักษะอาชีพและการทำงานเป็นทีม
- 4) R = 3Rs Reading Writing & Arithmetic หมายถึง มีทักษะในการอ่านเขียน คิดคำนวณ และคิดวิเคราะห์

5) T = Twin Language หมายถึง เรียนภาษาอังกฤษควบคู่กับภาษาไทย มีทักษะในการสื่อสารรู้เท่าทันสื่อ

3.6.2 PALA เป็นปัจจัยนำเข้าเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน หมายถึง ปัจจัยสนับสนุนเพื่อให้เกิดผลที่ผู้เรียน มี 4 องค์ประกอบดังนี้

1) P = Place หมายถึง สถานที่หรือโรงเรียน น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน ปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวก (Smart School)

2) A = Academic หมายถึง ผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการ ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร (Smart Director)

3) L = Learning Style หมายถึง ครูมีรูปแบบการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก (Smart Teacher)

4) A = Associate & Coordinate หมายถึง มีการทำงานเป็นทีมโดยการประสานความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน (Smart Team)

วิสัยทัศน์และจุดเน้นโรงเรียนบ้านปะหละ แสดงดังภาพที่ 2.8

ภาพที่ 2.8 วิสัยทัศน์และจุดเน้นโรงเรียนบ้านปะหละ
ที่มา: โรงเรียนบ้านปะหละ (2563ก: 12)

4. ผลงานดีเด่น

โรงเรียนบ้านปะหละ ได้ดำเนินงานตามทิศทางการดำเนินงานของโรงเรียน ส่งผลให้โรงเรียนประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปในทุกด้าน ได้แก่ ด้านนักเรียน ด้านครู และด้านโรงเรียน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ด้านนักเรียน

4.1.1 เด็กหญิงปนัดดา โพธิ์สังข์ ได้รับรางวัลเหรียญทองชนะเลิศ กิจกรรมการแข่งขันการจัดทำหนังสือเล่มเล็ก ประเภทนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ครั้งที่ 69 ปีการศึกษา 2562

4.1.2 เด็กหญิงอรปรียา ศรีทัพไทย ได้รับรางวัลเหรียญทองชนะเลิศ กิจกรรมการแข่งขันการจัดทำหนังสือเล่มเล็ก ประเภทนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ครั้งที่ 69 ปีการศึกษา 2562

4.1.3 เด็กหญิงอรัญญา ดิษกร ได้รับรางวัลเหรียญทองชนะเลิศ กิจกรรมการแข่งขันการจัดทำหนังสือเล่มเล็ก ประเภทนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ครั้งที่ 69 ปีการศึกษา 2562

4.1.4 เด็กหญิงกนกพร บัวมาศ ได้รับรางวัลเหรียญทอง กิจกรรมการแข่งขันการจัดทำหนังสือเล่มเล็ก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ครั้งที่ 69 ปีการศึกษา 2562

4.1.5 เด็กหญิงธีรศรา ขวัญนัทธิ ได้รับรางวัลเหรียญทอง กิจกรรมการแข่งขันการจัดทำหนังสือเล่มเล็ก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ครั้งที่ 69 ปีการศึกษา 2562

4.1.6 เด็กหญิงปริยากร เชื้อคำเพ็ง ได้รับรางวัลเหรียญทอง กิจกรรมการแข่งขันการจัดทำหนังสือเล่มเล็ก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ครั้งที่ 69 ปีการศึกษา 2562

4.1.7 เด็กชายศรีหัตยา งามสาย ได้รับเกียรติบัตรเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ “สรรคสาร...ป็นประสบการณ์การอ่าน” ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.1.8 เด็กหญิงปวีณา โพธิ์สังข์ ได้รับเกียรติบัตรเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ “สรรคสาร...ป็นประสบการณ์การอ่าน” ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.1.9 เด็กหญิงพิมพ์ลภัส อุทุม ได้รับเกียรติบัตรเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ “สรรคสาร...ป็นประสบการณ์การอ่าน” ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.1.10 เด็กหญิงกวิณทิพย์ คนขยัน ได้รับเกียรติบัตรเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ “สรรคสาร...ป็นประสบการณ์การอ่าน” ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.1.11 เด็กชายวัชรพล ผู้อีสาน ได้รับเกียรติบัตรเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ “สรรคสาร...ปันประสบการณ์การอ่าน” ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 ด้านครู

4.2.1 นางกองแก้ว ทองนำ ได้รับเกียรติบัตรครูผู้สอนนักเรียนได้รับรางวัลเหรียญทองชนะเลิศ กิจกรรมการแข่งขันการจัดทำหนังสือเล่มเล็ก ประเภทนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ครั้งที่ 69 ปีการศึกษา 2562

4.2.2 นางสาวสายสุนีย์ ยืนยง ได้รับเกียรติบัตรครูผู้สอนนักเรียนได้รับรางวัลเหรียญทองชนะเลิศ กิจกรรมการแข่งขันการจัดทำหนังสือเล่มเล็ก ประเภทนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ครั้งที่ 69 ปีการศึกษา 2562

4.2.3 นางกองแก้ว ทองนำ ได้รับเกียรติบัตรครูผู้สอนนักเรียนได้รับรางวัลเหรียญทอง กิจกรรมการแข่งขันการจัดทำหนังสือเล่มเล็ก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ครั้งที่ 69 ปีการศึกษา 2562

4.2.4 นางสาวสายสุนีย์ ยืนยง ได้รับเกียรติบัตรครูผู้สอนนักเรียนได้รับรางวัลเหรียญทอง กิจกรรมการแข่งขันการจัดทำหนังสือเล่มเล็ก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติครั้งที่ 69 ปีการศึกษา 2562 ณ จังหวัดศรีสะเกษ

4.2.5 นางกองแก้ว ทองนำ ได้รับรางวัลครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยดีเด่น เนื่องในงานวันครูปี 2563 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

4.2.6 นางกัญญาภัค ผาสุข ได้รับรางวัลครูผู้สอนระดับปฐมวัยดีเด่น เนื่องในงานวันครูปี 2563 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

4.2.7 นางกองแก้ว ทองนำ ได้รับรางวัลพระพลหัตสดีประเภทบุคคล กลุ่มครูและคณาจารย์ ระดับจังหวัด โครงการรางวัลพระพลหัตสดี ประจำปี 2563 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.)

4.2.8 นางสาวอุษาสวรรค์ ชันโสภา ได้รับรางวัลครูผู้สอนดีเด่น การศึกษาพิเศษเรียนร่วม เนื่องในงานวันครูปี 2564 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

4.2.9 นายพรพณา ผาสุข และครูสายชั้นประถมศึกษาอีก 4 คน ได้รับการคัดเลือกเป็นครูบริหารจัดการห้องเรียน ให้น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน เป็นแบบอย่างห้องเรียนที่พึงประสงค์ ระดับชั้นประถมศึกษา ประจำปีการศึกษา 2564 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 3 (เบญจภูมิ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

4.2.10 นางสาวรุ่งทิพย์ จุมจันทร์ และครูสายชั้นอนุบาลอีก 1 คน ได้รับการคัดเลือกเป็นครูบริหารจัดการห้องเรียนให้น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน เป็นแบบอย่างห้องเรียนที่พึงประสงค์ ระดับชั้นอนุบาล ประจำปีการศึกษา 2564 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 3 (เบญจภูมิ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

4.2.11 นางเนาวรัตน์ ไตรรงค์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปะหละ ได้รับเกียรติบัตร ส่งเสริมการจัดกิจกรรมในโครงการ “สรรคฺสาร...ป็นประสบการณ์การอ่าน” ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2.12 นางกองแก้ว ทองนำ ครูโรงเรียนบ้านปะหละ ได้รับเกียรติบัตรส่งเสริมการจัดกิจกรรมในโครงการ “สรรคฺสาร...ป็นประสบการณ์การอ่าน” ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2.13 นางเนาวรัตน์ ไตรรงค์ ได้รับเกียรติบัตร เป็นผู้ผลิตสื่อในการจัดการเรียน การสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid -19) ของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564

4.2.14 นางจิรัชญา แก้วภักดี ได้รับเกียรติบัตร เป็นผู้ผลิตสื่อในการจัดการเรียน การสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid -19) ของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564

4.2.15 นางกองแก้ว ทองนำ ได้รับเกียรติบัตร เป็นผู้ผลิตสื่อในการจัดการเรียน การสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid -19) ของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564

4.2.16 นางรุ่งระวี อินทร์ทอง ได้รับเกียรติบัตร เป็นผู้ผลิตสื่อในการจัดการเรียน การสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid -19) ของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564

4.2.17 นางลักขณา สุขอ้วน ได้รับเกียรติบัตร เป็นผู้ผลิตสื่อในการจัดการเรียน การสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid -19) ของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564

4.2.18 นางนภาพรณี แก้วอุดม ได้รับเกียรติบัตร เป็นผู้ผลิตสื่อในการจัดการ เรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid -19) ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564

4.2.19 นางณัฐชนันท์พร ศรีจั้งอินทร์ ได้รับเกียรติบัตร เป็นผู้ผลิตสื่อในการ จัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid -19) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564

4.2.20 นายพรพณา ผาสุข ได้รับเกียรติบัตร เป็นผู้ผลิตสื่อในการจัดการเรียน การสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid -19) ของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564

4.2.21 นางกัญญาภัก ผาสุข ได้รับเกียรติบัตร เป็นผู้ผลิตสื่อในการจัดการเรียน การสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid -19) ของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564

4.2.22 นายธนกร พันวัน ได้รับเกียรติบัตร เป็นผู้ผลิตสื่อในการจัดการเรียน การสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid -19) ของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564

4.2.23 นางสาวสายสุรีย์ ประเสริฐศรี ได้รับเกียรติบัตร เป็นผู้ผลิตสื่อในการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid -19) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564

4.2.24 นางสาววราพร ศิลพันธ์ ได้รับเกียรติบัตร เป็นผู้ผลิตสื่อในการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid -19) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564

4.2.25 นางสาวรุ่งทิพย์ จุมจันทร์ ได้รับเกียรติบัตร เป็นผู้ผลิตสื่อในการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid -19) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564

4.3 ด้านโรงเรียน

4.3.1 โรงเรียนบ้านปะหละ ได้รับตราพระราชทานโรงเรียนคุณภาพมาตรฐานกิจกรรมวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย "บ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย" ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพพระรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ของมูลนิธิสมเด็จพระเทพพระรัตนราชสุดา ปีการศึกษา 2563 – 2565

4.3.2 โรงเรียนบ้านปะหละ ได้รับเกียรติบัตรนำเสนอผลงานนวัตกรรมการบริหารจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid -19) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.3.3 โรงเรียนบ้านปะหละ ได้รับเกียรติบัตร เป็นโรงเรียนที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินักเรียน (O -NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2563 ในระดับยอดเยี่ยม (Best of the Best) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

4.3.4 โรงเรียนบ้านปะหละ ได้รับเกียรติบัตรเป็นโรงเรียนที่มีผลการประเมินระดับยอดเยี่ยม ลำดับที่ 4 การประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

4.3.5 โรงเรียนบ้านปะหละ เป็นโรงเรียน The Best of Show & Share จุดเน้นที่ 9 Second Language ใส่ใจในภาษาที่ 2 (ภาษาอังกฤษ) ปีการศึกษา 2564 ระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

4.3.6 โรงเรียนบ้านปะหละ ได้รับเกียรติบัตรจากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เป็นโรงเรียนอีโคสคูล (Eco-School) ระดับต้น (ปี 2565 – 2568)

4.3.7 โรงเรียนบ้านปะหละ ได้รับรางวัลเหรียญเงิน การคัดสรร “1 โรงเรียน 1 นวัตกรรม” (One School One Innovation : OSOI) ประจำปี 2565 ระดับภูมิภาค ของคุรุสภา ชื่อนวัตกรรม “พี่ชวนน้อง ลองอ่านคำ”

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

รมย์ พะโยม (2557: 12 - 13) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการประเมินโครงการการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำแนกรายด้านดังนี้ 1.1) ด้านสภาพแวดล้อม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 1.2) ด้านปัจจัยนำเข้า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 1.3) ด้านกระบวนการ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ 1.4) ด้านผลผลิต แบ่งออกเป็น (1) ผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมตามโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า มีค่าเฉลี่ยพัฒนาการสูงขึ้น 2) ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

กิ่งแก้ว มนะระสิม (2559: 96 - 98) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program) ของโรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการประเมินโดยภาพรวมพบว่า นักเรียนและผู้ปกครอง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านผลผลิต 2) ผลการประเมินด้านบริบท (Context) ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 4) ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process) ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 5) ผลการประเมินด้านผลผลิต (Product) ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 6) ผลการประเมินด้านผลกระทบ (Impact) ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 7) ผลการประเมินด้านประสิทธิผล (Effectiveness) ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 8) ผลการประเมินด้านความยั่งยืน (Sustainability) ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 9) ผลการประเมินด้านการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportation) ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ฉันทนา สนานคุณ (2559: 121 - 122) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบ CIPPIEST Model: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสระแก้ว (รุ่งโรจน์ธนกุลอุปถัมภ์) จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการประเมินด้านบริบท พบว่า หลักสูตรสถานศึกษา ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ ภารกิจของสถานศึกษามีความเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา ได้มีการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาและได้ร่วมกันจัดทำนโยบายร่วมกันในการจัดทำโครงการสอนภาษาอังกฤษแบบ BBL โดยได้ยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และได้มีการปรับเนื้อหาและกำหนดกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

2) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ผู้บริหารมีประสบการณ์และภาวะการเป็นผู้นำ และครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา มีทักษะการสอนตามรูปแบบ BBL เพราะได้รับการฝึกอบรมการสอนแบบ BBL มาอย่างต่อเนื่อง ในด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ และงบประมาณ พบว่า งบประมาณ เป็นปัจจัยสำคัญในการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ เนื่องจากโรงเรียนยังไม่มี ความคล่องตัวในด้านการนำงบประมาณมาใช้ในการทำกิจกรรม เพราะเป็นโรงเรียนสงเคราะห์ ไม่เก็บค่าเล่าเรียน โรงเรียนจึงควรมหาแหล่งสนับสนุนจากองค์กรภายนอก 3) ผลการประเมินด้าน กระบวนการ พบว่า โครงสร้างหลักสูตรและเวลาเรียน มีความเหมาะสม เมื่อพิจารณาโครงสร้าง หลักสูตรและเวลาเรียน พบว่า ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความเห็นตรงกันว่า ควรปรับลด ในส่วนของเนื้อหาวิชาให้น้อยลง ควรเพิ่มเติมเรื่องการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ BBL ให้มากขึ้น 4) ผลการประเมินด้านผลผลิต พบว่า การประเมินเกี่ยวกับผลการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ มีความเหมาะสม เพราะใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เหมาะสมกับสภาพผู้เรียนและธรรมชาติของ วิชา มีการบูรณาการ มีการประเมินตามสภาพจริง ไม่เน้นการวัดเชิงเนื้อหาเกินไป ทำให้นักเรียน มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น 5) ผลการประเมินด้านผลกระทบ พบว่า โรงเรียนมีชื่อเสียงเพิ่มขึ้น ได้รับการชมเชยจากผู้ปกครอง เพราะกิจกรรมโครงการที่โรงเรียนจัดขึ้นมีผลสะท้อนกลับมาที่คุณภาพ ของเด็กนักเรียนที่เพิ่มขึ้น ทำให้โรงเรียนเป็นที่รู้จักและสามารถพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานที่วางไว้ ได้ 6) ผลการประเมินด้านประสิทธิผล พบว่า ผลของการใช้โครงการจัดการเรียนการสอนแบบ BBL ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้ และผู้เรียนรู้จักใช้ทักษะการเรียนรู้ไปใช้ในการ ดำรงชีวิตและศึกษาต่อในอนาคตได้ 7) ผลการประเมินด้านความยั่งยืน พบว่า ความรู้ความสามารถ ของผู้เรียน มีความเหมาะสมตามศักยภาพและความแตกต่างรายบุคคล และผู้บริหารมีนโยบายให้ ขยายการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบ BBL ไปใช้ในวิชาอื่นด้วย และ 8) ผลการประเมินด้าน การถ่ายทอดส่งต่อ พบว่า มีการจัดทำโครงการเพื่อขยายผลกับหน่วยงานภายนอก เช่น โรงเรียนอื่น ๆ ในจังหวัดอ่างทอง ที่มีความต้องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเช่นเดียวกัน

นิรมล รุ่งเรือง และนันทรัตน์ เจริญกุล (2559: 318 - 319) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทาง การบริหารโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนเครือข่ายที่ 55 สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านการวางแผนโครงการ 1.1) โรงเรียน ต้องมีการประชุม วางแผนรวมทั้งกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู พ่อแม่ ผู้ปกครองและ ตัวแทนชุมชน ผู้ประสานงานให้ชัดเจน ไม่ใช่มีการประชุมระหว่างกลุ่มโรงเรียนอยู่เพียงฝ่ายเดียว เพื่อสร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติให้ตรงกัน ทราบทิศทางที่แน่นอน สามารถประสานงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด 1.2) โรงเรียนต้องมีการจัดสรรทรัพยากร เช่น วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อสนับสนุน การปฏิบัติงานตามกลยุทธ์อย่างแท้จริง 2) ด้านการดำเนินงานโครงการ 2.1) โรงเรียนต้องมีการนิเทศ ความก้าวหน้าในการดำเนินงานพร้อมทั้งมีการกำกับและติดตามอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การปฏิบัติงาน สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี 2.2) ครูผู้ประสานงาน ต้องมีการสื่อสารการดำเนินงานและกำหนดลักษณะ ตามความเหมาะสมให้กับครูผู้เกี่ยวข้อง โดยมีการออกคำสั่งให้ชัดเจน ตามความเหมาะสมของงาน และความสามารถของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งติดตามผลงานอย่างสม่ำเสมอ 3) การประเมินผล โครงการ 3.1) ครูผู้ประสานงานต้องมีการรายงานผล นิเทศ และติดตามผล ให้ตรงตามเวลาที่กำหนด ชัดเจน มีการประสานงานเพื่อให้สามารถนำผลการรายงานไปใช้ในการแก้ปัญหา ปรับปรุง ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

รำไพ แสงนิกุล (2559: 154 - 158) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย : กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการประเมินด้านบริบท โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ โครงการมีวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ชัดเจน เหมาะสม 2) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เนื้อหาและช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมเหมาะสม ผู้บริหารเห็นความสำคัญและให้การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินโครงการ 3) ผลการประเมินด้านกระบวนการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การกำกับติดตามประเมินผลครอบคลุมวัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการ ขั้นตอนวิธีการประเมินผลมีความเหมาะสม และการจัดกิจกรรมตามโครงการมีความเหมาะสมกับเด็ก 4) ผลการประเมินด้านผลผลิต โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ผ่านการทดลองอย่างง่าย และเด็กมีพัฒนาการทักษะการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ดีขึ้น 4.1) ผลการประเมินด้านผลกระทบ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ตราสัญลักษณ์พระราชทานที่ได้รับเป็นหลักประกันคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ครูผู้สอนภาคภูมิใจในตราสัญลักษณ์พระราชทานที่ได้รับ และผู้ปกครองภูมิใจในตัวเด็ก 4.2) ผลการประเมินด้านประสิทธิผล โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนจัดกิจกรรมโครงการได้อย่างมีคุณภาพ 4.3) ผลการประเมินด้านความยั่งยืน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ โครงการควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป ครูผู้สอนพร้อมให้ความร่วมมือดำเนินการเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จต่อไป และผู้ปกครองพร้อมให้ความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินโครงการต่อไป และ 4.4) ผลการประเมินด้านการถ่ายทอดส่งต่อ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนประชาสัมพันธ์โครงการให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบด้วยวิธีการที่หลากหลาย โครงการสามารถเป็นแบบอย่างขยายผลให้กับโรงเรียนอื่นได้ และเด็กเล่าประสบการณ์การร่วมกิจกรรมโครงการให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจได้

กนิษฐา กสิผล (2560: 151) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตปทุมมิตร จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการประเมินโครงการฯ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านบริบท ด้านประสิทธิผล ด้านกระบวนการ ด้านผลกระทบ ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายทอดส่งต่อ 2) บุคลากรที่มีเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประเมินโครงการฯ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และ 3) ผลการประเมินโครงการส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตปทุมมิตร จังหวัดปทุมธานี สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

เพ็ญแข แสงงาม (2560: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนเทศบาล 3 ผลการศึกษาพบว่า ผลการประเมินโครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนเทศบาล 3 ภาพรวมมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนี้ 1) ด้านบริบท มีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของโครงการและกระบวนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้กับสภาพปัญหาของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ด้านปัจจัยนำเข้า มีความพร้อมในด้านทรัพยากรที่เอื้อต่อการดำเนินงานของโครงการ ในด้านบุคลากร ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและนักเรียน งบประมาณ วัสดุ-อุปกรณ์ และสถานที่ อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ด้านกระบวนการ ผู้บริหารสามารถวางแผนโครงการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การติดตามและการนิเทศการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนเพิ่มสูงขึ้นและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 5) ด้านผลกระทบ มีการได้รับการยอมรับจากผู้ปกครองและชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด 6) ด้านประสิทธิผล นักเรียนมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตอยู่ในเกณฑ์ที่ดี และมั่นใจในองค์ความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุด 7) ด้านความยั่งยืน นักเรียนสามารถนำกระบวนการคิดวิเคราะห์ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในชีวิต อยู่ในระดับมาก 8) ด้านการถ่ายทอดความรู้ ผู้บริหารและครูสามารถนำความรู้จากโครงการไปใช้ประโยชน์และถ่ายทอดเป็นแบบอย่างให้แก่สถานศึกษาอื่นได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ศิวพร นววงศานันต์, ประชา อินัง และพงศ์เทพ จิระโร (2561: 63) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลบุรี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการในการพัฒนาและความช่วยเหลือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ควรจัดครูให้สอนตรงตามความถนัดในแต่ละรายวิชาและใช้เวลาให้เหมาะสม มีเวลาทบทวนความรู้หลังเรียน 10 นาที พร้อมทั้งควรเตรียมสื่อการสอนที่หลากหลายและเพียงพอแก่นักเรียน คะแนนจากการทดสอบภายหลังโครงการสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนในการประเมินผลการเรียนรู้ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีพฤติกรรมทุกด้านอยู่ในระดับทำเป็นประจำ การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในปีการศึกษา 2558 สูงกว่าปีการศึกษา 2557 ความพึงพอใจต่อโครงการ พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก และโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ธีระ เขียรกิตติกร (2562: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านน้ำไคร้ โดยใช้กิจกรรมเล่นปนเรียน (Play & Learn) ตามรูปแบบ PLEARN Model ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านบริบท (Context) มีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของโครงการกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้อง และวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน มีความจำเป็นต่อการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและการพัฒนาคุณภาพนักเรียน มีความเป็นไปได้ที่จะดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย มีความเหมาะสมของแผนการดำเนินงานและกิจกรรม และมีความเหมาะสม

กับสภาพสังคมและสถานการณ์ปัจจุบัน 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) พบว่า ปัจจัยการดำเนินโครงการตามหลักการใช้ทรัพยากรในการบริหาร (4 M's) ด้านบุคลากร มีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก 3) ด้านกระบวนการ (Process) พบว่า กระบวนการดำเนินโครงการตามหลักการบริหารเชิงระบบ (PDCA) ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ด้านผลผลิต (Product) พบว่า ผลการจัดกิจกรรมเล่นปนเรียน (Play & Learn) ตามรูปแบบ PLEARN Model จำนวน 6 กิจกรรม ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 5) ด้านผลกระทบ (Impact) พบว่า มีผลกระทบต่อนักเรียน ในประเด็นนักเรียนขยัน มุ่งมั่น ตั้งใจเรียนมากขึ้น นักเรียนมีความสุขกับการเรียนรู้ และนักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด มีผลกระทบต่อโรงเรียน ในประเด็นโรงเรียนได้รับรางวัลจากหน่วยงานต่าง ๆ และโรงเรียนได้รับความไว้วางใจ เชื่อมั่น ศรัทธาจากหน่วยงานอื่น ๆ และชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด มีผลกระทบต่อครู ในประเด็นครูผู้สอนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน และครูผู้สอนได้รับการยอมรับนับถือจากนักเรียนและผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก มีผลกระทบต่อผู้ปกครอง ในประเด็นผู้ปกครองมีความสบายใจ ไม่กังวลเรื่องการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับมาก 6) ด้านประสิทธิผล (Effectiveness) พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมเล่นปนเรียน (Play & Learn) ตามรูปแบบ PLEARN Model ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 7) ด้านความยั่งยืน (Sustainability) พบว่า มีความยั่งยืนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะการดำเนินโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์มีขั้นตอนปฏิบัติอย่างเป็นระบบ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเล่นปนเรียนของครูผู้สอนทุกวิชาเป็นประจำทุกวัน อยู่ในระดับมากที่สุด และ 8) ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability) พบว่า มีการถ่ายทอดส่งต่ออยู่ในระดับมาก โดยที่โรงเรียนนำเสนอและเผยแพร่ผลการดำเนินโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์นักเรียน และโรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายกับโรงเรียนอื่น ๆ ในการยกระดับผลสัมฤทธิ์นักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมเล่นปนเรียน (Play & Learn) ตามรูปแบบ PLEARN Model ทั้ง 6 กิจกรรม มีความพึงพอใจเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

รัตติยา วิเศษพลกรัง (2562: 16) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนจากการจัดกิจกรรมเกมกระดาน โรงเรียนช่องแมววิทยาคม ผลการศึกษาพบว่า 1) โครงการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน จากการจัดกิจกรรมเกมกระดานโรงเรียนช่องแมววิทยาคม ผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยรวม พบว่า ครู นักเรียน และผู้ปกครอง เห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินโครงการด้านบริบท โดยรวม พบว่า โครงการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมินโครงการด้านปัจจัยนำเข้า โดยรวม พบว่า โครงการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลการประเมินโครงการด้านกระบวนการ โดยรวม พบว่า โครงการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 5) ผลการประเมินโครงการด้านผลผลิต โดยรวม พบว่า โครงการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 6) ผลการประเมินโครงการด้านผลกระทบ โดยรวม พบว่า โครงการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

เขาวนัวิศ ปิตรุงคพิทักษ์ (2563: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกโรงเรียนบ้านโพรงาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยใช้รูปแบบ CIPPIEST ผลการศึกษา

พบว่า 1) ผลการประเมินโครงการในภาพรวม ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมิน 2) ผลการประเมินโครงการด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด โครงการมีวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ชัดเจนเหมาะสม เนื้อหาและช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมเหมาะสม และผู้บริหารเห็นความสำคัญ ให้การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินโครงการ การกำกับติดตาม ประเมินผล ครอบคลุมวัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการ ขั้นตอน วิธีการประเมินผล มีความเหมาะสม และการจัดกิจกรรมตามโครงการมีความเหมาะสมกับนักเรียน นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ผ่านการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีพัฒนาการทักษะการเรียนรู้ดีขึ้น และ 3) ผลการประเมินโครงการด้านการถ่ายทอดส่งต่อ ความคิดเห็นของครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนอยู่ในระดับมาก โรงเรียนควรประชาสัมพันธ์โครงการให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบด้วยวิธีการที่หลากหลาย โครงการสามารถเป็นแบบอย่างขยายผลให้กับโรงเรียนอื่นได้

พรรณพิมล แสนศรี (2563: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองสะเดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ผลการศึกษาพบว่า การประเมินโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสะเดา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการประเมินแต่ละด้าน มีดังนี้ 1) ด้านบริบท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ประเด็นที่ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โครงการสามารถสนองต่อความต้องการของชุมชนและนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ประเด็นที่ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนให้ความร่วมมือสนับสนุนโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ประเด็นที่ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีแผนงานหรือแนวทางการดำเนินงานและเกณฑ์การประเมินโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ด้านผลผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ประเด็นที่ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โครงการที่จัดขึ้นทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความสามารถ อยู่ในระดับมากที่สุด 5) ด้านผลกระทบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ประเด็นที่ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย (GPA) เพิ่มขึ้นหรือลดลงจากฐานข้อมูลเดิม อยู่ในระดับมาก 6) ด้านประสิทธิผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ประเด็นที่ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พึงพอใจกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลคะแนนทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) 4 กลุ่มสาระเรียนรู้เพิ่มขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด 7) ด้านความยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า

ประเด็นที่ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการนำโครงการให้ประสบผลสำเร็จ และคงอยู่ มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และ 8) ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่าประเด็นที่ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โครงการมีประโยชน์ต่อโรงเรียน ควรดำเนินการต่อไปทุกปีการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

สุกัญญา แซ่มซ้อย และพฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2563: 277 - 274) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาและมัธยมศึกษา ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2557 - 2559 ผลการศึกษาพบว่า 1) ตัวชี้วัดการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาและมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี มีจำนวน 40 ตัวชี้วัด ครอบคลุม 9 ด้าน ประเมินตามแนวคิดการประเมินรูปแบบซีบีพี และส่วนต่อขยาย (CIPPIEST Model) ประกอบด้วย (1) ด้านบริบท (2) ด้านปัจจัยนำเข้า (3) ด้านกระบวนการ (4) ด้านผลผลิต (5) ด้านผลลัพธ์ (6) ด้านผลกระทบ (7) ด้านประสิทธิผล (8) ด้านความยั่งยืน และ (9) ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ 2) ผลการประเมินการพัฒนาคุณภาพทั้ง 4 แผนงานของทุกโรงเรียน ตัวชี้วัดด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และการถ่ายทอดส่งต่อ ผ่านเกณฑ์ในระดับมาก ส่วนผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบ ประสิทธิผล และความยั่งยืนของทั้ง 4 แผนงาน โรงเรียนส่วนมากผ่านการประเมิน 3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของ 4 แผนงาน ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจำแนกตามความเร่งด่วนของการนำสู่การปฏิบัติ คือ ข้อเสนอแนะที่ต้องปรับปรุงอย่างเร่งด่วน จำนวน 8 ข้อ และข้อเสนอแนะที่ต้องดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จำนวน 18 ข้อ

สิทธิชัย เตชาสีทธิ์ (2563: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านโคกมะขาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการประเมินโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกด้าน 2) ผลการประเมินบริบทของโครงการ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ 3) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ 4) การประเมินด้านกระบวนการของโครงการ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ 5) การประเมินด้านผลผลิตของโครงการ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ 6) การประเมินด้านผลกระทบของโครงการ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ 7) การประเมินด้านประสิทธิผลของโครงการ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ 8) การประเมินด้านความยั่งยืนของโครงการ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ 9) การประเมินด้านการถ่ายทอดส่งต่อของโครงการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ 10) การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อนันตชัย ทองปาน, พรสวรรค์ ศิริศานันท์ และบุญกุล หัตถกิจ (2563: 1884) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการยกระดับคุณภาพด้านการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนในระดับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้รูปแบบ CIPPIEST ผลการศึกษาพบว่า

1) ผลการประเมินโครงการยกระดับคุณภาพด้านการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในระดับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้รูปแบบ CIPPIEST จากกลุ่มผู้บริหารโครงการและผู้ดำเนินโครงการ รวมทั้ง 8 ด้านอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล และด้านการถ่ายโยงความรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านบริบท

2) ผลการประเมินโครงการยกระดับคุณภาพด้านการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในระดับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้รูปแบบ CIPPIEST จากกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ รวมทั้ง 8 ด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดในทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านประสิทธิผล ด้านผลผลิต ด้านความยั่งยืน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านกระบวนการ

ยุทธกิจ ถาวรเกษตร (2564: 114 - 115) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนวัดบ่อพระอินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2562 ผลการศึกษาพบว่า

1) ผลการประเมินด้านบริบทในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละตัวชี้วัดพบว่า ทุกตัวชี้วัดอยู่ในระดับมากที่สุด โดยตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความสอดคล้องด้านนโยบายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รองลงมา ได้แก่ ความต้องการโครงการ

2) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละตัวชี้วัด พบว่า ทุกตัวชี้วัดอยู่ในระดับมากที่สุด โดยตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความพร้อมในการดำเนินโครงการ รองลงมา ได้แก่ ความเหมาะสมของทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินโครงการ

3) ผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละตัวชี้วัด พบว่า ตัวชี้วัดที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การดำเนินงานโครงการ และการติดตามและประเมินผล สำหรับตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การปฏิบัติกิจกรรม อยู่ในระดับมาก

4) ผลการประเมินด้านผลผลิต พบว่า ผลที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของโครงการ การดำเนินโครงการแล้วเกิดผลมากที่สุด คือ (1) ร้อยละเฉลี่ยของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับ 3 ขึ้นไป (2) ร้อยละของผลการทดสอบ RT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เพิ่มขึ้น (3) ร้อยละของผลการทดสอบ NT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เพิ่มขึ้น สำหรับการดำเนินโครงการแล้วเกิดผลมากที่สุด คือ (1) ผลการทดสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ (2) ร้อยละของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมแข่งขันทักษะทางวิชาการ และได้รับรางวัลระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 สำหรับการดำเนินโครงการแล้วเกิดผลปานกลาง คือ (1) ผลการทดสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เพิ่มขึ้น สำหรับการดำเนินโครงการแล้วเกิดผลน้อยที่สุด คือ (1) ร้อยละเฉลี่ยของผู้เรียนที่มีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน แต่ละชั้นอยู่ในระดับดีขึ้นไป สำหรับตัวชี้วัดผลผลิตความพึงพอใจที่มีต่อโครงการของผู้ปกครอง พบว่า อยู่ในระดับมาก

สุทธิพงศ์ ทองใบอ่อน (2564: 178) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 3) ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการ แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ 3.1) ผลการประเมินระดับความสำเร็จของโครงการ 5 ด้าน ในภาพรวม มีความสำเร็จอยู่ในระดับมาก 3.2) ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ในภาพรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.69 คะแนนเฉลี่ยร้อยละของผลประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (RT) เพิ่มขึ้นร้อยละ 25.92 คะแนนเฉลี่ยร้อยละของผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (NT) เพิ่มขึ้นร้อยละ 40.34 และคะแนนเฉลี่ยร้อยละของผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.30

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Green (2005: 116 - 117) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การรับรู้ของครู ผู้ปกครอง และนักเรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลตามธรรมนุญในรัฐเท็กซัส พบว่า คุณลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลที่ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนเห็นด้วยร่วมกัน คือ การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบ การจัดบรรยากาศเชิงบวก การกำหนดความคาดหวังของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูง การประเมินและติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างต่อเนื่อง ครูและผู้ปกครองเห็นว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิผลต้องเป็นโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำของครู การกำหนดพันธกิจที่ชัดเจน มีการส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้สูง ผู้ปกครองและนักเรียนเห็นด้วยกับการให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในโรงเรียน

Chance & Segura (2009: 1) ได้ทำการศึกษาเรื่อง วิธีการทำงานร่วมกันของโรงเรียนในชนบทเพื่อพัฒนาโรงเรียน โดยการศึกษาในครั้งนี้จะตรวจสอบเหตุการณ์และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น และความยั่งยืนของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมในชนบท ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการปรับปรุงที่สำคัญและความสำเร็จที่ยั่งยืนจะใช้ระยะเวลา 3 ปี ในเรื่องดังต่อไปนี้ 1) ผลการทดสอบ 2) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) การเข้าศึกษาต่อและอัตราการสำเร็จการศึกษา การวิเคราะห์เชิงคุณภาพแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติของบุคคลในองค์กรและพฤติกรรม การเป็นผู้นำ มีส่วนช่วยในการพัฒนาที่จะให้เกิดการทำงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน องค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การทำงานร่วมกันที่จะประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) เวลาที่กำหนดไว้สำหรับการทำงานร่วมกัน (2) การมีจุดมุ่งหมายเดียวกันในความร่วมมือเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และ (3) พฤติกรรมผู้นำที่เน้นการวางแผนและความรับผิดชอบที่มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

Kinsella-Meier & Gala (2016: 4 - 9) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การทำงานร่วมกัน: คำนิยาม และการสำรวจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญ ผลการศึกษาพบว่า ระดับของการทำงานร่วมกันมีหลากหลายระดับ คือ การติดต่อ (ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด) การทำงานประสานกัน การร่วมมือกัน และการสร้างความร่วมมือ โดยการสร้างความร่วมมือกันจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันทำโครงการระยะยาวเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยบุคคลเหล่านั้นร่วมรับผิดชอบการทำงานไปสู่เป้าหมายและการสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและต่อเนื่อง มีการร่วมมือกันทั้งการทำงานร่วมกันและใช้ทรัพยากรร่วมกัน ซึ่งความร่วมมือจะเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของหน่วยงานและสนับสนุนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งการทำงานร่วมกันส่งผลให้เกิดนวัตกรรมการทำงาน แต่ยังคงบรรลุเป้าหมายร่วมกัน และได้ร่างองค์ประกอบที่ออกแบบมาเพื่อการส่งเสริมการทำงานร่วมกัน คือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน 2) การใช้แผนปฏิบัติการร่วมกัน 3) การพัฒนาทีมงานเพื่อดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ 4) การสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือ 5) สนับสนุนการอภิปรายแบบเปิดและเคารพการตัดสินใจของผู้อื่น และได้รับการรักษาความสำเร็จของความร่วมมือ ไว้ 6 ข้อ คือ 1) มีความเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มบุคคลที่ทำงานร่วมกัน 2) การสื่อสารที่ชัดเจน 3) การกำหนดเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจน 4) มีการสื่อสารแบบเปิดระหว่างการทำงานร่วมกัน 5) มีความสามารถในการใช้ภาษา การแสดงออกทางความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6) มีบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานและความรับผิดชอบที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดบนพื้นฐานของความไว้วางใจ ความเข้าใจ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวไว้ข้างต้นนั้น สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มีจำนวน 2 ด้าน คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน และ 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน สำหรับการประเมินโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 มุ่งประเมินคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งการดำเนินการโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน รวมถึงการจัดกิจกรรมที่หลากหลายทั้งการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การฝึกอบรมนักเรียน และบูรณาการผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน และจะต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนบ้านปะหละ ได้ดำเนินการโครงการดังกล่าวภายใต้มาตรฐานการของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด

จะเห็นได้ว่า โครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 ให้มีร้อยละของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละรายวิชาในระดับ 3 ขึ้นไป ตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป 2) เพื่อยกระดับผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (Reading Test: RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าระดับประเทศ 3) เพื่อยกระดับผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test: NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละสูงกว่าระดับประเทศ และ 4) เพื่อยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าระดับประเทศ โดยจัดกิจกรรมทั้งหมด 10 กิจกรรม ซึ่งผู้ประเมินได้นำหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการประเมินโครงการดังกล่าว มาใช้สำหรับการประเมินโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียน บ้านปะหละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยประยุกต์ใช้รูปแบบ การประเมิน CIPPIest เนื่องจากเป็นรูปแบบการประเมินที่มีระบบแบบแผนชัดเจน เน้นการตัดสินใจ ด้วยวิธีการเชิงระบบ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างหลากหลาย สอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการ ประเมิน และใช้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่สมบูรณ์และนำไปใช้ในการ ตัดสินคุณภาพและประสิทธิภาพของโครงการ และเพื่อให้มีการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งการประเมินโครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านปะหละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ประกอบด้วย การประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การประเมินบริบท (Context Evaluation) 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) 4.1) การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) 4.2) การประเมินประสิทธิผล (Effective Evaluation) 4.3) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และ 4.4) การประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability Evaluation)